

บทที่ 4

สภาพของชุมชนสุขภาพตำบลประชาธิปไตยและสุขภาพตำบลคลองหลวง

การศึกษาสภาพของชุมชนจะพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ของชุมชน ในด้าน ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และกายภาพ ตลอดจนโครงการพัฒนาที่จะมีผลกระทบต่อทั้งทางด้านบวกและลบต่อชุมชนที่ศึกษา ทั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจบทบาทของชุมชน ตลอดจนปัญหาที่สมควรแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงชุมชนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

สภาพทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง ส.ประชาธิปไตยตั้งอยู่ในเขต อ.ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่ประมาณ 20.80 ตารางกิโลเมตร ส่วน ส.คลองหลวงอันประกอบด้วย ต.คลองหนึ่ง และ ต.คลองสอง อยู่ในเขต อ.คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีเนื้อที่ประมาณ 105.28 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่ของ ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง 126.08 ตารางกิโลเมตร มีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จ.ระยอง เชียงรากน้อย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอคลองหลวง และอำเภอดัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบางขุน ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มโดยทั่วไป แหล่งน้ำธรรมชาติได้แก่/คลองเชียงรากน้อย ทางด้านเหนือของ ส.คลองหลวง, คลองเปรมประชากร ทางด้านตะวันออก, คลองรังสิตประจวบศักดิ์ไหลผ่านตอนกลางของ ส.ประชาธิปไตย และคลองที่แยกจากคลองเปรมประชากร ไหลผ่านตอนกลางของ ส.คลองหลวง คือ คลองบางชัน นอกจากนี้ยังมีคลองชลประทานได้แก่ คลองระบายน้ำที่ 1, 2, 3 และคลองขอยส่งน้ำอีกด้วย ด้วยคลองธรรมชาติและคลองขอยนี้เองที่ทำให้พื้นที่ของ ส.ประชาธิปไตยและ ส.คลองหลวง ถูกแบ่งออกเป็นบล็อคไม่เป็นที่ดินเดียวกัน

การที่มีคลองทั่วถึงในพื้นที่ มีจุดประสงค์เกี่ยวกับการเกษตรกรรม แต่เมื่อมีถนนสายสำคัญตัดผ่าน การใช้ประโยชน์ที่ดินก็เริ่มเปลี่ยนไปจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และพักอาศัย ฯลฯ ชุมชนทั้ง 2 แห่งนี้มีความเป็นเมืองมากขึ้น

ถนนที่ตัดผ่านพื้นที่นี้ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ซึ่งสามารถเดินทางจาก กทม. ไปสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางด้านตะวันออกมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 มุ่งไปสู่จังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา ส่วนทางด้านตะวันตกมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 ไปจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ยังมีถนนเลียบคลองบางชัน โดยตัดผ่านถนนพหลโยธินคือถนนบางชัน-คลองหลวง ไปอำเภอคลองหลวง

ลักษณะภูมิอากาศ ส.ปราชญ์บัณฑิต และ ส.คลองหลวง ตั้งอยู่ในภาคกลางดินฟ้าอากาศจึงคล้ายคลึงกับจังหวัดในภาคกลางทั่วไป คือ มี 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน	ตั้งแต่เดือนมกราคม	ถึงเดือนเมษายน
ฤดูฝน	ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม	ถึงเดือนสิงหาคม
ฤดูร้อน	ตั้งแต่เดือนกันยายน	ถึงเดือนธันวาคม

อุณหภูมิเฉลี่ย 33.6 องศาเซลเซียส ค่าสุดประมาณ 25.9 องศาเซลเซียส

การปกครอง ส.ปราชญ์บัณฑิตเป็น เขตสุขาภิบาล ลักษณะการปกครองท้องถิ่นขึ้นกับอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี มี 6 หมู่บ้าน มีคณะกรรมการสุขาภิบาลและประธานสุขาภิบาล ทำหน้าที่บริหาร

ส.คลองหลวงประกอบด้วยตำบลคลองหนึ่งและตำบลคลองสอง ขึ้นกับอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตำบลคลองหนึ่งมี 20 หมู่บ้าน และตำบลคลองสองมี 15 หมู่บ้าน ส.คลองหลวงนี้บริหารโดยคณะกรรมการสุขาภิบาลเช่นกัน

ลักษณะทางด้านประชากร

ในการศึกษาลักษณะทางด้านประชากรของ ส.ปราชญ์บัณฑิต และ ส.คลองหลวง มีข้อจำกัดในการจัดเก็บข้อมูล เนื่องจากชุมชนดังกล่าวมีขอบเขตการปกครองในระดับสุขาภิบาลซึ่งยังเป็นพื้นที่เมืองระดับเล็ก จึงมีข้อมูลไม่ครบถ้วนเหมือนพื้นที่เมืองในระดับเทศบาลและจังหวัด

ดังนั้นในการวิเคราะห์ประชากรของชุมชนเมืองทั้งสองนี้ จะอาศัยข้อมูลจาก 2 หน่วยงานได้แก่

- 1.) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- 2.) สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ลักษณะของข้อมูล

1.) ข้อมูลจากกรมการปกครอง มาจากการจดทะเบียนสำมะโนครัวของประชากร ในท้องถิ่น ข้อมูลดังกล่าวได้แก่ จำนวนประชากร พ.ศ.2515 - 2526 และส่วนประกอบการเปลี่ยนแปลงประชากรรายปี (เกิด-ตาย-ย้ายเข้า-ย้ายออก) พ.ศ. 2521-2525

2.) ข้อมูลจากสำนักผังเมือง มาจากการสำรวจในพื้นที่ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2526 ข้อมูลที่ได้จะมีเพียงช่วงเดียวคือช่วงที่ทำการสำรวจรายละเอียดของข้อมูล ได้แก่โครงสร้างประชากร จำแนกตามหมวดอายุและเพศ และจำนวนประชากรรายหมู่บ้าน

ความแตกต่างของข้อมูลจากทั้ง 2 หน่วยงานคือ ข้อมูลที่ได้จากกรมการปกครอง มีลักษณะที่กว้างกว่า แต่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวของประชากรในแต่ละช่วงปี ส่วนข้อมูลจากสำนักผังเมืองเป็นรายละเอียดที่ทำให้สามารถวิเคราะห์ภาพรวมของประชากรในปัจจุบันได้

ข้อพิจารณาเบื้องต้นในการศึกษาทางด้านประชากร

จำนวนประชากรรวมจากทั้ง 2 หน่วยงานมีจำนวนไม่เท่ากัน เนื่องจากวิธีการรวบรวมข้อมูลต่างกัน สาเหตุที่จำนวนประชากรรวมที่ได้จากกรมการปกครองมีน้อยกว่าจำนวนประชากรรวมที่ได้จากสำนักผังเมือง เนื่องจากข้อมูลทางด้านประชากรของกรมการปกครองได้มาจากการจดทะเบียนสำมะโนครัว ของประชากรในเขตเอง จึงอาจมีประชากรบางส่วนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสุขาภิบาลหรือย้ายออกจากสุขาภิบาลโดยมิได้แจ้งย้ายเข้าหรือย้ายออกให้ทราบ ทำให้จำนวนประชากรที่ได้จากกองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง มีจำนวนน้อยกว่าที่เป็นจริง

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของประชากรในอดีต ตลอดจนการคาดประมาณในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลประชากรในอดีต จึงต้องใช้จำนวนประชากรรวมที่ได้จากกรมการปกครอง เพื่อคำนวณหาอัตราการเติบโตของประชากรในอดีต แล้ว

คาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคต โดยใช้จำนวนประชากรรวมที่ได้จากการสำรวจของสำนักงานเมืองเป็นฐานในการคำนวณ

การพิจารณาเบื้องต้นในการศึกษาทางด้านประชากร เห็นสมควรใช้ข้อมูลจำนวนประชากรของทั้ง 2 หน่วยงาน เป็นองค์ประกอบในการศึกษาด้านประชากรโดยเป็นแต่ละด้านดังนี้

- 1.) ข้อมูลทางด้านประชากรของกรมการปกครอง ใช้ศึกษาในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวของประชากรในอดีตเท่านั้น
- 2.) ข้อมูลของสำนักงานเมือง ของทั้ง 2 ชุมชน จะให้เป็นการพิจารณาถึงจำนวนประชากรที่แท้จริงในพื้นที่
- 3.) ในการคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคต กรณีที่พิจารณาเกี่ยวกับอัตราการเติบโตประชากรตามแนวโน้ม จะใช้อัตราการเติบโตของประชากรในอดีต ซึ่งคำนวณจากจำนวนประชากรที่ได้จากกรมการปกครอง แต่ใช้ฐานประชากร พ.ศ.2526 จากสำนักงานเมือง

ก. สหภาพชาติปัตตานี

1. ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากร

ส.ประชาชาติปัตตานีซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอธัญบุรี มีจำนวนประชากรเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรในอำเภอดังกล่าวคือใน พ.ศ.2526 ส.ประชาชาติปัตตานีมีจำนวนประชากรคิดเป็นสัดส่วน 43.14% ของประชากรทั้งหมดในอำเภอธัญบุรี

เนื่องจาก ส.ประชาชาติปัตตานีเป็นชุมชนใหม่ จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรมากนักในช่วงแรกคือในช่วง พ.ศ.2515-2521 ส.ประชาชาติปัตตานี มีอัตราการเติบโตประชากรเพียง 1.15% ต่อปี ต่อมา พ.ศ.2521-2526 ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยมีอัตราการเติบโตประชากรถึง 4.75% ต่อปีซึ่งมากกว่าอัตราการเติบโตประชากรของอำเภอธัญบุรี, จังหวัดปทุมธานี หรือแม้กระทั่งภาค กทม.และปริมณฑลในช่วงเวลาเดียวกัน

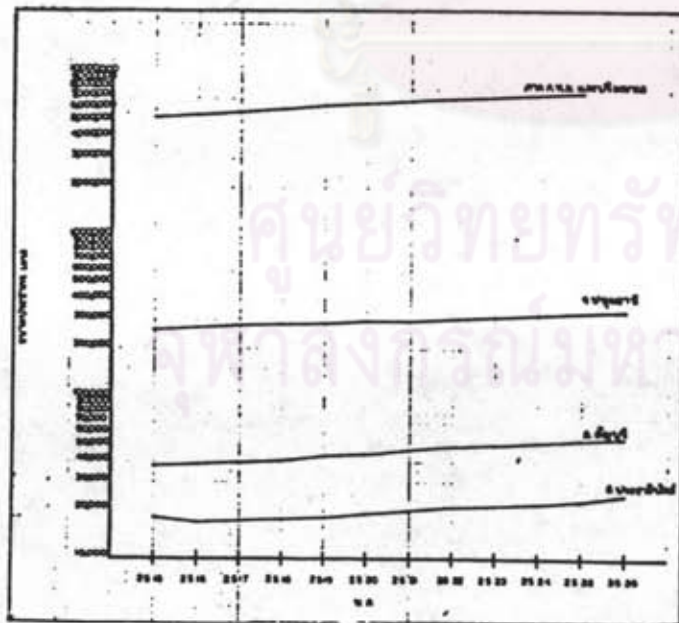
หากพิจารณาเปรียบเทียบการเติบโตของประชากรใน ส.ประชาชาติปัตตานีกับชุมชนในระดับสูงขึ้นไป อาทิเช่น อำเภอ จังหวัด และภาค จะพบว่า ส.ประชาชาติปัตตานีมีลักษณะการเติบโต

ตารางที่ 4.1 สถิติจำนวนประชากรของสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ เปรียบเทียบกบอำเภอฉุยบุรี ,จังหวัดชุมพรธานี และภาค กทม. และปริมณฑล

พ.ศ.	สุขาภิบาลประชาธิปัตย์	1	อำเภอฉุยบุรี	2	จังหวัดชุมพรธานี	3	กทม.และปริมณฑล
2515	18,969	49.40	28,396	14.43	266,094	4.88	5,457,511
2516	17,078	42.87	29,738	14.41	275,708	4.85	5,681,683
2517	17,132	42.06	40,730	14.17	287,437	4.87	5,907,574
2518	17,322	41.33	41,832	14.26	294,051	4.77	6,167,883
2519	18,969	42.77	44,350	15.01	295,454	4.62	6,400,483
2520	19,195	41.91	45,799	15.17	301,843	4.52	6,644,460
2521	20,314	42.18	48,182	15.58	309,182	4.53	6,828,375
2522	21,080	41.73	50,520	15.92	317,337	4.52	7,013,117
2523	21,675	41.42	52,326	16.13	324,468	4.50	7,227,779
2524	22,644	41.54	54,506	16.41	332,111	4.45	7,465,007
2525	23,741	41.86	56,703	16.59	341,336	4.44	7,686,853
2526	25,818	43.14	59,377	16.99	357,809	-	-

ที่มา : กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

- หมายเหตุ 1. หมายถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ต่อประชากรอำเภอฉุยบุรี
 2. หมายถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรอำเภอฉุยบุรีต่อประชากรจังหวัดชุมพรธานี
 3. หมายถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรจังหวัดชุมพรธานีต่อประชากร ภาคกรุง เทพมหานครและปริมณฑล

ภาพที่ 4.1 พบการประชากรของ ส.ประชาธิปัตย์, อ.ฉุยบุรี, จ.ชุมพรธานี และภาคกทมและปริมณฑลในช่วง พ.ศ.2515-2526

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของบ้านประชาสันติ ในช่วง พ.ศ. 2521-2525

พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติ				การเพิ่มประชากรโดยการย้ายถิ่น							
		เกิด	อัตราการเกิด	คาบ	อัตราการเกิดสุทธิ	ย้ายเข้า	อัตราการย้ายเข้า	ย้ายออก	อัตราการย้ายออก	เพิ่มโดย การย้ายถิ่น	อัตราการย้ายถิ่น		
2521	20,314	286	14.07	117	5.76	178	8.81	1,216	59.86	744	36.62	472	23.24
2522	21,080	323	15.32	102	4.84	221	10.48	1,393	66.08	848	40.23	545	25.85
2523	21,875	277	12.78	82	2.86	215	9.82	1,342	61.91	809	37.32	533	24.59
2524	22,844	360	15.80	63	2.78	287	13.12	1,661	73.35	997	44.03	614	28.32
2525	23,741	312	13.14	76	3.20	236	9.84	2,125	89.51	1,264	53.24	861	36.27

ที่มา : กองการทะเบียน กรมการปกครอง

หมายเหตุ : ยอดการเปลี่ยนแปลงจากการ (เกิด-คาบ) + (ย้ายเข้า-ย้ายออก) จะไม่เท่ากับยอดการเปลี่ยนแปลงคงเหลือ เนื่องจากมีการแจ้งจำนวนเพิ่มโดยย้ายออกบางส่วน

ของประชากรที่แตกต่างไปจากชุมชนดังกล่าว คือ ส.ประชาธิปัตย์มีการเติบโตประชากรที่ค่อนข้างช้าในช่วงแรก และสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา ในขณะที่อำเภอธัญบุรี และจังหวัดปทุมธานีมีการเติบโตต่อเนื่องกัน คืออำเภอธัญบุรี มีอัตราการเติบโตประชากรในช่วง พ.ศ.2515-2521 ประมาณ 3.85% ต่อปี และ พ.ศ.2521-2526 ประมาณ 4.28% ต่อปี จังหวัดปทุมธานีมีอัตราการเติบโตต่ำกว่าอำเภอธัญบุรี คือมีอัตราการเติบโตประชากรในช่วง พ.ศ.2515-2521 ประมาณ 2.53% ต่อปี และ พ.ศ.2521-2526 ประมาณ 2.97% ต่อปี สำหรับภาคกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลนั้น มีอัตราการเติบโตประชากรลดลงในช่วง พ.ศ.2521-2526 ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว กรุงเทพฯ มีอัตราการเติบโตประชากรลดลง (รายละเอียดในบทที่ 3 - ลักษณะทางด้านประชากร)

2. ส่วนประกอบการเปลี่ยนแปลงประชากร

เนื่องจาก ส.ประชาธิปัตย์มีอัตราการเติบโตประชากรที่สูงเพิ่มขึ้นมากในช่วง พ.ศ.2521-2526 จึงศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่าประชากรที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มาจากการย้ายถิ่น ใน พ.ศ.2525 มีอัตราเพิ่มประชากรโดยการย้ายถิ่นถึง 36 คนต่อประชากรพันคน โดยในปีนั้นมีประชากรย้ายเข้าประมาณ 90 คน ต่อประชากรพันคน และมีประชากรย้ายออกประมาณ 53 คนต่อประชากรพันคน ในขณะที่อัตราเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติมีเพียง 10 คนต่อประชากรพันคน เท่านั้น

ในช่วง พ.ศ.2521-2525 การเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติ อยู่ในอัตราที่ต่ำกว่า การเพิ่มประชากรโดยการย้ายถิ่นมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีประชากรย้ายเข้าและย้ายออกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่รู้ความ ส.ประชาธิปัตย์มีประชากรย้ายเข้ามากกว่าย้ายออก (รายละเอียดในตารางที่ 4.2) การที่ ส.ประชาธิปัตย์มีอัตราการย้ายเข้าและย้ายออกค่อนข้างสูง อาจเนื่องมาจากในเขต ส.ประชาธิปัตย์เป็นแหล่งธุรกิจทางการค้า และเป็นแหล่งพักอาศัยทั่วไป มีการจัดสรรที่ดินพร้อมอาคารพักอาศัยตลอดจนอาคารพาณิชย์ ทำให้ประชากรจากชุมชนภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ย้ายเข้ามาในสุขาภิบาลเพิ่มมากขึ้นทุกปี และนอกจากนี้เชื่อว่าเกิดจากปัญหาความแออัดภายในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งปัญหาด้านกายภาพอื่นๆ อาทิเช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหารถจร รวมทั้งนโยบายการกระจายประชากรออกจาก กทม. มีประสิทธิภาพดีขึ้น

ตารางที่ 4.3 แสดงการย้ายเข้า-ออกของประชากร ส.ประชาธิปัตย์ ในช่วง พ.ศ.2521-2525

พ.ศ.	จำนวนประชากรที่ย้ายเข้า				ประชากรที่ย้ายออก			
	รวม	ย้ายจากภายใน อำเภอ	ย้ายจากต่างอำเภอ ภายในจังหวัด	ย้ายจากต่างจังหวัด	รวม	ย้ายไปภายใน อำเภอ	ย้ายไปต่างอำเภอ ภายในจังหวัด	ย้ายไปต่างจังหวัด
2521	1,216 (100)	36 (2.96)	140 (11.51)	1,040 (85.53)	744 (100)	32 (4.44)	130 (17.47)	581 (78.09)
2522	1,393 (100)	37 (2.66)	125 (8.97)	1,231 (88.37)	848 (100)	43 (5.07)	158 (18.75)	646 (76.18)
2523	1,342 (100)	41 (3.06)	186 (13.86)	1,115 (83.08)	808 (100)	38 (4.70)	172 (21.26)	598 (74.04)
2524	1,661 (100)	142 (8.55)	277 (16.68)	1,242 (74.77)	997 (100)	132 (13.34)	145 (14.54)	719 (72.12)
2525	2,125 (100)	241 (11.34)	372 (17.51)	1,512 (71.15)	1,264 (100)	241 (19.07)	285 (20.96)	738 (58.97)
2521-2525	7,737 (100)	497 (6.42)	1,100 (14.22)	6,140 (79.36)	4,882 (100)	488 (10.47)	871 (18.88)	3,303 (70.85)

ที่มา : กองการทะเบียน กรมการปกครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. การย้ายถิ่นของประชากร

ประชากรที่ย้ายเข้ามาใน ส.ประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะมาจากต่างจังหวัดประมาณ 79.36% มาจากต่างอำเภอแต่ภายในจังหวัดประมาณ 14.22% และมาจากภายในอำเภอประมาณ 6.42% และประชากรที่ย้ายออกจาก ส.ประชาธิปไตยส่วนใหญ่ก็จะย้ายไปต่างจังหวัดเช่นกัน คือ ประมาณ 70.85% ย้ายไปต่างอำเภอแต่ภายในจังหวัดประมาณ 18.68% และย้ายไปอยู่ภายในอำเภอธัญบุรีมีประมาณ 10.47% (รายละเอียดในตารางที่ 4.3)

4. โครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากรของ ส.ประชาธิปไตย มีลักษณะของปิรามิดที่มีฐานแคบนั้น คือประชากรในวัยเด็ก ช่วงอายุ 0-9 ปี มีประมาณ 18.54% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ส่วนประชากรวัยแรงงานที่มีช่วงอายุ 10-59 ปี มีประมาณ 76.45% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวคือช่วงอายุ 10-29 ปี มีจำนวนถึง 48.03% และช่วงอายุ 30-59 ปี มีประมาณ 28.42% จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรวัยแรงงานที่เป็นหนุ่มสาวมีจำนวนถึง 2 ใน 3 ของประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าชุมชน มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าชุมชนอื่นๆ อีกหลายชุมชนในเขตปริมณฑลเอง สำหรับประชากรวัยชราที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปมีประมาณ 5.01% เท่านั้น

อัตราส่วนเพศชาย : เพศหญิง ของ ส.ประชาธิปไตยเท่ากับ 48 : 52

ตารางที่ 4.4 จำนวนประชากรจำแนกตามหมวดอายุ ใน ส.ประชาธิปไตย พ.ศ.2526

ประเภท	หมวดอายุ (ปี)	จำนวน	%
วัยเด็ก	0-9	7,380	18.54
วัยแรงงาน	10-29	19,115	48.03
	30-59	11,310	28.42
วัยชรา	60 ปีขึ้นไป	1,996	5.01
	รวม	39,801	100

ที่มา : สำนักผังเมือง

5. ภาวะพึ่งพา

การศึกษาภาวะพึ่งพาของประชากร อาศัยหลักเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กำหนดช่วงอายุประชากรวัยทำงาน ซึ่งอยู่ในช่วง 15-64 ปี ส่วนประชากรที่อายุต่ำกว่า 15 ปี และ 65 ปีขึ้นไป ถือเป็นภาวะที่ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดู การคำนวณภาวะพึ่งพาใช้สูตรต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ภาวะพึ่งพา} &= \frac{\text{จำนวนประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี และ 65 ปีขึ้นไป} \times 100}{\text{จำนวนประชากรวัยทำงานอายุ 15-64 ปี}} \\
 &= \frac{13,793}{26,008} \times 100 \\
 &= 53.03
 \end{aligned}$$

นั่นหมายความว่าประชากรวัยทำงาน 100 คน จะต้องรับภาระเลี้ยงดูเด็กและคนชราถึง 53 คน

ข. สุขภาพาลคลองหลวง

1. ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากร

ส.คลองหลวงมีประชากรกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในอำเภอคลองหลวง กล่าวคือ ใน พ.ศ.2526 ส.คลองหลวงมีจำนวนประชากรคิดเป็นสัดส่วนถึง 52.09% ของประชากรทั้งหมด ในอำเภอคลองหลวง ตั้งแต่เพราะ ส.คลองหลวงมีถนนพหลโยธินตัดผ่าน ทำให้เกิดชุมชนริมถนนและขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดชุมชนที่มีขนาดใหญ่กว่าชุมชนอื่นๆ ในอำเภอเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ส.คลองหลวงเป็นชุมชนใหม่ที่มีการพัฒนาขึ้นในระยะเวลายังไม่นานมานี้เอง ประกอบกับเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้ประชากรในระยะแรกมีอัตราการเติบโตของประชากรที่ยังต่ำอยู่กล่าวคือในช่วง พ.ศ.2515-2521 ส.คลองหลวงมีอัตราการเติบโตประชากรเพียง 1.34% ต่อปี ต่อมาเมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งถือว่าเป็นแหล่งงานมาตั้งอยู่ในพื้นที่สุขาภิบาล ทำให้ประชากรในช่วง พ.ศ. 2521-2526 มีอัตราการเติบโตประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 4.05% ต่อปี

การเติบโตของประชากรในสุขาภิบาลคลองหลวง มีลักษณะคล้ายกับ ส.ประชาธิปไตย คือมีการเติบโตที่ค่อนข้างช้าในช่วงแรก และสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา ซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับลักษณะการเติบโตของประชากรในอำเภอคลองหลวง ที่มีอัตราการเติบโตประชากรถึง

5.33% ค่ปี ในช่วง พ.ศ. 2515-2521 แต่กลับลดลงเหลือ 2.96% ค่ปี ในช่วง พ.ศ. 2521-2526

2. ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงประชากร

ประชากรที่มีอัตราการเติบโตประชากรสูงในช่วง พ.ศ. 2521-2526 ส่วนใหญ่จะ มาจากการย้ายถิ่น ที่จริงแล้วใน พ.ศ. 2521 ประชากรที่เพิ่มโดยการย้ายถิ่นมีจำนวนมากกว่า ประชากรที่เพิ่มโดยธรรมชาติเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือมีประชากรเพิ่มโดยการย้ายถิ่น 16 คนค่อ ประชากรพันคน และเพิ่มโดยธรรมชาติประมาณ 15 คนค่อประชากรพันคน ค่มาประชากรมีอัตรา การเกิดลดลง จากอัตราการเกิด 20 คนค่อประชากรพันคน ใน พ.ศ. 2521 เป็นอัตราการเกิด เพียง 14 คนค่อประชากรใน พ.ศ. 2526 ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติลดลงค้ว ส่วนประชากรที่เพิ่มขึ้นโดยการย้ายถิ่นมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะใน พ.ศ.2523 ส.คลองหลวง มีประชากรย้ายเข้าถึง 73 คนค่อประชากรพันคน และมีประชากรย้ายออก 37 คนค่อประชากรพันคน นั่นคือ ประชากรที่เพิ่มโดยการย้ายถิ่นมีถึง 36 คนค่อประชากรพันคน ในขณะที่ในช่วงเวลาดังกล่าว มีประชากรเพิ่มโดยธรรมชาติเพียง 12 คนค่อประชากรพันคน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในช่วง พ.ศ. 2524-2525 จะมีประชากรย้ายเข้าน้อยลง แต่ก็ยังมีประชากรย้ายออกน้อยลงค้ว ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรโดยการย้ายถิ่นมากกว่าการเพิ่มโดยธรรมชาติอยู่

3. การย้ายถิ่นของประชากร

ประชากรที่ย้ายเข้ามาใน ส.คลองหลวง ส่วนใหญ่จะมาจากต่างอำเภอและต่าง จังหวัดประมาณ 81.44% มาจากภายในอำเภอคลองหลวงเพียง 18.56% ส่วนประชากรที่ย้ายออก จาก ส.คลองหลวง ประมาณ 77.01% ย้ายไปต่างอำเภอและต่างจังหวัด และ 22.99% ย้ายไป อยู่ภายในคลองหลวง (รายละเอียดในตารางที่ 4.8)

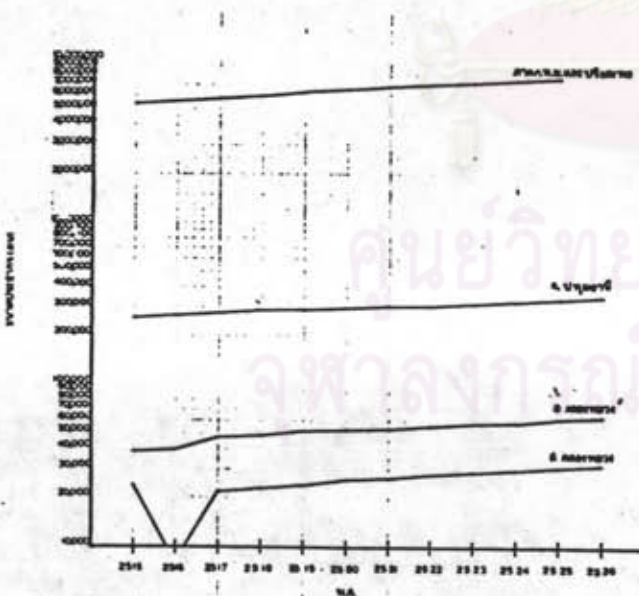
4. โครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากรของ ส.คลองหลวง มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงสร้างประชากร ของ ส.ประชาธิปไตย คือเป็นรูปปิรามิดที่มีฐานแคบ และมีจำนวนประชากรในวัยแรงงานสูง ประชากร วัยเด็กในช่วงอายุ 0-9 ปี มีเพียง 19.96% ของประชากรทั้งหมด ส่วนประชากรวัยแรงงานในช่วง อายุ 10-59 ปี มีถึง 74.99% ของจำนวนประชากรทั้งหมดโดยที่ประชากรวัยแรงงานที่เป็นหนุ่มสาว

พ.ศ.	สุขาภิบาลคลองหลวง	1	อำเภอคลองหลวง	2	จังหวัดปทุมธานี	3	กทม.และปริมณฑล
2515	24,873	62.29	39,825	15.00	266,094	4.88	5,457,511
2516	7,551	18.49	40,838	14.81	275,706	4.85	5,681,683
2517	22,860	47.15	48,052	16.72	287,437	4.86	5,907,574
2518	23,822	47.89	49,741	16.92	294,051	4.77	6,167,883
2519	24,873	47.85	51,978	17.59	295,454	4.62	6,400,483
2520	26,090	48.92	53,334	17.67	301,843	4.54	6,644,460
2521	26,946	49.44	54,507	17.63	309,162	4.53	6,828,375
2522	28,261	50.11	56,397	17.77	317,337	4.52	7,014,117
2523	29,671	50.83	58,260	17.96	324,468	4.49	7,227,779
2524	30,755	51.40	59,838	18.02	332,111	4.45	7,465,007
2525	31,971	51.94	61,557	18.03	341,336	4.44	7,686,853
2526	32,860	52.09	63,078	17.63	357,809	- J	-

ที่มา : กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

1. หมายถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรสุขาภิบาลคลองหลวงต่อประชากรอำเภอคลองหลวง
2. หมายถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรอำเภอคลองหลวงต่อประชากรจังหวัดปทุมธานี
3. หมายถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรจังหวัดปทุมธานีต่อประชากร เขตกรุง เทพมหานครและปริมณฑล

ภาพที่ 4.2 ขนาดประชากรของ ส.คลองหลวง, อ.คลองหลวง, จ.ปทุมธานี และภาค กทม.และปริมณฑล ในช่วง พ.ศ.2515-2526

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรสุขาภิบาลของเทศบาล ในช่วง พ.ศ.2521-2525

พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติ						การเพิ่มประชากรโดยการย้ายถิ่น					
		เกิด	อัตราการเกิด	ตาย	อัตราการตาย	เพิ่มโดยธรรมชาติ	อัตราการเพิ่ม	ย้ายเข้า	อัตราการเข้า	ย้ายออก	อัตราการออก	เพิ่มโดยการย้ายถิ่น	อัตราการย้าย
2521	28,948	534	18.82	134	4.87	400	14.85	1,351	50.14	913	33.88	438	16.26
2522	28,261	497	17.58	114	4.03	383	13.55	2,049	72.50	1,138	40.27	911	32.23
2523	28,671	487	18.41	143	4.82	344	11.59	2,152	72.53	1,086	36.60	1,066	35.93
2524	30,755	483	15.71	130	4.23	353	11.48	1,920	62.43	1,173	38.14	747	24.29
2525	31,871	436	13.64	129	4.04	307	9.60	1,842	57.61	941	29.43	901	28.18

ที่มา : กองการทะเบียน กรมการปกครอง

หมายเหตุ ยอดการเปลี่ยนแปลงจากการ (เกิด-ตาย) + (ย้ายเข้า-ย้ายออก) จะไม่เท่ากับยอดการเปลี่ยนแปลงร้อยละ เนื่องจากมีการแจ้งจำนวนเพิ่มโดยมิชอบกฏหมายในบางปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.8 แสดงการอพยพเข้า - ออก ของประชากร ส.ค.ของหลวง ในช่วง พ.ศ.2521-2525

พ.ศ.	จำนวนประชากรที่เข้า			จำนวนประชากรที่ออก		
	รวม	ย้ายจากภายใน อำเภอ	ย้ายจากต่างอำเภอ และต่างจังหวัด	รวม	ย้ายไปภายในอำเภอ	ย้ายไปต่างอำเภอ และต่างจังหวัด
2521	1,351 (100)	249 (18.42)	1,102 (81.57)	913 (100)	174 (19.06)	739 (80.94)
2522	2,049 (100)	405 (19.77)	1,644 (80.23)	1,138 (100)	272 (23.90)	866 (76.10)
2523	2,152 (100)	346 (16.08)	1,806 (83.92)	1,086 (100)	149 (13.72)	937 (86.28)
2524	1,920 (100)	365 (19.01)	1,555 (80.99)	1,173 (100)	306 (26.09)	867 (73.91)
2525	1,842 (100)	364 (19.76)	1,478 (80.24)	941 (100)	306 (32.52)	635 (67.48)
2521-2525	9,314 (100)	1,729 (18.56)	7,585 (81.44)	5,251 (100)	1,207 (22.99)	4,044 (77.01)

ที่มา : กองการทะเบียน กรมการปกครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คือช่วงอายุ 10-29 ปี มีจำนวนถึง 46.12% และช่วงอายุ 30-59 ปี มีประมาณ 28.78% สำหรับ ประชากรวัยชราที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีประมาณ 5.05%

อัตราส่วนเพศชาย : หญิง เท่ากับ 49 : 51

ตารางที่ 4.9 จำนวนประชากรจำแนกตามหมวดอายุ ใน ส.คลองหลวง พ.ศ. 2526

ประเภท	หมวดอายุ (ปี)	จำนวน	%
วัยเด็ก	0-9	6,558	19.96
วัยแรงงาน	10-29	15,185	46.21
	30-59	9,456	28.78
วัยชรา	60 ปีขึ้นไป	1,661	5.05
	รวม	32,860	100

ที่มา : สำนักผังเมือง

5. ภาวะพึ่งพา

การศึกษาภาวะพึ่งพาของประชากร ๙.5% เกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติกำหนด ช่วงอายุ ประชากรวัยทำงานซึ่งอยู่ในช่วง 15-64 ปี ส่วนประชากรที่อายุต่ำกว่า 15 ปี และ 65 ปีขึ้นไป ถือเป็นภาระที่ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดู การคำนวณภาวะพึ่งพาใช้สูตรต่อไปนี้

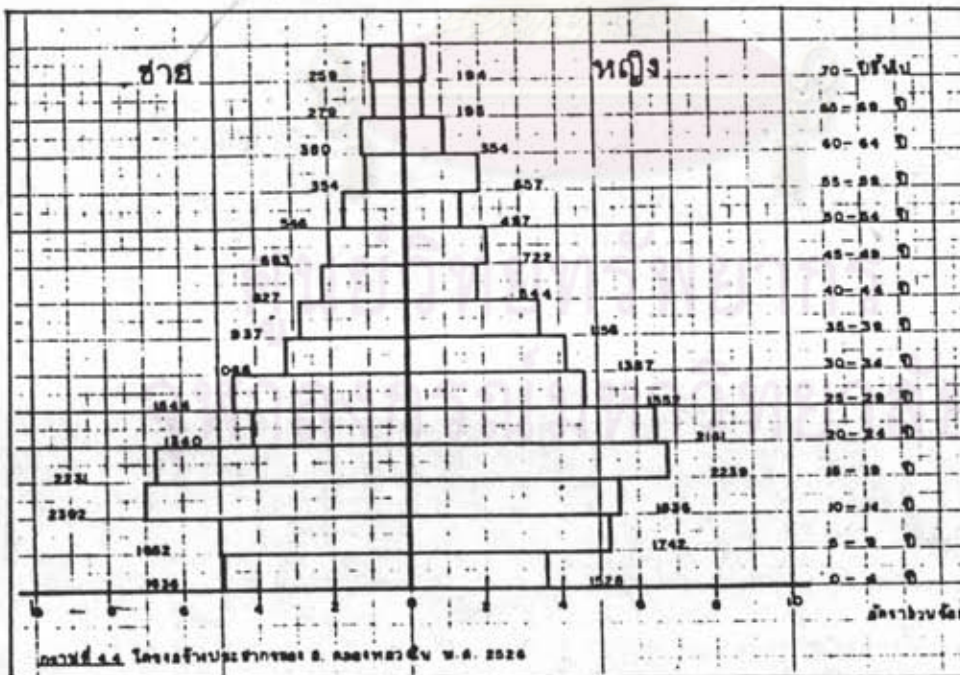
$$\begin{aligned}
 \text{ภาวะพึ่งพา} &= \frac{\text{จำนวนประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี และ 65 ปีขึ้นไป} \times 100}{\text{จำนวนประชากรวัยทำงานอายุ 15 - 64 ปี}} \\
 &= \frac{11,623}{21,237} \times 100 \\
 &= 54.73
 \end{aligned}$$

นั่นหมายความว่าประชากรวัยทำงาน 100 คน ต้องรับภาระเลี้ยงดูเด็กและคนชราถึง 55 คน

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนประชากร จำนวนเพศและหมวดอายุในเขตสุขภาพของหลวง พ.ศ.2526

หมวดอายุ	จำนวนประชากร			อัตราส่วนระหว่างเพศ		อัตราส่วนระหว่างหมวดอายุรวม	อัตราส่วนระหว่างหมวดอายุ	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง
รวม	16,016	16,844	32,860	48.74	51.26	100	48.74	51.26
0 - 4 ปี	1,636	1,628	3,264	51.71	48.29	9.63	4.98	4.65
5 - 9 ปี	1,652	1,742	3,394	48.67	51.33	10.33	5.02	5.31
10 - 14 ปี	2,302	1,836	4,138	55.63	44.37	12.60	7.01	5.59
15 - 19 ปี	2,231	2,239	4,470	49.91	50.09	13.60	6.79	6.81
20 - 24 ปี	1,340	2,141	3,481	38.49	61.51	10.59	4.08	6.51
25 - 29 ปี	1,544	1,552	3,096	49.87	50.13	9.42	4.70	4.72
30 - 34 ปี	1,066	1,387	2,453	43.46	56.54	7.47	3.24	4.23
35 - 39 ปี	937	1,156	2,093	44.77	55.23	6.37	2.85	3.52
40 - 44 ปี	827	644	1,471	56.22	43.78	4.48	2.52	1.96
45 - 49 ปี	663	722	1,385	47.87	52.13	4.21	2.02	2.19
50 - 54 ปี	546	497	1,043	52.35	47.65	3.17	1.66	1.51
55 - 59 ปี	354	657	1,011	35.01	64.99	3.08	1.08	2.00
60 - 64 ปี	380	354	734	51.77	48.23	2.23	1.16	1.07
65 - 69 ปี	279	195	474	58.86	41.14	1.44	0.85	0.59
70 ปีขึ้นไป	259	194	453	57.17	42.83	1.38	0.78	0.60

ที่มา : สำนักสังเขปเมือง

จากการศึกษาขนาดและการเปลี่ยนแปลงตลอดจนโครงสร้างประชากรของสุขาภิบาล
ทั้ง 2 แห่งแล้ว พบว่ามีลักษณะทางด้านประชากรที่คล้ายคลึงกันมากนั้นคือ ในช่วง พ.ศ.
2515-2521 ยังมีการเติบโตประชากรในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ค่อยมา พ.ศ.2521-2526 ชุมชน
ทั้ง 2 แห่งมีอัตราการเติบโตประชากรที่สูงขึ้นมากทั้งนี้เนื่องจากมีประชากรย้ายถิ่นเข้ามา

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรของ ส. ประชาธิปัตย์ และ ส.คลองหลวงดังกล่าวมา
ข้างต้น หากนำมาพิจารณาในแต่ละพื้นที่ จะทำให้ทราบถึงการกระจายตัวของประชากรได้ดัง
ตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงความหนาแน่นประชากรระดับหมู่บ้านใน ส.ประชาธิปไตย พ.ศ.2526

หมู่บ้าน	พื้นที่ (ตร. กม.)	จำนวน ประชากร	ความหนาแน่น ประชากร
หมู่ที่ 1	4.56	10,230	2,243
หมู่ที่ 2	4.56	17,304	3,795
หมู่ที่ 3	4.56	2,184	479
หมู่ที่ 4	4.56	5,878	1,289
หมู่ที่ 5	4.56	1,376	302
หมู่ที่ 6	4.56	1,809	397
ริมน้ำ	-	1,020	-
รวม	27.36	39,801	1,455

ที่มา : กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครองและการสำรวจของสำนักผังเมือง

ตารางที่ 4.12 แสดงความหนาแน่นประชากรระดับหมู่บ้าน ใน ต.คลองหนึ่ง ส.คลองหลวง

พ.ศ.2526

หมู่บ้าน	พื้นที่	จำนวนประชากร	ความหนาแน่น ประชากร
หมู่ที่ 1	2.80	1,354	484
หมู่ที่ 2	2.80	5,473	1,955
หมู่ที่ 3	2.80	2,000	716
หมู่ที่ 4	2.80	1,957	699
หมู่ที่ 5	2.80	1,224	437
หมู่ที่ 6	2.80	1,127	403
หมู่ที่ 7	2.80	1,708	610
หมู่ที่ 8	2.80	1,863	665
หมู่ที่ 9	2.80	806	288
หมู่ที่ 10	2.80	920	329
หมู่ที่ 11	2.80	770	275
หมู่ที่ 12	2.80	1,175	420
หมู่ที่ 13	2.80	1,509	539
หมู่ที่ 14	2.80	811	290
หมู่ที่ 15	2.80	804	287
หมู่ที่ 16	2.80	3,019	1,078
หมู่ที่ 17	2.80	1,013	362
หมู่ที่ 18	2.90	1,459	503
หมู่ที่ 19	2.90	352	121
หมู่ที่ 20	2.90	810	279
รวม	56.30	30,160	536

ที่มา : กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง และการสำรวจของสำนักผังเมือง

ตารางที่ 4.13 แสดงความหนาแน่นประชากรระดับหมู่บ้าน ใน ต.คลองสอง ส.คลองหลวง

พ.ศ. 2526

หมู่บ้าน	พื้นที่	จำนวนประชากร	ความหนาแน่นประชากร
หมู่ที่ 1 บ้านกล้า.. เม็คคี่	2.80	401	143
หมู่ที่ 2 บ้านกล้าสามัคคี	2.80	396	141
หมู่ที่ 3 บ้านกล้าสามัคคี	2.80	679	243
หมู่ที่ 4 บ้านกล้าสามัคคี	2.80	1,036	370
หมู่ที่ 5 บ้านบึงขุนทิพย์	2.80	468	167
หมู่ที่ 6 บ้านบางหวาย	2.80	455	163
หมู่ที่ 7 บ้านบางหวาย	2.80	1,139	407
หมู่ที่ 8 บ้านบางหวาย	2.80	406	145
หมู่ที่ 9 บ้านบางหวาย	2.80	675	241
หมู่ที่ 10 บ้านบางหวาย	2.80	346	124
หมู่ที่ 11 บ้านลำสนุ่น	2.80	408	146
หมู่ที่ 12 บ้านลำสนุ่น	2.80	531	190
หมู่ที่ 13 บ้านลำสนุ่น	2.80	562	201
หมู่ที่ 14 บ้านลำสนุ่น	2.80	409	146
หมู่ที่ 15 บ้านลำสนุ่น	2.80	729	260
รวม	42.00	8,640	206

ที่มา : กองปกครองท้องที่ กรมการปกครอง

ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่นประชากรของ ส.ประชาธิปไตยและ ส.คลองหลวงสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากรสูงกว่า 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร

หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นอยู่ในกลุ่มนี้มีเพียงหมู่บ้านเดียวคือ หมู่ที่ 2 ส.ประชาธิปไตย ใน พ.ศ.2526 หมู่ที่ 2 มีความหนาแน่นประชากรถึง 3,795 คนต่อตารางกิโลเมตร สาเหตุที่ หมู่ที่ 2 มีประชากรรวมตัวกันหนาแน่นที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจุดเชื่อมต่อของถนนหลายสาย กล่าวคือนอกจากจะมีถนนพหลโยธินตัดผ่านแล้ว ยังมีทางแยกไปจังหวัดนครนายกและทางแยกไปอำเภอเมืองปทุมธานี อยู่ในพื้นที่นี้อีกด้วย ทำให้บริเวณหมู่ที่ 2 เป็นศูนย์กลางคมนาคม สำหรับผู้ที่ จะเดินทางภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด เป็นศูนย์รวมรถประจำทางหลายสายและยังมีทาง รถไฟสายเหนือผ่านทางด้านตะวันตกของพื้นที่อีกด้วย สำหรับการคมนาคมทางน้ำ หมู่ที่ 2 มีคลอง รังสิตประยูรศักดิ์และคลองหนึ่งไหลตัดกัน สามารถติดต่อทางด้านทิศเหนือ-ใต้, ตะวันออก-ตะวันตก ได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตามมีจมน้ำบริเวณลำคลองต่างๆ มีฝักคยขวางขึ้นอย่างหนาแน่น อันเป็น อุปสรรคในการคมนาคมทางน้ำ ดังนั้นการคมนาคมทางบกจึงมีความสำคัญมากกว่า

จากการที่ หมู่ที่ 2 เป็นศูนย์กลางการคมนาคมดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้มีตึกแถวและ อาคารพาณิชย์ตลอดจนหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมากมาย ประชากรจึงอาศัยกันหนาแน่นมากในหมู่บ้านนี้

กลุ่มที่ 2 หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากร 1,500-3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร

หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากรในกลุ่มนี้มี 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 ส.ประชาธิปไตย มีความหนาแน่นประชากร 2,243 คน ต่อตารางกิโลเมตร และหมู่ที่ 2 ค.คลองหนึ่ง ส.คลองหลวง มีความหนาแน่นประชากร 1,955 คน ต่อตารางกิโลเมตร

การที่หมู่ที่ 2 ค.คลองหนึ่ง ส.คลองหลวง มีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าบริเวณอื่น โดยรอบ เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่มาก โดยเฉพาะทางด้านตะวันตกของ ถนนพหลโยธิน ส่วนหมู่ที่ 1 ส.ประชาธิปไตยนั้น มีความหนาแน่นประชากรค่อนเนื่องจากหมู่ที่ 2 ส.ประชาธิปไตย

กลุ่มที่ 3 หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากร 1,000-1,500 คนต่อตารางกิโลเมตร

หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากรอยู่ในกลุ่มนี้คือ หมู่ที่ 4 ส.ประชาธิปัตย์ มีความหนาแน่นประชากร 1,289 คนต่อตารางกิโลเมตร ในบริเวณนี้โรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าหมู่บ้านอื่นใน ส.ประชาธิปัตย์ และมีบ้านพักอาศัยกระจายตัวอยู่ตามริมคลอง และบริเวณใกล้โรงงานอุตสาหกรรม

หมู่บ้านอีกแห่งที่มีความหนาแน่นประชากรอยู่ในกลุ่มนี้ คือหมู่ที่ 16 ต.คลองหนึ่ง ส.คลองหลวง มีความหนาแน่นประชากร 1,078 คนต่อตารางกิโลเมตร

กลุ่มที่ 4 หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากร 600-1,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร

หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากรอยู่ในกลุ่มนี้คือ หมู่ที่ 3,4,7,8 ต.คลองหนึ่ง ส.คลองหลวง สำหรับหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าบริเวณรอบข้าง ก็เนื่องจากบริเวณ 2 หมู่บ้านนี้มีถนนบางชัน-คลองหลวงตัดผ่านถนนพหลโยธิน ถนนบางชัน-คลองหลวงนี้มุ่งสู่อำเภอคลองหลวงและนอกจากนี้ ยังมีคลองบางชันไหลผ่านคลองหนึ่งอีกด้วย ทำให้มีอาคารพาณิชย์เกิดขึ้นริมถนนและทางแยก ตลอดจนมีบ้านพักอาศัยเรียงรายตามแนวคลองหนาแน่นกว่าบริเวณใกล้เคียง

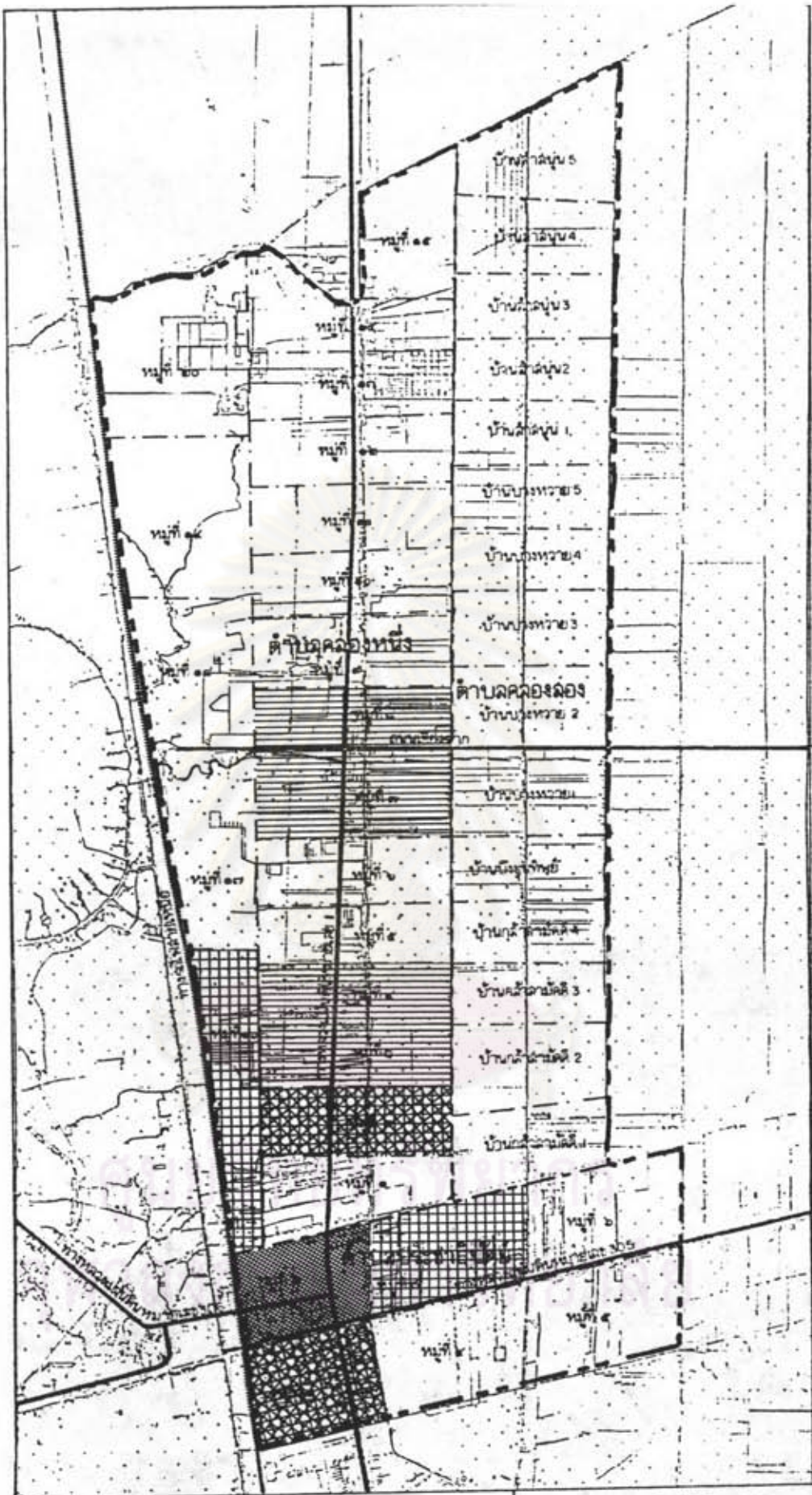
กลุ่มที่ 5 หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นประชากรต่ำกว่า 600 คน ต่อตารางกิโลเมตร

หมู่บ้านส่วนใหญ่ในสุขาภิบาลทั้ง 2 มีความหนาแน่นประชากรจัดอยู่ในกลุ่มนี้ ส่วนมากมีอาชีพเป็นเกษตรกร เนื่องจากมีพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ (รายละเอียดในตารางที่ 4.11-4.13)

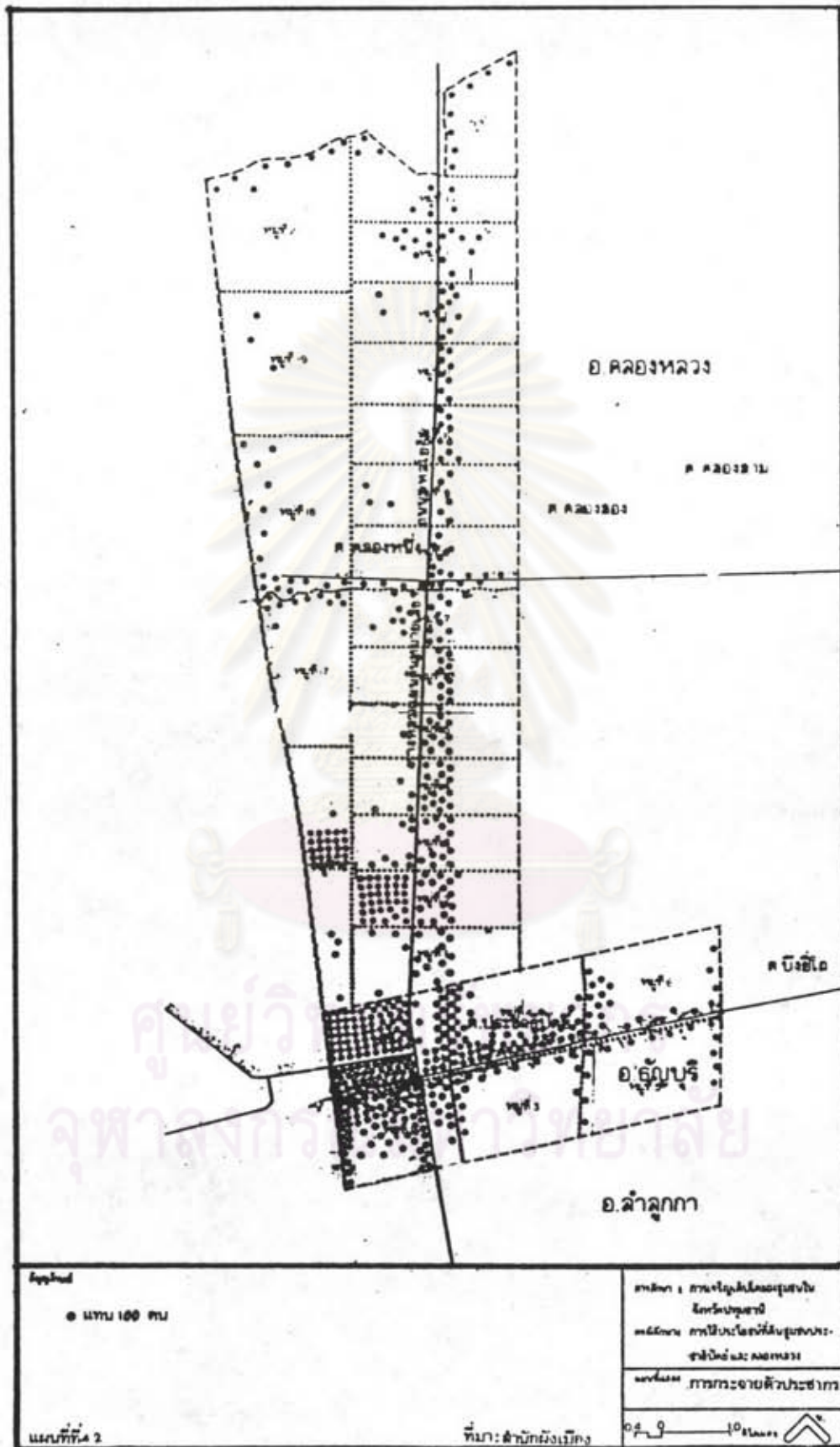
การกระจายตัวประชากร

จากแผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรใน ส.ประชาธิปัตย์และคลองหลวงพบว่า ประชากรจะรวมตัวกันหนาแน่นตามริมถนน และริมคลอง โดยเฉพาะริมถนนพหลโยธินในบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรม สำหรับบริเวณที่มีประชากรรวมตัวกันหนาแน่นที่สุดก็คือ หมู่ที่ 2 ของ ส.ประชาธิปัตย์ รองลงมาคือ หมู่ที่ 1 ส.ประชาธิปัตย์ เนื่องจากบริเวณนี้เป็นศูนย์รวมการคมนาคมตลอดจนศูนย์การค้า ดังได้กล่าวมาแล้ว

จากการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการพิจารณาเปรียบเทียบชุมชนเมืองต่างๆ ของจังหวัด ในภาค กทม.และปริมณฑล พบว่า ส.ประชาธิปัตย์ และส.คลองหลวง ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของพื้นที่ที่

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ความหนาแน่นประชากรสูงกว่า 3,000 คน/กม² ความหนาแน่นประชากร 4,500 - 3,000 คน/กม² ความหนาแน่นประชากร 4,000 - 4,500 คน/กม² ความหนาแน่นประชากร 600 - 4,000 คน/กม² ความหนาแน่นประชากรต่ำกว่า 600 คน/กม² <p>แบบที่ 41</p>	<p>การศึกษา : การเจริญเติบโตของชุมชน ในจังหวัดปทุมธานี</p> <p>กรณีศึกษา : การใช้ประโยชน์ที่ดินชุมชน ประชาธิปไตย - คลองโพธิ์</p> <p>แผนที่แสดง : ความหนาแน่นของประชากร</p> <p>0 4 0 10 กิโลเมตร </p>
--	---

การคาดประมาณจำนวนประชากร

ในการคาดประมาณจำนวนประชากรของ ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง ได้เลือกวิธี Compound Interest มาคำนวณจำนวนประชากรในอนาคต

ตารางที่ 4.14 การคาดประมาณจำนวนประชากร ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง

พ.ศ. / จำนวนประชากร	สุขาภิบาลประชาธิปไตย	สุขาภิบาลคลองหลวง
2526	39,801	32,860
2529	45,745	37,014
2534	57,689	45,138
2539	72,752	55,045
2544	91,747	67,126

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรในอนาคตที่ได้จากการคำนวณและจากสำนักผังเมือง

พ.ศ. / จำนวนประชากร	สุขาภิบาลประชาธิปไตยและสุขาภิบาลคลองหลวง (จากตารางที่ 4.14)	สุขาภิบาลประชาธิปไตยและสุขาภิบาลคลองหลวง (จากสำนักผังเมือง)
2526	72,661	72,661
2529	82,759	82,900
2534	102,827	103,200
2539	127,797	128,500
2544	158,873	160,000

มีความหนาแน่นประชากรต่ำ และมีอัตราการเติบโตประชากรปานกลาง (รายละเอียดในบทที่ 3-ประชากรเมืองในภาค กทม.และปริมณฑล) นั้นหมายความว่าชุมชนทั้ง 2 มีแนวโน้มที่จะเติบโตและพัฒนาได้อีกมาก โดยเฉพาะทางด้านประชากรประกอบด้วยโครงการต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้น อาทิ เช่น โครงการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, โครงการเคหะชุมชนเมืองใหม่นวนคร, โครงการสถานีขนส่งสีลมเมือง ฯลฯ ซึ่งหากโครงการเหล่านี้ประสบความสำเร็จ ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญให้กับพื้นที่ชุมชนทั้ง 2 และชุมชนใกล้เคียงและเป็นที่แน่นอนว่า ประชากรย่อมมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นกว่าเดิมมาก แต่เมื่อพิจารณาการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของประชากรในชุมชนทั้งสองในปัจจุบันพบว่ายังเป็นแบบ Ribbon Development คือกระจายตัวไปตามแนวถนน และแนวคลอง การใช้ประโยชน์ที่ดินก็ยังสับสน ไม่มีการวางระเบียบแบบแผนทางด้านผังเมือง ถ้าเป็นเช่นนี้ต่อไป ในกรณีที่มีการพัฒนาโครงการต่างๆ ก็จะทำให้ชุมชนนี้มีความปะปนกับทางด้านกิจกรรม อาทิ เช่น การศึกษา - อุตสาหกรรม - พักอาศัย ฯลฯ ฉะนั้นในการศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนทั้งสองซึ่ง เป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาคั้งนี้จึงจำเป็นต้องมีการคาดประมาณจำนวนประชากร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและกำหนดมาตรฐานอุปโภค สาธารณูปการให้เพียงพอกับจำนวนประชากรในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.15 แสดงการคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตในแต่ละช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่ได้จากการคำนวณโดยสูตร Compound Interest และการคำนวณของสำนักผังเมือง พบว่าจำนวนประชากรที่ได้มีความแตกต่างกันไม่มากนัก การที่จำนวนประชากรที่ได้จากการคำนวณมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนประชากรที่มาจากสำนักผังเมือง เนื่องจากในการคาดประมาณจำนวนประชากรได้แยกคำนวณในแต่ละชุมชน ทั้งนี้ทั้ง 2 ชุมชนมีอัตราการเติบโตประชากรที่ไม่เท่ากันคือ ส.ประชาธิปไตยมีอัตราการเติบโต 4.75% ต่อปี และ ส.คลองหลวงมีอัตราการเติบโต 4.05% ต่อปี ในขณะที่การคาดประมาณจำนวนประชากรของสำนักผังเมืองใช้คำนวณ 2 ชุมชนพร้อมกันโดยมีอัตราการเติบโตประชากร 4.38% ต่อปี

ในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตจะอาศัยจำนวนประชากรที่ได้จากการคำนวณโดยสูตร Compound Interest ซึ่งมีจำนวนประชากร 158,873 คน และเมื่อรวมประชากรที่เกิดจากผลกระทบโครงการต่างๆ อาทิเช่น โครงการชุมชนนคร เมืองใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีกประมาณ 136,000 คน* ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง จะมีประชากรใน พ.ศ.2544 ประมาณ 294,873 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* การคาดประมาณของสำนักผังเมือง

โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ

ถึงแม้ว่า ส.ประชาธิปัตย์ และ ส.คลองหลวง มีความเกี่ยวเนื่องกันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้าน เศรษฐกิจ แต่โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจของทั้งสองชุมชนก็ยังคงมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจจึงแยกพิจารณาในแต่ละชุมชน เพื่อสรุปบทบาทและภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจของแต่ละชุมชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ก. สุขาภิบาลประชาธิปัตย์

1. ด้านพาณิชย์กรรม

1.1 ประเภทการค้า

ส.ประชาธิปัตย์มีสถานประกอบการทั้งหมด 517 แห่ง ซึ่งแบ่งประเภทกิจกรรมออกเป็นประเภทของการขายหรือการให้บริการในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ในหมวดเดียวกัน มี 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

- ก) กิจการค้าประเภทซ่อม เครื่องจักร เครื่องยนต์ จำพวกซ่อมโตนาโม มอเตอร์ จักรยานยนต์ นาฬิกา แอร์ (เครื่องปรับอากาศ) อุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น
- ข) กิจการค้าบริการ จำพวกร้านอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องใช้ประจำวัน เครื่องเรือน ร้านทอง สถานเสริมสวย และตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น
- ค) กิจการค้าประเภทเครื่องวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง เครื่องตกแต่งบ้านและอุปกรณ์แก๊ส
- ง) กิจการค้าประเภทอะไหล่เครื่องจักร เครื่องยนต์ อุปกรณ์การเกษตร และอื่นๆ

สถานประกอบการค้าของ ส.ประชาธิปัตย์กว่าครึ่งหนึ่งคือประมาณ 68.7% เป็นการค้าประเภท ข. คือเป็นกิจการค้าประเภทบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นร้านขายของชำเบ็ดเตล็ด ซึ่งมีถึง 38.9% และเป็นร้านอาหาร-เครื่องดื่มประมาณ 19.2% ของสถานประกอบการค้าประเภท

ข.ทั้งหมด ส่วนร้านเสริมสวยและตัดเย็บเสื้อผ้ามีจำนวนรวมกันถึง 22.8% ของสถานประกอบการค้าประเภท ข. ซึ่งร้านค้าเหล่านี้ตั้งกระจายกันอยู่ทั่วไปบริเวณศูนย์การค้าและบริเวณริมถนน ทลโยธิน หน้าโรงงานอุตสาหกรรม

การค้าประเภท ก. อันหมายถึงกิจการประเภทซ่อมเครื่องจักรเครื่องยนต์ มีสถานประกอบการประมาณ 14.5% ของสถานประกอบการค้าทั้งหมดใน ส.ประชาธิปัตย์ ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า และซ่อมเครื่องยนต์ ซึ่งมีจำนวนร้านค้าเป็น 42.7% และ 25.3% ของสถานประกอบการค้าประเภท ก. ตามลำดับ

การค้าประเภท ง. เป็นกิจการค้าประเภทอะไหล่เครื่องจักร เครื่องยนต์ มีจำนวนเพียง 8.7% ของสถานประกอบการค้าทั้งหมด โดยร้านค้าในประเภทนี้ถึง 51.1% เป็นร้านค้าอะไหล่จักรยานยนต์-เครื่องยนต์ และ 15.6% เป็นร้านค้าอุปกรณ์การเกษตร

การค้าประเภท ค. มีจำนวนใกล้เคียงกับการค้าประเภท ง. และสถานประกอบการประเภท ค. นี้ 40.5% เป็นร้านค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์-เครื่องตกแต่งบ้าน

ตารางที่ 4.16 จำนวนและสัดส่วนของร้านค้าแต่ละประเภทใน ส.ประชาธิปัตย์

ประเภท	ก	ข	ค	ง	รวม
จำนวน	75	355	42	45	517
%	14.5	68.7	8.1	8.7	100

ที่มา : สำนักผังเมือง

ตารางที่ 4.17 จำนวนร้านค้า แยกประเภทร้านค้าใน ส.ประชาธิปัตย์

ประเภท	สินค้าที่ขายหรือบริการ	จำนวนร้าน	%
ก.*	1. ขาย-ซ่อมโคนาโม-มอเตอร์	4	5.3
	2. ขาย-ซ่อมจักรยานยนต์	9	12.0

*ร้านค้าประเภทนี้มีการประกอบอุตสาหกรรมบริการปะปนอยู่ไม่สามารถแยกกิจกรรมได้อย่างชัดเจนร้านค้าประเภทนี้บางส่วนมีการจดทะเบียนเพื่อประกอบกิจการอุตสาหกรรมด้วย ดังจะกล่าวในเรื่องอุตสาหกรรม

ประเภท	สินค้าที่ขายหรือบริการ	จำนวนร้าน	%
ก.	3. ขาย-ซ่อมเครื่องยนต์	19	25.3
	4. ขาย-ซ่อมจักรยาน	3	4.0
	5. ขาย-ซ่อมนาฬิกา-แว่นตา	6	8.0
	6. ขาย-ซ่อมแอร์-ตู้เย็น	2	2.7
	7. ขาย-ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า	32	42.7
	รวม	75	100
ข.	1. อาหาร-เครื่องดื่ม	68	19.2
	2. เบ็ดเตล็ด	138	38.9
	3. เคมีภัณฑ์	20	5.6
	4. เครื่องใช้ในครัว	6	1.7
	5. เครื่องบวช	2	0.5
	6. ร้านถ่ายรูป	6	1.7
	7. ร้านซักแห้ง	1	0.3
	8. เครื่องนุ่งห่ม	18	5.1
	9. เครื่องเขียน-แบบเรียน	5	1.4
	10. ร้านทอง	4	1.1
	11. ตัดเย็บเสื้อผ้าชาย-หญิง	36	10.1
	12. ตัดผม เสิร์มสวย ชาย-หญิง	45	12.7
	13. ขายผ้า	5	1.4
	14. รับซื้อของเก่า	1	0.3
	รวม	355	100

ประเภท	สินค้าที่ขายหรือบริการ	จำนวนร้าน	%
ค.	1. วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง	8	19.0
	2. เฟอร์นิเจอร์-เครื่องตกแต่งบ้าน	17	40.5
	3. ปะเหลียง-เหล็กคัต	8	19.0
	4. สี	1	2.4
	5. บั๊กริโลหะ	3	7.2
	6. แกส-เตาแกส	5	11.9
	รวม	42	100
ง.	1. อะไหล่จักรยานยนต์-เครื่องยนต์	23	51.1
	2. เครื่องมือ-อุปกรณ์จับส้วมน้ำ	2	4.4
	3. เครื่องมือ-อุปกรณ์เย็บเสื้อผ้า	2	4.4
	4. เครื่องจักรสาน	3	6.7
	5. อุปกรณ์การเกษตร	7	15.6
	6. ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	1	2.3
	7. อาหารสัตว์	2	4.4
	8. โรงพิมพ์	2	4.4
	9. โลงศพ	1	2.3
	10. ทำป้ายโฆษณา	2	4.4
	รวม	45	100
	รวมทั้งสิ้น (ทุกประเภท)	517	

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.2 ชนิดของกิจกรรมการค้า

กิจกรรมการค้าสามารถแบ่งตามลักษณะการค้าได้ 3 ชนิดคือ การค้าส่ง,ค้าปลีก และค้าบริการ สำหรับ ส.ประชาธิปไตยนั้นมีสถานประกอบการค้าเกี่ยวกับการค้าปลีกถึง 260 แห่ง คิดเป็น 50.2% ของสถานประกอบการทั้งหมด รองลงมาคือการค้าบริการ ซึ่งมีสถานประกอบการ 188 แห่งหรือ 36.4% ของสถานประกอบการค้าทั้งหมด ส่วนสถานประกอบการค้าส่งมีเพียง 5 แห่ง หรือ 1.0% เท่านั้น

ตารางที่ 4.18 จำนวนร้านค้า แยกชนิดกิจกรรม ใน ส.ประชาธิปไตย

ชนิดของกิจกรรม	จำนวนร้าน	%
1. ค้าส่ง	5	1.0
2. ค้าปลีก	260	50.2
3. ค้าบริการ	188	36.4
4. ค้าผลิต-ปลีก	12	2.3
5. ค้าส่ง-ปลีก	25	4.8
6. ค้าส่ง-บริการ	-	-
7. ค้าปลีก-บริการ	22	4.3
8. ค้าส่ง-ปลีก-บริการ	5	1.0
รวม	517	100

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.3 ลักษณะทางกายภาพของสถานประกอบการค้า

สถานประกอบการค้าส่วนใหญ่เป็นตึกแถว สร้างด้วยคอนกรีต เป็นอาคาร 3 ชั้น 66.0% และเป็นอาคาร 2 ชั้น 26.7% เป็นอาคาร 1 คูหาประมาณ 78.9% และ 2 คูหา 17.6% (ดูรายละเอียดในตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 แสดงลักษณะแตกต่างทางกายภาพของสถานประกอบการค้าแต่ละชนิดกิจกรรม

ใน ส.ประชาธิพย์

ชนิดกิจกรรม	จำนวนร้านค้า	ลักษณะอาคาร			ชนิดวัสดุก่อสร้าง			จำนวนชั้นของอาคาร				จำนวนคูหา			
		อาคารเดี่ยว	ตึกแถว	ห้องแถว	ไม้	ครึ่งตึก	คอนกรีต	ชั้นเดียว	2 ชั้น	3 ชั้น	3 ชั้นขึ้นไป	1คูหา	2คูหา	3คูหา	3คูหาขึ้นไป
1.ค้าส่ง	5	-	5	-	-	-	5	1	1	3	-	4	1	-	-
2.ค้าปลีก	260	16	232	12	27	2	231	20	68	168	4	194	56	9	1
3.ค้าบริการ	188	6	176	6	8	3	177	2	58	122	6	170	15	3	-
4.ค้าผลิต-ปลีก	12	-	12	-	-	-	12	-	2	10	-	8	3	1	-
5.ค้าส่ง-ปลีก	25	-	24	1	1	-	24	-	2	21	2	10	12	2	1
6.ค้าส่ง-บริการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.ค้าปลีก-บริการ	22	4	17	1	5	-	17	3	7	12	-	20	2	-	-
8.ค้าส่ง-ปลีก-บริการ	5	-	5	-	-	-	5	-	-	5	-	2	2	-	1
รวม	517	26	471	20	41	5	471	26	138	341	12	408	91	15	3

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.4 เชื้อชาติของผู้ประกอบการค้า

ผู้ประกอบการค้าใน ส.พระราชบัญญัติ มีเชื้อชาติไทย 76.6% และเชื้อชาติจีน 23.4% ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงเชื้อชาติของผู้ประกอบการค้าแต่ละชนิดกิจกรรม ใน ส.พระราชบัญญัติ

เชื้อชาติ ผู้ประกอบการ	สถานประกอบการค้า		ชนิดกิจกรรม							
	จำนวน	%	ค้าส่ง	ค้าปลีก	บริการ	ผลิต ปลีก	ส่ง ปลีก	ส่ง บริการ	ปลีก บริการ	ครึ่งปลีก บริการ
ไทย	396	76.6	2	188	158	9	16	-	18	5
จีน	121	23.4	3	72	30	3	9	-	4	-
รวม	517	100	5	260	188	12	25	-	22	5

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.5 การขยายตัวทางด้านการค้า

เมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา ส.พระราชบัญญัติมีสถานประกอบการค้าเพียง 12 แห่ง ซึ่งประกอบการค้าปลีก 7 แห่ง และค้าบริการ 5 แห่ง การขยายตัวทางด้านการค้าในช่วงแรกมีเพียงเล็กน้อยจนกระทั่งในช่วง พ.ศ. 2516-2520 เริ่มมีการเปิดดำเนินการมากขึ้น มีสถานประกอบการเกิดขึ้นในช่วงนี้ถึง 118 แห่ง และ พ.ศ. 2521-2526 มีสถานประกอบการค้าเกิดขึ้นอีก 354 แห่ง แสดงให้เห็นว่ากิจการพาณิชย์ของ ส.พระราชบัญญัตินั้น เพิ่งเริ่มขยายตัวในช่วง พ.ศ. 2516-2526 ทั้งนี้เนื่องจาก ส.พระราชบัญญัติเป็นประตูทางออกสู่ภาคเหนือตลอดจนเป็นจุดเปลี่ยนรถของผู้เดินทางในจังหวัดใกล้เคียงและภายในจังหวัดปทุมธานีเอง ทำให้ ส.พระราชบัญญัติมีความเคลื่อนไหวของประชากรและกิจกรรมสูง ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มีนโยบายที่จะกระจายความเจริญและรายได้สู่ภูมิภาค เพื่อลดการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร เป็นผลให้ ส.พระราชบัญญัติมีแหล่งพาณิชย์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้บริการแก่ผู้ที่เดินทางผ่านไปมาและรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง โดยเฉพาะแรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนร้านค้าที่เปิดดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา ใน ส.พระราชวัง

ชนิดของกิจการ	จำนวน ร้านค้า	จำนวนร้านค้าที่เปิดดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา						ไม่ทราบ
		ก่อนพ.ศ. 2500-2500	2501-2505	2506-2510	2511-2515	2516-2520	2521-2526	
1. ค้าส่ง	5	-	-	-	1	1	3	-
2. ค้าปลีก	260	7	-	10	9	59	175	-
3. ค้าบริการ	188	4	1	3	5	41	134	-
4. ค้าผลิต-ปลีก	12	-	-	-	2	1	9	-
5. ค้าส่ง-ปลีก	25	-	-	1	-	7	17	-
6. ค้าส่ง-บริการ	-	-	-	-	-	-	-	-
7. ค้าปลีก-บริการ	22	-	-	-	2	6	14	-
8. ค้าส่ง-ปลีก-บริการ	5	-	-	-	-	3	2	-
รวม	517	11	1	14	19	118	354	-

ที่มา : สำนักผังเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ค่านอุตสาหกรรม

2.1 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม*

โรงงานอุตสาหกรรมใน ส.ประชาติปักษ์มีจำนวน 63 โรง ในจำนวนนี้เป็นโรงงานประเภทอุตสาหกรรมบริการถึง 19 โรงหรือ 30.16% อุตสาหกรรมบริการได้แก่ ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ พาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ คลอจคนอะไหล่เครื่องยนต์ต่างๆ ซึ่งโรงงาน - อุตสาหกรรมประเภทนี้จะตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บริเวณริมถนนพหลโยธิน เพื่อให้บริการแก่ ชุมชนและผู้เดินทางผ่านไปมา ทั้งนี้บริเวณศูนย์การค้ารังสิตในหมู่ที่ 2 เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของรถประจำทางหลายสาย และเป็นจุดเปลี่ยนเส้นทาง การเดินทางคลอจคน เป็นทางผ่านระหว่างภาคต่างๆ ทำให้เกิดสถานประกอบอุตสาหกรรมบริการมากมายทั้งที่เป็นโรงงานขนาดกลางและสถานประกอบการขนาดเล็กบริเวณดึกแถว ที่ไม่ได้จดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

โรงงานอุตสาหกรรมประเภทไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ อาทิเช่น โรงงานซอยไม้, โรงงานแกะสลักไม้ และโรงงานเฟอร์นิเจอร์ที่ทำด้วยไม้ ฯลฯ มีมากเป็นอันดับที่ 2 รองจาก โรงงานอุตสาหกรรมบริการ ส่วนมากโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จะอยู่ในหมู่ที่ 4 อาทิเช่น โรงงานไม้ซีกไฟดั่งอำมรินทร์ ผลิตภัณฑ์ไม้ซีกไฟ, โรงงานไทยวิศุคโปรดัคชั่น และบริษัท ที.แอนด์. เอ็น. วิศุค จำกัด ประกอบอุตสาหกรรมประเภทแกะสลักไม้ นอกจากนี้ในหมู่ที่ 4 ยังมีโรงงานซอยไม้ อีก 2 โรง ส่วนในหมู่ที่ 1 , หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 6 มีโรงงานซอยไม้และโรงงานเฟอร์นิเจอร์ซึ่งเป็น โรงงานขนาดเล็ก

อนึ่ง โรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ สามารถดูรายละเอียดได้ในตารางที่ 4.34

2.2 แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมของ ส.ประชาติปักษ์ มีจำนวน 2,604 คน ซึ่ง 43.99% ของแรงงานทั้งหมดเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอ ทั้งที่โรงงาน อุตสาหกรรมประเภทนี้มีเพียง 4 โรงเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าโรงงานประเภทสิ่งทอเป็นโรงงานที่ใช้

* ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แบ่งตามเกณฑ์ของกองเศรษฐกิจโรงงาน กรมโรงงาน อุตสาหกรรม

แรงงานมาก ใน ส.ปราชญ์บัณฑิตมีโรงงานทอผ้า 2 โรง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 คือ สยามชินเรติก-
เท็กซ์ไทล์ ใช้แรงงาน 444 คน และสยามเส้นใยประดิษฐ์ใช้แรงงาน 361 คน ส่วนในหมู่ที่ 3
มีโรงงานผลิตผ้าทอผ้า 1 โรง คือ ไทยเทียนใช้แรงงาน 333 คน และในหมู่ที่ 6 มีโรงงาน
พิมพ์ผ้า 1 โรง คือ ไทยพิมพ์เท็กซ์อุตสาหกรรม ใช้แรงงาน 8 คน (ข้อมูลแรงงานจากที่ว่าการ
อำเภออัญบุรี)

โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากรองจากโรงงานประเภทสิ่งทอ คือโรงงาน
อุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ หมายถึงโรงงานผลิตเลนซ์แว่นตา ซึ่งมีเพียง 1 โรง คือ
บริษัท โศยาเลนซ์ไทยแลนด์ ใช้แรงงาน 325 คน หรือ 12.48% ของแรงงานในโรงงาน
อุตสาหกรรมทั้งหมด

สำหรับโรงงานที่ประกอบกิจการประเภทอุตสาหกรรมบริการ ได้แก่การซ่อม เครื่อง
จักรยนต์ต่างๆ ซึ่งมีจำนวนโรงงานมากที่สุดคงได้กล่าวมาแล้วจากตารางที่ 4.34 พบว่าแรงงานใน
โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้มีเพียง 180 คน หรือ 6.91% เท่านั้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.22 จำนวนโรงงานและแรงงานในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมของ ส.ประชาธิปัตย์
พ.ศ. 2526

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน		จำนวนแรงงาน	
	จำนวน	%	จำนวน	%
อาหาร-เครื่องดื่ม	5	7.93	50	1.92
สิ่งทอและผลิตภัณฑ์	4	6.35	1,146	43.95
ไม้และผลิตภัณฑ์	12	20.64	334	13.13
กระดาษและผลิตภัณฑ์	-	-	-	-
เคมีภัณฑ์, ปิโตรเลียม, ยาง, พลาสติก, และผลิตภัณฑ์	7	11.11	260	9.98
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	1	1.59	325	12.48
ผลิตภัณฑ์แร่โลหะพื้นฐาน	-	-	-	-
สิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์โลหะ	11	15.87	278	10.40
ซ่อมรถยนต์, ซ่อมเครื่องจักรยนต์*	19	30.16	180	6.91
โรงสีข้าว	4	6.35	31	1.19
อื่น ๆ	-	-	-	-
รวม	63	100	2,604	100

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอธัญบุรี

* ในที่นี้หมายถึงสถานบริการซ่อม เครื่องจักรยนต์ที่มีการจดทะเบียนเพื่อประกอบกิจการ เป็น อุตสาหกรรม ทั้งนี้ยังมีสถานบริการบางส่วนที่แฝงในรูปของร้านค้าโดยไม่ได้จดทะเบียนอุตสาหกรรม ดังจะกล่าวไว้ใน เรื่องของพาณิชย์กรรม ดังตารางที่ 4.29

2.3 ระยะเวลาในการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรม

สำนักผังเมืองได้ทำการสุ่มตัวอย่างโรงงาน 21 โรง โดยวิธี Stratified Random Sampling โดย

- แบ่งจำนวนโรงงานตามขนาดของโรงงาน โดยยึดหลักเกณฑ์ตามจำนวนคนงาน
- จากนั้นแบ่งขนาดของโรงงานออกเป็นประเภทของชนิดกิจกรรมของโรงงาน และลักษณะแรงงาน
- ทำการสุ่มตัวอย่างโรงงานพร้อมจำนวนแรงงานตามขนาดโรงงานและประเภท

โรงงาน 21 โรงที่สุ่มมานี้ 47.62% เป็นโรงงานที่เพิ่งเริ่มดำเนินงานมาไม่เกิน 5 ปี และ 23.81% เป็นโรงงานที่ดำเนินงานมาเพียง 6-10 ปี จะเห็นได้ว่าการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมใน ส.ปราชินี สอดคล้องกับการขยายตัวทางด้านพาณิชย์กรรมคือเพิ่งมีการขยายตัวมาไม่นาน ทั้งนี้การขยายตัวอาจสืบเนื่องมาจากแรงกระตุ้นของนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ที่จะชลอการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนเมือง ประกอบกับความเหมาะสมในด้านที่ตั้งและความพร้อมทางด้านการคมนาคมขนส่ง ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมเริ่มมีการขยายตัว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ให้บริการแก่ชุมชนดั้งเดิมแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.23 จำนวนและสัดส่วนของโรงงานจำแนกตามระยะเวลาดำเนินงาน

จำนวนโรงงาน ระยะเวลาดำเนินงาน	จำนวน	%
0 - 5 ปี	10	47.62
6 - 10 ปี	5	23.81
11 - 15 ปี	4	19.05
16 - 20 ปี	2	9.52
รวม	21	100

ที่มา : การสุ่มตัวอย่างของสำนักผังเมือง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2526

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 รายละเอียดเกี่ยวกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

ในการศึกษาลักษณะและโครงสร้างพฤติกรรมของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้นำผลการสุ่มตัวอย่างโรงงาน 21 โรง ของสำนักผังเมือง โดย

- โรงงานขนาดใหญ่สุ่มแรงงาน 10%
- โรงงานขนาดกลางสุ่มแรงงาน 5%
- โรงงานขนาดเล็กสุ่มแรงงาน 3%
- โรงงานขนาดครอบครัวสุ่มแรงงาน 100%

ซึ่งเกณฑ์ในการแบ่งขนาดโรงงานของสำนักผังเมือง อาศัยเกณฑ์ของสำนักงาน ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดให้

โรงงานขนาดใหญ่ หมายถึง โรงงานที่มีแรงงานมากกว่า 500 คน ขึ้นไป

โรงงานขนาดกลาง หมายถึง โรงงานที่มีแรงงาน 51 - 500 คน

โรงงานขนาดเล็ก หมายถึง โรงงานที่มีแรงงาน 11 - 50 คน

โรงงานขนาดครอบครัวหมายถึง โรงงานที่มีแรงงานน้อยกว่า 10 คน

ผลของการสุ่มตัวอย่างแรงงานดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

2.4.1 ประเภทของแรงงาน

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

ก) ระดับผู้ปฏิบัติงานและบริหารงาน (Staff)

ข) ระดับผู้ใช้แรงงาน (Labour)

แรงงานที่สุ่มมาได้มีจำนวน 416 คน เป็นแรงงานในแต่ละประเภทในสัดส่วนดังนี้

- โรงงานขนาดใหญ่ มีสัดส่วน ผู้บริหารงาน : ผู้ใช้แรงงาน เท่ากับ
17 : 83 หรือ 1 : 5
- โรงงานขนาดกลางมีสัดส่วน ผู้บริหารงาน : ผู้ใช้แรงงาน เท่ากับ
10 : 90 หรือ 1 : 9

- โรงงานขนาดเล็ก มีสัดส่วน ผู้บริหารงาน : ผู้ใช้แรงงาน เท่ากับ 10 : 90 หรือ 1 : 9
- โรงงานขนาดในครอบครัวมีสัดส่วน ผู้บริหารงาน : ผู้ใช้แรงงาน เท่ากับ 8 : 92 หรือ 1 : 12

จากสัดส่วนที่ได้จะเห็นว่าโรงงานขนาดใหญ่มีสัดส่วน ผู้บริหารงาน : ผู้ใช้แรงงาน มากกว่าโรงงานที่เล็กกว่า โดยเฉพาะโรงงานขนาดในครอบครัว ซึ่งสามารถอธิบายได้จากลักษณะงานว่าโรงงานขนาดใหญ่มีการใช้ Skill Labour มากกว่าโรงงานขนาดในครอบครัว สำหรับโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กล้วน มีสัดส่วน ผู้บริหารงาน : ผู้ใช้แรงงาน เท่ากัน เนื่องมาจากโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กมีความแตกต่างของลักษณะงานน้อยมาก

2.4.2 เพศของแรงงาน

แรงงานที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง มีสัดส่วนเพศชาย : หญิง เท่ากับ 6 : 4

2.4.3 หมวดอายุของแรงงาน

ลักษณะแรงงานโดยทั่วไปจะอยู่ในสัดส่วนดังนี้คือ หมวดอายุ 11-24 ปี : 25-44 ปี : 45-59 ปี เท่ากับ 5 : 8 : 1 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า โรงงานขนาดเล็กมีสัดส่วนกับหมวดอายุแตกต่างไปจากลักษณะทั่วไปคือ มีสัดส่วนแรงงานในหมวดอายุ 11-24 ปี : 25-44 ปี : 45-59 ปี เท่ากับ 5 : 4 : 1

การที่โรงงานขนาดเล็กมีสัดส่วนแรงงานที่อยู่ในหมวดอายุ 11-24 ปี มากกว่าแรงงานในหมวดอายุอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าโรงงานขนาดเล็ก ซึ่งส่วนมากจะเป็นโรงสีข้าว , การผลิตอาหาร, อุตสาหกรรมประเภทไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ตลอดจนโรงงานประเภทซ่อมเครื่องจักรยนต์ ซึ่งลักษณะงานมักจะใช้แรงงานเด็กฝึกงานปฏิบัติงานได้

2.4.4 การศึกษาแรงงาน

แรงงานที่สุ่มตัวอย่างมาได้นั้น ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับต้นคือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 65%, ระดับมัธยมศึกษา 20%, ระดับอาชีวศึกษา 10% และจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) เพียง 1% เท่านั้น ส่วนแรงงานที่ไม่มีการศึกษามีประมาณ 2% (ไม่ทราบระดับการศึกษา 2%)

2.4.5 ภูมิภาคของแรงงาน

แรงงานกว่าครึ่งคือประมาณ 55% มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปทุมธานี นอกนั้นเป็นแรงงานที่มาจาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ เป็นสัดส่วน 16%, 15%, 12%, และ 3% ตามลำดับ (ไม่ทราบภูมิลำเนา 2%)

2.4.6 ที่พักอาศัยของแรงงาน

แรงงานส่วนใหญ่ ประมาณ 80% พักอาศัยในเขตจังหวัดปทุมธานี และประมาณ 11% เดินทางไปพักในกรุงเทพมหานคร โดยที่แรงงานกว่าครึ่งเดินทางไปพักนอกโรงงาน คิดเป็นอัตราส่วน แรงงานพักนอกโรงงาน : แรงงานพักในโรงงาน เท่ากับ 59 : 41 ซึ่งแรงงานที่พักนอกโรงงานนี้ประมาณ 57% ที่พักไกลจากที่ทำงาน 20 กิโลเมตร และประมาณ 13% อยู่ใกล้ในระยะทาง 5 กิโลเมตร (สำนักผังเมือง 2526 : 156-157)

3. การคลังท้องถิ่น

การคลังท้องถิ่น เป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความสามารถของหน่วยราชการท้องถิ่น และยังเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาชุมชนอีกด้วย

3.1 รายรับของ ส.ประชาธิปัตย์

แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาษีอากร ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายได้ของสุขาภิบาลมาจากประชากรในท้องถิ่นโดยตรง นั้นหมายความว่าท้องถิ่นย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงพอสมควร ภาษีที่เก็บได้ส่วนใหญ่เป็นภาษีที่ดิน รองลงมาคือ ภาษีบ้านและค่าเช่า

รายรับที่ได้รองจากภาษีอากรคือ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล และรายได้จากค่าธรรมเนียม, ค่าปรับ, โบนัสขาด แต่เมื่อ พ.ศ.2524 เป็นต้นไป สุขาภิบาลก็ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลอีกเลย สำหรับรายรับของสุขาภิบาลที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คือรายได้จากทรัพย์สิน (ดูรายละเอียดในตารางที่ 4.36 และ 4.37)

3.2 รายจ่ายของ ส.ประชาธิปัตย์

รายจ่ายของ ส.ประชาธิปัตย์ ในช่วง 2521-2525 ประมาณ 50-75% เป็นค่า

ใช้จ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และเงินอุดหนุน รองลงมาได้แก่ รายจ่ายพิเศษ ซึ่งเพิ่งเริ่มมีขึ้นใน พ.ศ.2524 (รายละเอียดในตารางที่ 4.24)

3.3 สถานะการคลัง

งบประมาณของ ส.ประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะเกินดุลย์ทุกปี และถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2524 เป็นต้นไป สุขาภิบาลจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล แต่สุขาภิบาลก็สามารถจัดการรายได้จากท้องถิ่น มาพัฒนาสุขาภิบาลได้เอง แสดงให้เห็นความมั่นคงของสถานะการคลัง และเศรษฐกิจของประชากรในท้องถิ่น (รายละเอียดในตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 สถานะการคลังของ ส.ประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ พ.ศ.2521-2525

หน่วย : บาท

ประเภท	พ.ศ.2521	พ.ศ.2522	พ.ศ.2523	พ.ศ.2524	พ.ศ.2525
รายรับจริง (โดยประมาณ)	2,854,783.2	3,309,052.5	3,335,452.7	4,028,684.1	4,655,522.7
รายจ่ายจริง (โดยประมาณ)	1,931,015.1	2,833,425.8	2,821,300.5	4,014,200.6	4,464,843.1
รายรับมากกว่ารายจ่าย	923,768.1	475,626.7	514,152.2	14,483.5	190,679.6

ที่มา : รายงานประจำปี ส.ประชาธิปัตย์, ส่วนการคลังท้องถิ่น

ข. สุขาภิบาลคลองหลวง

1. ค่านาณิษยกรรม

1.1 ประเภทการค้า

ส.คลองหลวงมีสถานประกอบกิจการทั้งหมด 151 แห่ง โดยแบ่งประเภทของกิจการตามลักษณะการขายหรือการให้บริการ เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ* ดังนี้

* แบ่งตามการแบ่งประเภทการค้า ของกองวิจัย สำนักผังเมือง

- ก) กิจการค้าบริการประเภทซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ
- ข) กิจการค้าบริการจำหน่ายร้านอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องใช้ประจำวัน เครื่องเขียน ร้านเสริมสวย และตัดเย็บเสื้อผ้า
- ค) กิจการค้าประเภทเครื่องวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง เครื่องตกแต่งบ้าน อุปกรณ์แกส และเครื่องเหล็ก
- ง) กิจการค้าประเภทอะไหล่เครื่องจักร เครื่องยนต์ และอุปกรณ์การเกษตร

สถานประกอบการค้าใน ส.คลองหลวง 127 แห่งหรือ 84.1% ของสถานประกอบการค้าทั้งหมด ประกอบกิจการค้าประเภท ข. โดยเป็นร้านขายของเบ็ดเตล็ด, ของชำ ถึง 41.7% และร้านอาหาร-เครื่องดื่ม 22.8% ของสถานประกอบการค้าประเภท ข.ทั้งหมด

การค้าประเภท ก. อันหมายถึง กิจการค้าประเภทซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ และเครื่องไฟฟ้า มีสถานประกอบการค้าประเภท ก.นี้ประมาณ 12.6% ของสถานประกอบการค้าทั้งหมด ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า รองลงมาคือร้านซ่อมเครื่องยนต์และขายจักรยาน สำหรับการค้าประเภท ค. และ ง. นั้นมีน้อยมาก คิดเป็นสัดส่วน 2.6% และ 0.7% ตามลำดับ (รายละเอียดในตารางที่ 4.27 และ 4.28)

ตารางที่ 4.27 จำนวนและสัดส่วนของร้านค้าแต่ละประเภทใน ส.คลองหลวง

ประเภท จำนวน ร้านค้า	ก	ข	ค	ง	รวม
จำนวน	19	127	4	1	151
%	12.6	84.1	2.6	0.7	100

ที่มา : สำนักผังเมือง

ตารางที่ 4.28 จำนวนร้านค้าแยกประเภทการค้าบริการใน ส.คลองหลวง

ประเภท	สินค้าที่ขายหรือบริการ	จำนวนร้าน	% ๙
ก.	1. ซ่อมโคนาโม-มอเตอร์	1	5.3
	2. ซ่อมจักรยานยนต์	2	10.5
	3. ซ่อมเครื่องยนต์	4	21.1
	4. ขายจักรยาน	4	21.1
	5. ซ่อมนาฬิกา-แว่นตา	2	10.5
	6. ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า	6	31.5
	รวม	19	100
ข.	1. ขายอาหารและเครื่องดื่ม	29	22.8
	2. ขายของเบ็ดเตล็ด	53	41.7
	3. ขายยา	6	4.7
	4. ขายเครื่องบวช	1	0.8
	5. ร้านถ่ายรูป	1	0.8
	6. ขายเครื่องนุ่งห่มสำเร็จรูป	4	3.2
	7. ขายเครื่องเขียน-แบบเรียน	1	0.8
	8. ตัดเย็บเสื้อผ้าชาย-หญิง	14	11.0
	9. ตัดผม เสริมสวย ชาย-หญิง	16	12.6
	10. ขายผ้า	1	0.8
	11. รับซื้อของเก่า	1	0.8
	รวม	127	100

ประเภท	สินค้าที่ขายหรือบริการ	จำนวนร้าน	%
ค.	1. ปะเหลียง-เหลียงคัต	1	25.0
	2. สี่	1	25.0
	3. บัคกรีโลหะ	2	50.0
	รวม	4	100
ง.	1. เครื่องมือ-อุปกรณ์เย็บเสื้อผ้า	1	100
	รวม	1	100
	รวมทั้งสิ้น	151	

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.2 ชนิดของกิจกรรมการค้า

ส.คลองหลวงมีสถานประกอบการค้าบริการและค้าปลีก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ 35% และ 33% ตามลำดับ รองลงมาเป็นลักษณะการค้าปลีกและบริการร่วมกันมีสัดส่วน 21% สำหรับการค้าส่งนั้นมีเพียงร้อยละ 4% เท่านั้น

1.3 ลักษณะทางกายภาพของสถานประกอบการค้า

สถานประกอบการค้าใน ส.คลองหลวงส่วนใหญ่ เป็นอาคารใหม่จึงเป็นตึกแถวถึง 49% และเป็นอาคารเดี่ยว 31.1% วัสดุก่อสร้างอาคารประกอบการค้า 51.7% ทำด้วยคอนกรีต และ 38.4% ทำด้วยไม้ สถานประกอบการค้า 39.7% เป็นอาคาร 2 ชั้น และ 29.1% เป็นอาคารชั้นเดียว ส่วนใหญ่สถานประกอบการค้านี้เป็นอาคาร 1 คูหา

ตารางที่ 4.29 แสดงลักษณะต่างๆ ทางกายภาพของสถานประกอบกิจการค้าแต่ละชนิดกิจการรวม

ชนิดกิจการรวม	สถานธุรกิจ จำนวนแห่ง	ลักษณะอาคาร				ชนิดวัสดุก่อสร้าง				ชนิดอาคาร				จำนวนคูหา			
		อาคาร เดี่ยว	ตึกแถว	ห้อง แถว	อื่นๆ	ไม้	เครื่อง ตึก	คอน- กรีต	อื่นๆ	ชั้น เดียว	2 ชั้น	3 ชั้น	3 ชั้น ขึ้นไป	1 คูหา	2 คูหา	3 คูหา	3 คูหา ขึ้นไป
1. ค้าส่ง	6	2	3	1	-	2	1	3	-	4	1	-	1	4	2	-	-
2. ค้าปลีก	50	24	14	12	-	27	2	21	-	13	24	12	1	43	6	-	1
3. ค้าบริการ	53	13	30	10	-	17	8	27	1	12	20	15	6	47	6	-	-
4. ค้าผลิต-ปลีก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. ค้าส่ง-ปลีก	8	1	4	3	-	2	-	6	-	-	4	3	1	7	1	-	-
6. ค้าส่ง-บริการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. ค้าปลีก-บริการ	31	6	21	4	-	9	2	20	-	14	9	8	-	29	1	-	1
8. ค้าส่ง-ปลีก-บริการ	3	1	2	-	-	1	1	1	-	1	2	-	-	3	-	-	-
รวม	151	47	74	30	-	58	14	78	1	44	60	38	9	133	16	-	2

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.4 เชื้อชาติของผู้ประกอบการค้า

ผู้ประกอบการค้า 94% มีเชื้อชาติไทย และ 6% มีเชื้อชาติจีน

ตารางที่ 4.30 ตารางแสดงเชื้อชาติของผู้ประกอบการค้าแต่ละชนิดกิจกรรม ใน ส.คลองหลวง

เชื้อชาติ ผู้ประกอบการ	สถานธุรกิจ		ชนิดกิจกรรม							
	จำนวน	%	ค้าส่ง	ค้าปลีก	บริการ	ผลิต- ปลีก	ส่ง-ปลีก	ส่ง- บริการ	ปลีก- บริการ	ส่ง-ปลีก บริการ
ไทย	142	94.0	6	46	52	-	6	-	29	3
จีน	9	6.0	-	4	1	-	2	-	2	-
รวม	151	100	6	50	53	-	8	-	31	3

ที่มา : สำนักผังเมือง

1.5 ลักษณะการขยายตัวของร้านค้า

สถานประกอบการค้าใน ส.คลองหลวงประมาณ 66% เพิ่งเปิดดำเนินการไม่ถึง 5 ปี แสดงให้เห็นว่าธุรกิจการค้าในสุขาภิบาลนี้เพิ่งมีการขยายตัวไม่นานนัก ทั้งนี้สถานประกอบการค้าดังกล่าว เริ่มเกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนที่กำลังเจริญขึ้นจากตารางที่ 4.55 แสดงว่าร้านค้าที่เพิ่งเปิดดำเนินการมาไม่ถึง 5 ปี ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าบริการ และร้านค้าปลีก และเป็นที่น่าสังเกตว่า ร้านค้าที่เปิดดำเนินการมานานกว่า 20 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีลักษณะการค้าที่ยังเป็นการค้าปลีกร่วมกับการค้าบริการ ซึ่งปัจจุบันได้แยกจากกัน เนื่องจากลักษณะชุมชนที่ขยายตัวขึ้นทำให้การค้าขยายตัวออก เป็นลักษณะการค้าเฉพาะอย่าง

ตารางที่ 4.31 ตารางแสดงลักษณะการขยายตัวของกิจการค้าแต่ละชนิดกิจกรรมใน ส.คลองหลวง

ชนิดกิจกรรม	สถานธุรกิจ		จำนวนสถานธุรกิจที่เปิดดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา						
	จำนวนแห่ง	%	ต่ำกว่า 5 ปี	6-10 ปี	11-15ปี	16-20ปี	21-25ปี	26ปีขึ้นไปไม่ทราบ	
1. ค้าส่ง	6	4.0	4	1	-	-	1	-	-
2. ค้าปลีก	50	33.0	35	5	2	2	-	3	3
3. ค้าบริการ	53	35.0	43	7	2	-	-	1	-
4. ค้าผลิตปลีก	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. ค้าส่งปลีก	8	5.0	6	2	-	-	-	-	-
6. ค้าส่งบริการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. ค้าปลีกบริการ	31	21.0	11	3	1	-	14	2	-
8. ส่ง-ปลีก-บริการ	3	2.0	1	1	-	-	-	1	-
รวม	151	100	100	19	5	2	15	7	3

ที่มา : สำนักผังเมือง

2. ด้านอุตสาหกรรม

ส.คลองหลวง เป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากมายโดยเฉพาะตามริมถนนพหลโยธิน และนิคมอุตสาหกรรม "นวนคร" ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของ ส.คลองหลวง นอกจากสภาพทางกายภาพอันหมายถึงโรงงานอุตสาหกรรมแล้ว สิ่งที่สามารถอธิบายได้ว่าสาขาอุตสาหกรรม เป็นโครงสร้างเศรษฐกิจหลักของ ส.คลองหลวง คือกำลังแรงงาน ซึ่งจากการสำรวจพบว่า 58.7% ประกอบอาชีพเกี่ยวกับแรงงาน-การผลิต (รายละเอียดใน เรื่องประชากรวัยแรงงาน ส.คลองหลวง)

ในการศึกษาเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรม และแรงงานในโรงงานแต่ละประเภท อุตสาหกรรมได้อาศัยเกณฑ์ของกองเศรษฐกิจโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรมในการจำแนกประเภทอุตสาหกรรม ดังได้กล่าวแล้วในเรื่องอุตสาหกรรม จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม

สาขาibilคคลองหลวงมีโรงงานอุตสาหกรรม 131 โรง ในจำนวนนี้เป็นโรงงานประเภทสิ่งทอและเครื่องหนัง 27 โรง หรือ 20.61% ของจำนวนโรงงานทั้งหมดใน ส.คลองหลวง รองลงมาคือโรงงานประเภทเคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติกและผลิตภัณฑ์ , โรงงานประเภทสิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์โลหะ, โรงงานประเภทอาหาร-เครื่องดื่ม, โรงงานประเภทผลิตภัณฑ์แร่โลหะพื้นฐาน, โรงงานประเภทไม้และผลิตภัณฑ์, โรงงานประเภทซ่อมรถยนต์และเครื่องจักรยนต์, โรงงานผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ, โรงสีข้าว, โรงงานประเภทกระดาษและผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ (รายละเอียดในตารางที่ 4.32)

ในที่นี้จะกล่าวถึงโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทที่สำคัญคือ

2.1.1 โรงงานอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและเครื่องหนัง มีจำนวน 27 โรงงาน หรือ 20.61% ของโรงงานทั้งหมดใน ส.คลองหลวง แบ่งเป็น

- โรงงานทอผ้า มีจำนวน 8 โรง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน อาทิเช่น บริษัท สุราโบ จำกัด, บริษัท ไทยอเมริกัน เทกซ์ไทล์ , บริษัท ไทยเบล่อน เทกซ์ไทล์ จำกัด, บริษัท ไทยทีลาเม้น เทกซ์ไทล์ และบริษัท เค.คัตตันแอนด์คอส จำกัด นอกนั้น เป็นโรงงานทอผ้าขนาดกลางซึ่งตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร

- โรงงานประเภทเส้นใย, ฝ้าย, ใยผ้า มีจำนวน 8 โรง ซึ่งเรียงรายตามริมถนนพหลโยธิน โดยมีโรงงานขนาดใหญ่คือ บริษัท ไทยเบล่อนโพลีแอสเตอร์ และ บริษัท สามีคคีค้าฝ้ายนุ่นไทย จำกัด นอกนั้น เป็นโรงงานขนาดกลาง

- โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีจำนวน 7 โรง โรงงานขนาดใหญ่มี อาทิเช่น บริษัท ไทยแอร์ไว จำกัด, หจก. ชินวัฒน์แพชั่นเฮ้าส์ และบริษัท พระยาภิรมย์ นอกนั้น เป็นโรงงานขนาดกลางอีก 4 โรง

- โรงงานผลิตที่นอนและผ้าห่ม เป็นโรงงานประกอบอุตสาหกรรมที่ได้จากผลิตภัณฑ์สิ่งทอ มีจำนวน 3 โรง

- โรงงานเครื่องหนัง มีจำนวน 1 โรง อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร

2.1.2 โรงงานอุตสาหกรรมประเภทเคมีภัณฑ์, ยาง, พลาสติกและผลิตภัณฑ์

มีจำนวน 26 โรง โดยแบ่งออกเป็นโรงงานผลิตเคมีภัณฑ์จำพวกยารักษาโรค, ปุ๋ย และผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ มีจำนวน 14 โรง, โรงงานพลาสติกและผลิตภัณฑ์มีจำนวน 7 โรง และโรงงานประเภทผลิตภัณฑ์ยาง มีจำนวน 5 โรง

สำหรับโรงงานประเภทผลิตภัณฑ์ยางนี้ มีโรงงานผลิตยางรถยนต์ 2 โรง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือบริษัท ไทยบริดจสโตน จำกัด และ บริษัท กู๊ดเยียร์ จำกัด ทั้ง 2 โรงงานนี้ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน

2.1.3 โรงงานอุตสาหกรรมประเภทสิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์โลหะ

ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม และกระจายอยู่ริมถนนพหลโยธินบ้าง โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ที่สำคัญคือ บริษัทสยามคูโบต้าดีเซล จำกัด ผลิตเครื่องสูบน้ำ, บริษัท มหาจักรไฟฟ้าสากล ทำมิดเคอร์, บริษัท เสริมพอร์ต จำกัด ทำอุปกรณ์ทหาร และบริษัท สามารถวิศวกรรม จำกัด ทำเสาอากาศ ฯลฯ

สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ ดูรายละเอียดในตารางที่ 4.32

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.32 จำนวนโรงงานและแรงงานในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมของ ส.คลองหลวง
พ.ศ.2526

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน		จำนวนแรงงาน	
	จำนวน	%	จำนวน	%
อาหาร-เครื่องดื่ม	12	9.16	1,985	5.10
สิ่งทอและเครื่องหนัง	27	20.61	26,691	68.58
ไม้และผลิตภัณฑ์	10	7.63	769	1.97
กระดาษและผลิตภัณฑ์	4	3.05	882	2.27
เคมีภัณฑ์,ปิโตรเลียม,ยาง,พลาสติก, และผลิตภัณฑ์	26	19.85	2,953	7.59
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	7	5.35	1,264	3.25
ผลิตภัณฑ์แร่โลหะพื้นฐาน	10	7.63	1,348	3.46
สิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์โลหะ	17	12.98	1,946	5.00
ซ่อมรถยนต์, เครื่องจักรยนต์*	9	6.87	663	1.70
โรงสีข้าว	6	4.58	104	0.27
อื่น ๆ	3	2.29	315	0.81
รวม	131	100	38,920	100

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอคลองหลวง

* ในที่นี้หมายถึง สถานบริการซ่อม เครื่องจักรยนต์ที่มีการจดทะเบียน เพื่อประกอบกิจการ เป็น อุตสาหกรรม ทั้งนี้ยังมีสถานบริการบางส่วนที่แฝงในรูปของร้านค้า โดยไม่ได้จดทะเบียนอุตสาหกรรม

2.2 แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

แรงงานส่วนใหญ่คือ ประมาณ 68.58% อยู่ในโรงงานประเภทสิ่งทอ เนื่องจาก โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ส่วนมากจะเป็นโรงงานขนาดใหญ่และใช้แรงงานมาก ส่วนโรงงานประเภทเคมีภัณฑ์, ยาง และพลาสติกนั้น มีแรงงานเพียง 7.59% ของแรงงานทั้งหมดใน ส.คลองหลวง

2.3 รายละเอียดเกี่ยวกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

ในการศึกษาลักษณะและโครงสร้างพฤติกรรมของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ใช้เกณฑ์ในการแบ่งขนาดโรงงานและสู่มตัวอย่างแรงงาน วิธีเดียวกับสุขาภิบาลประชาธิปไตย ผลจากการสู่มตัวอย่างแรงงาน สรุปได้ดังนี้

2.3.1 หมวดอายุของแรงงาน

สัดส่วนของแรงงานในแต่ละหมวดอายุมีดังนี้คือ หมวดอายุ 11-24 ปี : 25-44 ปี : 45-59 ปี เท่ากับ 37 : 61 : 2 นั่นคือแรงงานในภาคอุตสาหกรรมของ ส.คลองหลวงส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาวในช่วงอายุ 25-44 ปี ซึ่งเห็นได้ว่า แรงงานที่อยู่ในช่วงอายุ 45-59 ปีมีเพียง 2% เท่านั้น

2.3.2 การศึกษาของแรงงาน

แรงงานที่สู่มตัวอย่างมาได้นั้น ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาขั้นต้น กล่าวคือจบ การศึกษาระดับประถมศึกษา 61%, ระดับมัธยมศึกษา 31%, ระดับอาชีวศึกษา 7% ส่วนแรงงาน ที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและแรงงาน ที่ไม่มีการศึกษานั้นมีน้อยมาก รวมกันประมาณ 1% เท่านั้น

2.3.3 ภูมิลำเนาของแรงงาน

แรงงานประมาณ 73% เป็นชาวภาคกลาง โดยเฉพาะเป็นชาวปทุมธานีเอง มากที่สุด รองลงมา 17% มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 7% มาจากภาคเหนือ และ 3% มา จากภาคใต้ ตามลำดับ

2.3.4 ที่พักอาศัยของแรงงาน

แรงงานส่วนใหญ่ประมาณ 85% พักในเขตจังหวัดปทุมธานีและประมาณ 15% เดินทางไปพักในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสัดส่วนแรงงานที่พักนอกโรงงาน : พักในโรงงาน เท่ากับ 61 : 39 ซึ่งแรงงานที่พักนอกโรงงานนี้ประมาณ 43% พักไม่ไกลจากโรงงานนัก ประมาณ 5 กิโลเมตรเท่านั้น รองลงมาประมาณ 32% พักห่างจากโรงงาน 20 กิโลเมตร และ 25% พักห่างจากโรงงานในระยะ 10 กิโลเมตร (สำนักผังเมือง 2526 : 186)

2.4 การควบคุมน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมใน ส.คลองหลวง และ ส. ประชาธิปัตย์

ปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมที่น่าจะนำมาพิจารณา คือ ปัญหา น้ำทิ้งจากโรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีมีพื้นที่อยู่ในเขตแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างซึ่งครอบคลุมตั้งแต่จังหวัดปทุมธานีถึงสมุทรปราการ ในเขตนี้เป็นช่วงลำน้ำที่รองรับความสกปรกสูง ทั้งความสกปรกที่มาจากชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ทำให้ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ (OD) ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฤดูน้ำน้อย (กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2526/2527 : 11) กองสิ่งแวดล้อมโรงงานโดยฝ่ายอนุรักษ์ลำน้ำและชายฝั่งทะเล จึงเริ่มโครงการควบคุมโรงงานที่ปล่อยน้ำทิ้งที่มีความสกปรกสูงในเขตเจ้าพระยาตอนล่างทั้งหมด ในที่นี้จะยกมาเฉพาะโรงงานที่อยู่ในพื้นที่ ส.คลองหลวงและ ส.ประชาธิปไตยเท่านั้น จากตารางที่ 4.57 พบว่าโรงงานในเขตพื้นที่ศึกษาที่ปล่อยน้ำทิ้งที่มีความสกปรกสูงออกมา มีจำนวน 6 โรงงาน ขณะนี้กองสิ่งแวดล้อมโรงงานกำลังควบคุมระบบขจัดน้ำเสียอยู่

นอกจากโรงงานที่ถูกควบคุมในกรณีที่ปล่อยน้ำทิ้งที่มีความสกปรกสูงดังได้กล่าวมาแล้ว กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม ยังมีโครงการ "อนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง" ซึ่งน้ำดิบที่จะนำมาทำน้ำประปาสำหรับการอุปโภคบริโภคของชาวกรุงเทพมหานคร นั้นนำมาจากคลองบางหลวง พื้นที่ใกล้เคียงคลองบางหลวงประกอบด้วย อำเภอสามโคก และ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, อำเภอบางไทร จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งพื้นที่เหล่านี้จึงถูกกำหนดเป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง โดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2522 (กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2526/2527 : 40)

ตารางที่ 4.33 แสดงปริมาณความสกปรกของน้ำทิ้งจากโรงงานในจังหวัดปทุมธานี (เฉพาะในชั้นที่ ๘.คลองหลวง)-โครงการ บี.ไอ.ซี. ชู

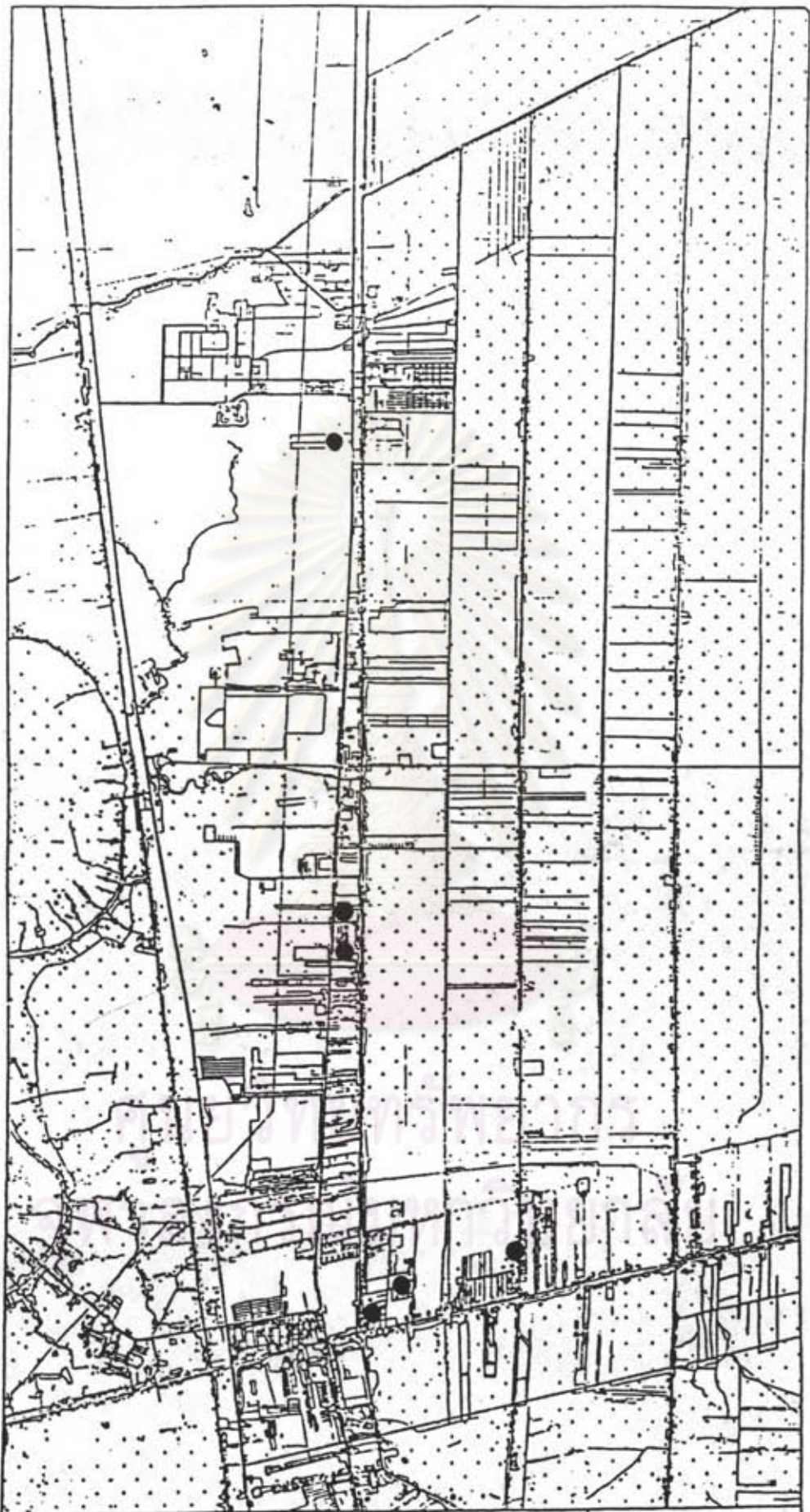
ลำดับที่	ชื่อโรงงาน	ประเภทกิจการ	ชนิดระบบบำบัดน้ำเสีย	อัตราการไหล ม ³ /วัน	BOD Loading กก/วัน		ประสิทธิภาพ %	สรุปการดำเนินการ
					ก่อนเข้าระบบ	ออกจากระบบ		
1.	บ.สยามเส้นใยประดิษฐ์การทำ จก.	หอผ้าและย้อมผ้า	FLOATATION + POND	600	328.2	33	89.94	ตรวจสอบติดตามผล
2.	บ.อุตสาหกรรมสยามอินเทคเล็กซ์โกล์ จก.	พิมพ์, ฟอก, ย้อมผ้า	FLOATATION + POND	1,800	585	54	90.92	ตรวจสอบติดตามผล
3.	โรงถลุงดีเซลบีบีซีเอส	เส้นก้ายเหี่ยว	ANAEROBIC POND + FACULTATIVE POND	25	15	1.5	90.00	ตรวจสอบติดตามผล
4.	บ.โกสัดเซนทาโก จก.	ฆ่า, ฆ่าหลอดไฟ	ACTIVATED SLUDGE	500	350	30	91.42	ตรวจสอบติดตามผล
5.	บ.โทยูมิโค จก.	ขมบั้งย้อมสีโกสัด	ACTIVATED SLUDGE	30	13.05	1.2	90.80	ตรวจสอบติดตามผล
6.	บ.เค.พี.ที.เอ็น.แอล.ที.เอส. จก.	หอผ้ากอสม	FACULTATIVE POND	700	11.9	7.7	35.29	ตรวจสอบติดตามผล

ที่มา : ฝ่ายอนุรักษ์น้ำและชายฝั่งทะเล กองสิ่งแวดล้อมโรงงาน

ตารางที่ 4.34 แสดงปริมาณความสกปรกของน้ำทิ้งจากโรงงานจังหวัดปทุมธานี-โครงการอนุรักษ์แหล่งน้ำเสียเพื่อการประปา

ลำดับที่	ชื่อโรงงาน	ประเภทกิจการ	ชนิดระบบบำบัดน้ำเสีย	อัตราการไหล ม ³ /วัน	BOD Loading กก/วัน		ประสิทธิภาพ %	สรุปการดำเนินการ
					ก่อนเข้าระบบ	ออกจากระบบ		
1.	บ.โซยาเคมีไทยแลนด์ จก.	เดินสายดา	CHEMICAL TREATMENT	200	95	5.4	94.32	ตรวจสอบติดตามผล
2.	บ.โทย-เออร์บันเซรามิกอินดัสทรี จก.	กระเบื้องปูพื้น, ผนัง	CHEMICAL TREATMENT		0.174	0.174	0	นำมลพิษทางน้ำติดตามผลการ สร้างระบบบำบัด
3.	บ.เครื่องสุขภัณฑ์เมจิกันสแปนคาร์ค (ประเทศไทย) จก.	เครื่องสุขภัณฑ์		40	1.22	1.22	0	สั่งการให้โรงงานสร้างระบบ บำบัด
4.	บ.โทยเมจิกันเทคโพลิโมล จก.	ปั้นผ้า, หอผ้า	POND SYSTEM	5	0.5	0.17	66.00	ตรวจสอบติดตามผล
5.	บ.โทยมอลอไบลิเอสเคอร์ จก.	เส้นใยสังเคราะห์	TRICKLING FILTER + ACTIVATED SLUDGE	360	396	21.60	94.54	หยุดประกอบกิจการตั้งแต่ 1 เม.ย. 27พนักงานนัดหยุดงาน
6.	บ.เคอิมโพลีเอสเคอร์ จก.	เส้นใยสังเคราะห์	TRICKLING FILTER + CHEMICAL TREATMENT	6,000	454.2	15.6	96.70	ตรวจสอบติดตามผล
7.	บ.อุตสาหกรรมกระดาษแก้ว จก.	โคมเคลือบพอสเฟส	POND SYSTEM	400	132.6	24	81.90	ตรวจสอบติดตามผล
8.	บ.โทยทีลาเนตเล็กซ์โกล์ จก.	โอบ, ฟอก, ย้อม, พิมพ์ผ้า	CHEMICAL+ POND	3,000	1,785	166.5	90.67	สั่งการแก้ไขระบบบำบัด
				10,025	2,864.69	234.66	91.18	

ที่มา : ฝ่ายอนุรักษ์น้ำและชายฝั่งทะเล กองสิ่งแวดล้อมโรงงาน

4.3.3

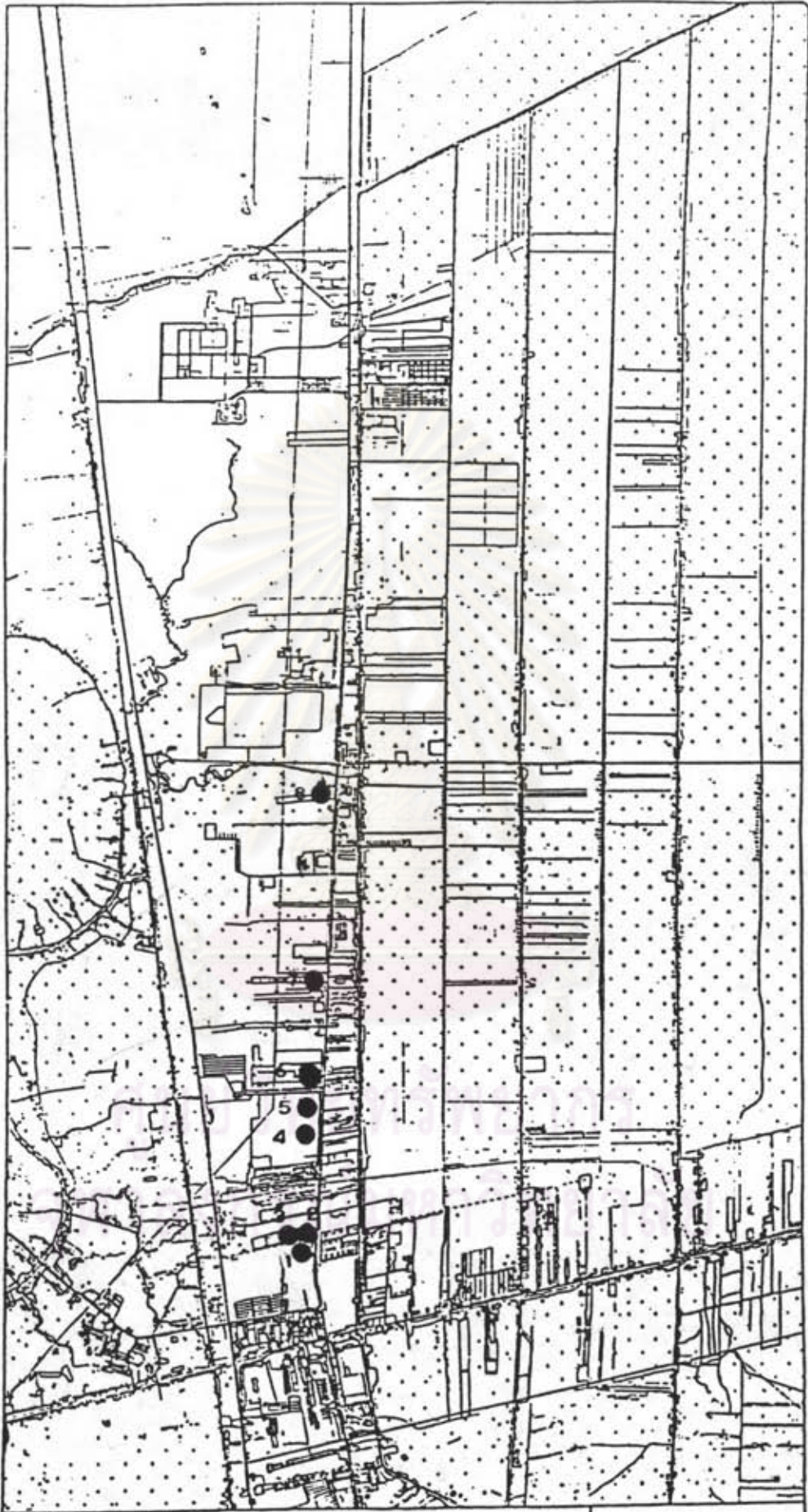
แผ่นที่ 4.3

หมายเหตุ : รายการวัสดุและอุปกรณ์
 ให้ดูแบบแปลน
 ผนังอาคาร หนา 15 ซม. โครงสร้างเหล็ก
 ฐานราก หนา 30 ซม.

0 5 10 เมตร

โรงงานปิโตรเคมีโอเอซีสูง

Applied

1. ชั้น 1 : ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ ชั้นวางของ ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ ชั้นวางของ
 ชั้นวางของ ชั้นวางของ

1:100
 10m

กองควบคุมโรงงานมีความเห็นว่า โรงงานในเขต ส.ประชาธิบัติย์ และ ส.คลองหลวง มีโรงงานขนาดใหญ่ 16 โรงงาน ซึ่งอาจปล่อยน้ำทิ้งที่อาจมีผลกระทบต่อคลองบางหลวง โดยทางคลองเปรมประชากร คลองหัวป่าและคลองบางสิงห์ มีผลกระทบต่อเนื่องถึงน้ำดิบในคลองประปา กองควบคุมโรงงานโดยหน่วยงานเจ้าพระยาได้กำหนดโรงงานทั้ง 16 โรงงาน เข้าเป็นโครงการที่ควบคุม ตรวจสอบ และติดตามผล เรื่องการจัดและระบายน้ำทิ้งโดยเคร่งครัด ซึ่งปัจจุบันโรงงานต่างๆ เหล่านั้น ได้เลิกประกอบกิจการไปบ้าง บางโรงงานไม่มีน้ำทิ้งจากการผลิตบ้าง จึงเหลือโรงงานที่มีปัญหาน้ำทิ้ง ที่ต้องตรวจสอบประจำอยู่ 8 โรงงาน ดังตารางที่ 4.58

3. การคลังท้องถิ่น

การคลังท้องถิ่น อันหมายถึง รายรับและรายจ่ายของสุขาภิบาล สามารถบอกให้ทราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรในชุมชน ตลอดจนความสามารถของสุขาภิบาลในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น

3.1 รายรับของ ส.คลองหลวง

แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาษีอากร ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายได้ของสุขาภิบาลมาจากประชากรในท้องถิ่นโดยตรง นั้นหมายความว่าท้องถิ่นย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงพอสมควร ภาษีที่เก็บได้ส่วนใหญ่เป็นภาษีบ้านและค่าเช่า รองลงมาคือ ภาษีที่ดิน (รายละเอียดในตารางที่ 4.59 และ 4.60)

3.2 รายจ่ายของ ส.คลองหลวง

รายจ่ายของ ส.คลองหลวง ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่าย วัสดุครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และเงินอุดหนุน ซึ่งอัตราการเพิ่มเฉลี่ยในช่วง 4 ปีนี้ประมาณ 17.4% รองลงมาคือเงินเดือน, ค่าจ้างประจำ ชั่วคราว คอบแทน ซึ่งมีสัดส่วน 6.1% ของรายจ่ายทั้งหมดใน พ.ศ.2521 และใน พ.ศ.2525 รายจ่ายประเภทนี้เพิ่มขึ้นด้วยอัตราการเพิ่มเฉลี่ยถึง 22.1% ในขณะที่ในช่วง 4 ปีนี้ ค่าชำระหนี้เงินกู้และคอกเบี้ย และ รายจ่ายอื่นๆ ลดลง

3.3 สถานะการคลัง

งบประมาณของ ส.คลองหลวงอยู่ในฐานะเกินดุลย์ทุกปี ทั้งนี้เพราะแหล่งใหม่ของรายได้ อันหมายถึงภาษีอากรนั้น สุขาภิบาลคลองหลวงสามารถเก็บได้มากขึ้นทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ.

ตารางที่ 4.35 แสดงรายรับแยกประเภทของ ส.คชอภทวง พ.ศ. 2521-2526

ประเภทรายรับ	พ.ศ. 2521			พ.ศ. 2522			พ.ศ. 2523			พ.ศ. 2524			พ.ศ. 2525			พ.ศ. 2526		
	จำนวน	%	ดัชนี	จำนวน	%	ดัชนี	จำนวน	%	ดัชนี	จำนวน	%	ดัชนี	จำนวน	%	ดัชนี	จำนวน	%	ดัชนี
1. ภาษีอากร	4,303,699	80.3	100	4,256,620	76.9	98.9	4,626,840	76.8	107.5	5,889,050	81.2	136.8	7,522,427	77.9	174.8	7,599,040	77.9	176.6
2. ค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียม โฆษณา	207,072	3.9	100	202,670	3.7	97.9	188,250	3.1	90.9	234,400	3.2	113.2	282,204	2.9	136.3	320,780	3.3	154.9
3. รายได้จากทรัพย์สิน	146,771	2.7	100	251,680	4.5	171.5	315,950	5.2	215.3	137,950	1.9	94.0	730,335	7.6	497.6	592,450	6.1	403.7
4. รายได้จากสาธารณูปโภค	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. เงินอุดหนุน	684,224	12.8	100	810,070	14.6	118.4	877,350	14.6	128.2	866,030	13.3	141.2	1,067,300	11.1	156.0	1,216,000	12.5	177.7
6. รายได้เบ็ดเตล็ด	20,400	0.3	100	18,900	0.3	92.6	15,700	0.3	77.0	27,500	0.4	134.8	50,200	0.5	246.1	19,200	0.2	94.1
7. รายได้อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	5,362,166	100	100	5,539,940	100	103.3	6,024,090	100	112.3	7,254,930	100	135.3	9,652,466	100	180.0	9,747,470	100	181.8

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.36 แสดงภาษีอากรแยกประเภทของ ส.คชอภทวง พ.ศ. 2522-2526

หน่วย : บาท

ประเภทภาษีอากร	พ.ศ. 2522		พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2526	
	จำนวน (บาท)	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ภาษีท้องถิ่น (Local Levied Taxes)	3,811,790	89.5	4,189,590	90.5	5,585,960	94.8	6,560,797	87.2	6,957,640	91.5
ภาษีบ้านและค่าเช่า	1,977,270	46.5	1,592,590	34.4	3,544,460	60.2	3,430,899	45.6	3,991,720	52.5
ภาษีที่ดิน	1,660,510	39.0	2,413,130	52.2	1,783,170	30.4	2,778,469	36.9	2,537,840	34.1
ภาษีป้าย	80,910	1.9	85,340	1.8	231,120	3.9	242,399	3.2	245,780	3.2
ภาษีโรงเช่าสัตว์	93,100	2.1	98,530	2.1	17,210	0.3	109,030	1.5	132,300	1.7
ภาษี Surplus (Surcharze Taxes)	276,340	6.5	221,390	4.8	104,390	1.8	670,180	8.8	356,570	4.7
ภาษีธุรกิจ	15,000	0.3	15,000	0.3	53,060	0.9	20,000	0.3	10,000	0.1
ภาษีสรรพสามิต	50	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาษีสถาบัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาษีสถาบัน	-	-	30,340	0.7	19,660	0.3	90,660	1.2	42,220	0.6
ภาษีเครื่องดื่ม	261,290	6.1	176,050	3.8	31,670	0.6	559,520	7.4	304,350	4.0
ภาษีเงินปันผล (Shares Taxes)	168,490	4.0	215,860	4.7	198,700	3.4	291,450	3.8	284,830	3.8
ภาษีอากรปันผล	106,980	2.5	135,340	2.9	140,810	2.4	184,160	2.5	228,130	3.0
ภาษีเงินปันผล	61,510	1.5	80,520	1.8	57,890	1.0	107,290	1.4	56,700	0.8
รวม	4,256,620	100	4,626,840	100	5,889,050	100	7,522,427	100	7,599,040	100

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.27 แสดงรายจ่ายแยกประเภทของ ส.คสอ.๓๖๖๖ พ.ศ.2521 และ 2526

ประเภทรายจ่าย	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2526		อัตราการ เพิ่ม/ลด 4 ปี
	จำนวน(บาท)	%	จำนวน(บาท)	%	
1.ค่าเช่าทรัพย์สินเงินกู้และดอกเบี้ย,ค่าเช่ารถจักรยานยนต์,เงินสำรองจ่าย	121,868	2.9	119,877	1.5	-0.4
2.เงินเดือน,ค่าจ้างประจำ ช่างราว สอบแทน	258,895	6.1	487,229	6.2	22.1
3.ค่าใช้สอย วัสดุอุปกรณ์ ที่สิ้นเปลืองก่อสร้าง เงินอุดหนุน	3,826,450	85.5	6,147,634	77.8	17.4
4.รายจ่ายอื่นๆ	233,144	5.5	82,787	1.0	-16.1
5.รายจ่ายพิเศษ	-	-	1,087,300	13.5	-
รวม	4,240,487	100	7,904,827	100	20.6

ที่มา : รายงานประจำปี สุขาภิบาลคลองหลวง

ตารางที่ 4.28 สถานะการคลังของ ส.คสอ.๓๖๖๖

หน่วย : บาท

ประเภท	พ.ศ. 2521	พ.ศ. 2525
(โดยประมาณ)		
รายรับจริง	5,362,166	9,652,466
รายจ่ายจริง	4,240,487	7,904,827
รายรับมากกว่ารายจ่าย	1,121,689	1,747,639

ที่มา : รายงานประจำปี สุขาภิบาลคลองหลวง

2522-2526 นอกจากนี้ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ตลอดจนรายได้จากทรัพย์สินก็เพิ่มมากขึ้นทุกปี ในขณะที่รายจ่ายบางประเภทได้แก่ ค่าชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย และรายจ่ายอื่นๆ มีค่าลดลง ทำให้รัฐบาลคล่องหลวงมีรายรับมากกว่ารายจ่ายมากขึ้น นั้นแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของสถานะการคลังของรัฐบาล และฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น

สภาพทางด้านสังคม

ก. สุขาภิบาลประชาธิปไตย

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ส.ประชาธิปไตยตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2498 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 72 ตอนที่ 74 ลงวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2498 ในขณะนั้นมีพื้นที่ 6.50 ตารางกิโลเมตร และได้รับการขยายเขตเพิ่มเติมออกไปเป็น 20.80 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2506 ส.ประชาธิปไตย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลประชาธิปไตยทั้งตำบล

บริเวณชุมชน ส.ประชาธิปไตยมักจะถูกเรียกว่า "รังสิต" ซึ่งที่ถูกต้องแล้วรังสิตเป็นชื่อตำบลที่อยู่ในอำเภอธัญบุรี เช่นเดียวกัน มีการปกครองท้องถิ่นในรูปของสุขาภิบาล ตั้งอยู่ห่างจากตำบลประชาธิปไตยตามถนน เลียบคลองรังสิตไปจังหวัดนครนายกประมาณ 12 กม.

2. โครงสร้างสังคม (จากตารางในผนวก จ.)

2.1 โครงสร้างครอบครัว จากการสำรวจ 6,567 ครอบครัวใน ส.ประชาธิปไตย พบว่า เป็นครอบครัวเดี่ยว 3,598 ครอบครัว หรือ 54.79% และเป็นครอบครัวขยาย 2,969 ครอบครัว หรือ 45.21%

ประชากรในครอบครัวเดี่ยวมีทั้งหมด 17,684 คน อัตราส่วนเพศชาย : หญิง เท่ากับ 49 : 51 ครอบครัวเดี่ยวส่วนใหญ่จะมีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 4-6 คน

ประชากรในครอบครัวขยายมีทั้งหมด 22,117 คน อัตราส่วนเพศชาย : หญิง เท่ากับ 47 : 53 ครอบครัวขยายส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 7-8 คน

สรุปได้ว่า ประชากรใน ส.ประชาธิปไตยมีลักษณะความเป็นอยู่แบบเมืองมากขึ้น เห็นได้จากโครงสร้างครอบครัวที่มีลักษณะ เป็นครอบครัวเดี่ยว กว่าครึ่งหนึ่งของครอบครัวทั้งหมด

2.2 ชาติพันธุ์ ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยคิดเป็นสัดส่วนถึง 99.69%

2.3 สถานที่เกิด ประชากรส่วนใหญ่เกิดในชุมชน ส.ประชาธิปไตย คิดเป็นสัดส่วน 89.87% เกิดที่อื่นแล้วย้ายถิ่นเข้ามาคิดเป็น 10.13%

2.4 ศาสนา ในชุมชน ส.ประชาธิปไตย ประชากรส่วนใหญ่ 98.83% นับถือศาสนาพุทธ และส่วนที่เหลือนับถือศาสนาอิสลามและอื่นๆ

2.5 สภาพสมรส จากการสำรวจพบว่า ใน ส.ประชาธิปไตย มีประชากรที่เป็นโสด 39.83% สมรสแล้ว 50.44% เป็นหม้าย 5.03% หย่า 0.57% และแยกกันอยู่ 4.01%

สภาพการสมรสของประชากรเริ่มตั้งแต่อายุ 20 ปีขึ้นไป โดยเพศชายมีสถานภาพการสมรสมากที่สุดในช่วงอายุ 25-49 ปี ส่วนเพศหญิงจะอยู่ในช่วงอายุ 25-44 ปี สำหรับการเป็นหม้ายจะพบว่ามีอัตราส่วนมากขึ้นในช่วงอายุที่สูงขึ้นทั้ง 2 เพศ แต่เพศหญิงนั้นเป็นหม้ายมากกว่าเพศชาย คือเพศหญิงเป็นหม้าย 7.49% และเพศชายเป็นหม้าย 2.17% ส่วนการแยกกันอยู่จะพบในประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และที่สำคัญก็คือสภาพการหย่าร้างนั้น จะพบในเพศหญิงทั้งหมด โดยคิดเป็น 1.06% ของประชากรเพศหญิง

2.6 การวางแผนครอบครัว (โดยวิธีคุมกำเนิด) จากการสำรวจประชากรตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่ามีประชากรที่คุมกำเนิดเพียง 3.51% โดยเพศหญิงจะมีการคุมกำเนิดมากกว่าเพศชาย การคุมกำเนิดจะมีในช่วงอายุ 25-44 ปี

2.7 การศึกษาของประชากร

2.7.1) ผู้สำเร็จการศึกษา ใน ส.ประชาธิปไตยมีผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด 22,409 คน คิดเป็น 56.30% ของประชากรทั้งหมดในชุมชน* ในจำนวนประชากรที่สำเร็จการศึกษานี้ ประมาณ 68.73% จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาคือผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีจำนวน 14.74% ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น มีเพียง 4.20% เท่านั้น

* ประชากรทั้งหมดใน ส.ประชาธิปไตยมีจำนวน 39,801 คน

2.7.2) ประชากรวัยเรียนที่กำลังศึกษา ใน ส.ประชาธิปัตย์มีประชากร
วันเรียนซึ่งมีช่วงอายุ 4-24 ปี จำนวน 19,233 คน คิดเป็น 48.32% ของประชากรในชุมชน
แต่จากการสำรวจพบว่าผู้ที่กำลังศึกษาอยู่จริงๆ นั้น มีเพียง 7,855 คน คิดเป็น 40.84% ของ
ประชากรในวัยเรียนทั้งหมด แบ่งตามระดับการศึกษาได้ดังนี้

- ก่อนประถมศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 4-6 ปี มีจำนวน 304 คน คิดเป็น
14.79% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- ประถมศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 7-12 ปี มีจำนวน 4,266 คน คิด
เป็น 84.61% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- มัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี มีจำนวน 1,754 คน คิด
เป็น 53.82% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในช่วงอายุ 16-18 ปี มีจำนวน 584 คน คิด
เป็น 18.91% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- อาชีวศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 16-18 ปี มีจำนวน 517 คน คิดเป็น
16.74% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- อุดมศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 19-24 ปี มีจำนวน 430 คน คิดเป็น
7.43% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว

3. การบริหารทางสังคม

3.1 สถานศึกษา สถานศึกษาใน ส.ประชาธิปัตย์มีทั้งหมด 11 แห่ง เป็นโรงเรียน
รัฐบาล 6 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 5 แห่ง โรงเรียนเอกชนนั้นให้บริการในระดับอนุบาลเป็นส่วน
ใหญ่ สำหรับสถานศึกษาระดับสูงสุดใน ส.ประชาธิปัตย์คือ วิทยาลัยเกษตรกรรมปทุมธานี ซึ่งให้การ
ศึกษาระดับอาชีวศึกษา และเป็นสถานศึกษาระดับจังหวัดอีกด้วย

โรงเรียนใน ส.ประชาธิปัตย์ที่ให้การศึกษาระดับอนุบาล ยังมีจำนวนครูและห้อง
เรียนไม่เพียงพอที่จะให้บริการนักเรียนได้อย่างทั่วถึงตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับ
การศึกษาในระดับประถมศึกษาขึ้นไปนั้น นับว่าโรงเรียนใน ส.ประชาธิปัตย์ มีครูและห้องเรียนเพียง
พอกับจำนวนนักเรียนที่เข้ารับการศึกษายกเว้นการศึกษาในระดับมัธยมปลาย ที่มีจำนวนครูน้อยกว่า
มาตรฐานที่กระทรวงศึกษากำหนดไว้

หากพิจารณาการขยายตัวของสถานศึกษา โดยศึกษาจากอัตราเพิ่มของนักเรียน ครู และห้องเรียน จำแนกระดับการศึกษา จะพบว่าระดับอนุบาลในภาครัฐบาลมีอัตราการเพิ่มที่ลดลง ในขณะที่ระดับอนุบาลในภาคเอกชนมีอัตราเพิ่มขึ้น ระดับประถมศึกษาภาคเอกชนก็มีอัตราเพิ่มสูงกว่าภาครัฐบาล ส่วนระดับมัธยมต้นนักเรียนในโรงเรียนมีอัตราเพิ่มสูงกว่าภาคเอกชน เนื่องจากโรงเรียนระดับมัธยมต้นของภาคเอกชนมีจำนวนนักเรียนลดลง สำหรับการศึกษาระดับมัธยมปลาย และอาชีวฯ ซึ่งในชุมชนนี้มีแต่โรงเรียนในภาครัฐบาลก็มีอัตราการเพิ่มที่ค่อนข้างสูง

3.1.1 ภูมิลำเนาเดิมของนักเรียน จากการสุ่มตัวอย่างของสำนักผังเมืองพบว่า นักเรียนในระดับอนุบาล (ก่อนประถมศึกษา) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ใน ส.ป.ราชินี 52.12% รองลงมาคือ มาจากอำเภอคลองหลวง 28.10%

นักเรียนในระดับประถมศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ในเขต ส.ป.ราชินี 64.42% รองลงมาคือมาจาก อ.ธัญบุรี 18.56% และมาจากอำเภอคลองหลวง 10.65%

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.ป.ราชินี 36.64% จังหวัดอื่นในภาค 22.04% และอำเภอเมือง 11.07%

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.ป.ราชินี 26.64% มาจากจังหวัดอื่นในภาค 17.06% มาจาก อ.ลำลูกกา 16.20% มาจาก อ.ธัญบุรี 14.80% และมาจาก อ.คลองหลวง 12.46%

นักเรียนในระดับอาชีวศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอื่นถึง 72.52% ในขณะที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ภายในเขตสุขาภิบาลเลข

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับอนุบาล (ก่อนประถมศึกษา) และระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาอยู่ภายในเขตสุขาภิบาลปราชินี และบริเวณใกล้เคียง อาทิ เช่น อ.ธัญบุรี และ อ.คลองหลวง แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะพบว่ามึนักเรียนที่มาจากพื้นที่ที่ไกลจากสุขาภิบาลมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนที่ศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอื่น

3.1.2 โครงการของสถานศึกษา จากการศึกษาอัตราส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนในแต่ละระดับการศึกษา พบว่าระดับอนุบาลยังมีห้องเรียนน้อยกว่ามาตรฐานที่กระทรวง

ศึกษาธิการกำหนด อย่างไรก็ตามโรงเรียนส่วนใหญ่โดยเฉพาะในระดับอนุบาลมีโครงการที่จะขยายชั้นเรียนและอาคารเรียนบ้างแล้ว

3.2 การบริการทางด้านสาธารณสุข ใน ส.ประชาธิปไตยมีโรงพยาบาล 3 แห่ง เป็นโรงพยาบาลของรัฐ 2 แห่ง คือโรงพยาบาลธัญญารักษ์ และโรงพยาบาลรังสิต โรงพยาบาลเอกชน 1 แห่ง คือโรงพยาบาลประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีคลินิกและสำนักงานแพทย์อีก 9 แห่ง และร้านขายยา 31 แห่ง

ตารางที่ 4.39 เปรียบเทียบอัตราส่วนการให้บริการทางด้านสาธารณสุข ต่อประชากรของ ส.ประชาธิปไตย กับมาตรฐานที่กำหนด

	แพทย์:ประชากร	พยาบาล:ประชากร	เตียง:ประชากร	หมายเหตุ
ชุมชนประชาธิปไตย	1 : 1,809	1 : 622	1 : 93	มาตรฐานกำหนด
มาตรฐาน	1 : 18,700	1 : 2,900	1 : 1,617	ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา : สำนักผังเมือง

เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนการให้บริการทางด้านสาธารณสุขต่อประชากรใน ส.ประชาธิปไตย กับมาตรฐานที่กำหนดไว้ความแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องแพทย์ พยาบาล และเตียงคนไข้ ต่อจำนวนประชากร พบว่าการให้บริการอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นสถานที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในชุมชนที่มีความพร้อมในการให้บริการด้านต่างๆ เป็นส่วนใหญ่

3.3 ศาสนสถาน ใน ส.ประชาธิปไตยมีวัด 1 แห่ง คือวัดแสงสวรรค์ มีพระ 75 รูป และสามเณร 9 รูป นอกนั้นเป็นศาลเจ้า ซึ่งมี 3 แห่ง

3.4 ตลาดสด ส.ประชาธิปไตยมีตลาดสดในระดับชุมชน 4 แห่งคือ ตลาดเมืองใหม่ อยู่ริมถนนพหลโยธินในหมู่ที่ 1 ส.ประชาธิปไตย ตลาดสดอีก 3 แห่ง คือ ตลาดสดสุชาติ ตลาดสดรังสิต และตลาดรังสิต ซึ่งอยู่ในศูนย์การค้ารังสิต หมู่ที่ 2 ส.ประชาธิปไตย

3.5 การรักษาความปลอดภัยในชุมชน การรักษาความปลอดภัยอยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีพื้นที่ความรับผิดชอบ 20.8 ตารางกิโลเมตร จำนวนคดีที่เกิดขึ้นในชุมชนในปี 2526 มีทั้งหมด 189 คดี เป็นคดีอุกฉกรรจ์ 5 คดี ในระหว่าง

ช่วงปี พ.ศ.2520-2526 คดีมีอัตราลดลง 4.76% ต่อปี

3.6 สถานที่พักแรม ใน ส.พระราชินีมีโรงแรมทั้งหมด 5 แห่ง อาคารของ โรงแรมทั้งหมดมีลักษณะเป็นตึกแถว ขนาด 2-4 ชั้น จำนวนห้องพักทั้งหมด 57 ห้อง จำนวนคนพักเฉลี่ยต่อปีประมาณ 15,200 คน

3.7 การสันตนาการ หมายถึงการพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบต่างๆ เช่น สวนสาธารณะ สวนหย่อมที่เว้นว่าง สนามกีฬา รวมถึงโรงภาพยนตร์ต่างๆ นั้น จากการสำรวจพบว่าชุมชนแห่งนี้ ยังขาดสถานที่ๆ ให้บริการด้านนันทนาการ จะมีแค่โรงภาพยนตร์ จำนวน 2 แห่ง มีเนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน 35 ตารางวา จำนวนที่นั่งโรงละ 700-800 ที่นั่ง

นอกจากนี้ยังมีการให้บริการสังคมอีกมาก อาทิเช่น การขับเพลง การกำจัดขยะมูลฝอย การไปรษณีย์โทรเลข ฯลฯ ซึ่งกล่าวไว้ในเรื่องของการบริการด้านสาธารณสุขโลก

ข. สุขาภิบาลคลองหลวง

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ท้องที่อำเภอคลองหลวง เดิมเป็นตำบลชื่อ "ตำบลบางหวาย" แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าขึ้นกับอำเภอใด จังหวัดใด ในปี พ.ศ.2445 จึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอชื่อว่าอำเภอบางหวาย ขึ้นอยู่กับจังหวัดชัยภูมิ แบ่งการปกครองเป็น 6 ตำบล ในระยะนั้นทางราชการได้สัมปทานบริษัทขุดคลองและคูน้ำ ทำการขุดคลองส่งน้ำขึ้นในท้องที่อำเภอ เพื่อขุดเชื่อมคลองรังสิตประยูรศักดิ์ทางทิศใต้กับคลองระพีพัฒน์ทางด้านเหนือ โดยเริ่มขุดคลองที่ 1,2,3 เรื่อยไปในระยะช่วงคลองห่างกันประมาณ 60 เส้น

ในปี พ.ศ.2448 การขุดคลองที่ 2 แล้วเสร็จได้มีการย้ายตัวอำเภอซึ่งสร้างเป็นโรงชั่วคราวไปสร้างใหม่เป็นอาคารถาวรริมคลอง 2 ผังตะวันออก แล้วเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "อำเภอคลองหลวง" เพื่อให้เหมาะสมกับอำเภอที่ตั้งอยู่ริมคลองที่รัฐบาลขุดขึ้น

ในปี พ.ศ.2474 ได้มีประกาศยุบจังหวัดชัยภูมิ เป็นเพียงอำเภอขึ้นกับจังหวัดปทุมธานี ในปี พ.ศ.2486 ได้มีประกาศให้เปลี่ยนชื่อตำบลในท้องที่อำเภอคลองหลวงเสียใหม่ทั้งหมดโดยใช้ชื่อคลองที่ขุดผ่านพื้นที่ตั้งแต่คลอง 1-คลอง 6 เป็นชื่อตำบล และมีการแบ่งเขตหมู่บ้าน

ตามลำดับคลองโดยเริ่มหมู่ที่ 1 ตั้งแต่ด้านคลองรังสิตเรียงลำดับไปทางเหนือจนถึงคลองรพีพัฒน์ ห่างกันหมู่บ้านละ 1 กิโลเมตร และในปี 2508 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งริมถนนเชียงราก ห่างจากที่ว่าการอำเภอเดิมริมคลองสองไปทางทิศตะวันออกประมาณ 300 เมตร และใช้เป็นที่ว่าการอำเภอจนถึงปัจจุบัน

ส.คลองหลวง ครอบคลุมพื้นที่ในตำบลคลอง 1 และ ตำบลคลอง 2

2. โครงสร้างครอบครัว

2.1 โครงสร้างครอบครัว จากการสำรวจ 4,828 ครอบครัว พบว่าเป็นครอบครัวเดี่ยว 2,739 ครอบครัว หรือ 56.73% และเป็นครอบครัวขยาย 2,089 ครอบครัว หรือ 43.27%

ประชากรในครอบครัวเดี่ยวมีทั้งหมด 14,657 คน อัตราส่วนเพศชาย : หญิง เท่ากับ 49 : 51 ส่วนประชากรในครอบครัวขยายมีทั้งหมด 15,503 คน อัตราส่วนเพศชาย : หญิง เท่ากับ 48 : 52

จากลักษณะโครงสร้างของครอบครัวสรุปได้ว่าประชากรใน ส.คลองหลวงเริ่มมีความเป็นอยู่แบบเมืองมากขึ้น เห็นได้จากโครงสร้างครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยวถึง 56.73%

2.2 ชาติพันธุ์ ประชากรประมาณ 99.25% มีเชื้อชาติไทย

2.3 สถานที่เกิด ประชากรส่วนใหญ่เกิดใน ส.คลองหลวง คิดเป็นสัดส่วน 88.39%

2.4 ศาสนา ประชากรใน ส.คลองหลวงนับถือศาสนาพุทธ 92.07% ส่วนที่เหลือ นับถือศาสนาอิสลาม

2.5 สภาพสมรส ใน ส.คลองหลวงมีประชากรที่เป็นโสด 42.27% สมรสแล้ว 50.92% เป็นหม้าย 4.46% หย่า 0.44% และแยกกันอยู่ 2.14%

สถานภาพสมรสของประชากรส่วนใหญ่จะเริ่มในอายุ 25 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยเพศชายจะมีสถานภาพสมรสมากที่สุดในช่วงอายุ 25-49 ปี และเพศหญิงจะมีสถานภาพสมรสมากที่สุดในช่วงอายุ 25-49 ปีเช่นเดียวกัน

สถานภาพการเป็นหม้ายจะมีอัตราส่วนมากขึ้นในช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นทั้ง 2 เพศ แต่เพศหญิงจะเป็นหม้ายมากกว่าเพศชาย คือเพศหญิงเป็นหม้าย 6.85% ในขณะที่เพศชายเป็นหม้าย 1.83%

2.6 การวางแผนครอบครัว (โดยวิธีคุมกำเนิด) จากการสำรวจประชากรอายุ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบว่ามีประชากรที่คุมกำเนิดเพียง 6.77% โดยเพศหญิงจะมีการคุมกำเนิดมากกว่าเพศชาย การคุมกำเนิดจะมีในช่วงอายุ 25-44 ปี

2.7 การศึกษาของประชากร

2.7.1 ผู้สำเร็จการศึกษา ใน ส.คลองหลวงมีผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด 17,179 คน คิดเป็น 56.96% ของประชากรทั้งหมดในชุมชน ในจำนวนประชากรที่สำเร็จการศึกษานี้ประมาณ 76.93% จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาคือผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีจำนวน 13.66% ส่วนผู้ที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีเพียง 2.83% และระดับอาชีวศึกษา 1.77%

2.7.2 ประชากรวัยเรียนที่กำลังศึกษา ใน ส.คลองหลวงมีประชากรวัยเรียนซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 4-24 ปี จำนวน 14,915 คน คิดเป็น 49.45% ของประชากรในชุมชน แต่ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่จริงๆ นั้นมีเพียง 6,384 คน หรือ 42.80% ของประชากรวัยเรียนทั้งหมด แบ่งตามระดับการศึกษาได้ดังนี้

- ก่อนประถมศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 4-6 ปี มีจำนวน 415 คน คิดเป็น 23.80% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- ประถมศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 7-12 ปี มีจำนวน 4,168 คน คิดเป็น 93.14% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- มัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี มีจำนวน 1,012 คน คิดเป็น 44.88% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในช่วงอายุ 16-18 ปี มีจำนวน 281 คน คิดเป็น 11.27% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว
- อาชีวศึกษา อยู่ในช่วงอายุ 16-18 ปี มีจำนวน 379 คน คิดเป็น 15.20% ของประชากรในช่วงอายุดังกล่าว

3. การบริการทางสังคม

3.1 สถานศึกษา สถานศึกษาใน ส.คลองหลวงมีทั้งหมด 22 แห่ง สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้บริการในระดับอนุบาล-ประถมศึกษา มีสถานศึกษาเพียง 2 แห่งที่ให้บริการการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คือโรงเรียนคลองหลวงวิทยาคม ซึ่งสังกัดกรมสามัญศึกษาและวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ซึ่งสังกัดกรมการฝึกหัดครู (รายละเอียดในตารางที่ 4.84) นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนของศาสนาอิสลาม 2 แห่งคือ โรงเรียนอาลีฮากิรอนน์ และโรงเรียนบาแลคีนุลอิสลาม

อนึ่ง สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในชุมชนนี้มีถึง 4 แห่ง คือสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และ วิทยาลัยครู-เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ทำให้ ส.คลองหลวงโดยเฉพาะชุมชนบางชั้นเป็นแหล่งรวมของสถานศึกษาในระดับชาติ ซึ่งส่งผลต่อบทบาทของชุมชนใน ส.คลองหลวงเป็นอย่างมาก

จากการสุ่มตัวอย่างของสำนักเรียนเมืองพบว่า นักเรียนในระดับอนุบาล (ก่อนประถมศึกษา) มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.คลองหลวง ถึง 81.02% รองลงมาคือมาจากจังหวัดอื่นในภาค 10.00% และมาจากอำเภอคลองหลวง 8.16%

นักเรียนในระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.คลองหลวง 68.43% รองลงมาคือมาจากจังหวัดอื่นในภาค 15.08% และมาจากอำเภอคลองหลวง 10.98%

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.คลองหลวง 52.94% และมาจากอำเภอคลองหลวง 32.13%

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.คลองหลวง 53.33% และมาจากอำเภอคลองหลวง 32.06%

นักเรียนในระดับอาชีวศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคอื่น 57.25% และมาจากจังหวัดอื่นในภาค กทม.และปริมณฑล 24.14% ส่วนนักเรียนในระดับอาชีวศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน เขตสุขาภิบาลคลองหลวงนั้นมีเพียง 5.24% เท่านั้น

นักเรียนในระดับอุดมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคอื่น 67.01% มาจากจังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน 25.05% และอยู่ในเขตสุขาภิบาลคลองหลวงเพียง 4.28% เท่านั้น

จากการศึกษาสัดส่วนของนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในที่ต่างๆ ตามระดับการศึกษา พบว่านักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา คือ ระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา จะมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอื่นๆ เป็นสัดส่วนที่สูงกว่านักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.คลองหลวง หรือภายในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ สถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ใน ส.คลองหลวง เป็นสถานศึกษาระดับชาติที่ให้บริการแก่คนทั่วทั้งประเทศ

3.2 การบริการทางค้ำสาธาณสุข ใน ส.คลองหลวงมีการบริการทางค้ำสาธาณสุข ในภาครัฐบาลมีเพียงระดับสถานีอนามัย ส่วนในภาคเอกชนมีคลินิกซึ่งทั้งหมดนี้รับรักษาผู้ป่วยภายนอกเท่านั้น อย่างไรก็ตาม บุคลากรสาธาณสุขยังขาดอยู่ ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในชุมชน

ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบอัตราส่วนการให้บริการทางค้ำสาธาณสุขต่อประชากรกับมาตรฐานที่กำหนด

	แพทย์:ประชากร	พยาบาล : ประชากร	เตียง:ประชากร	หมายเหตุ
ส.คลองหลวง	1 : 6,072	-	-	มาตรฐานกำหนด
มาตรฐาน	1 : 18,700	1 : 2,900	1 : 1,617	ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา : สำนักผังเมือง

3.3 ศาสนสถาน ใน ส.คลองหลวงมีวัด 4 แห่ง มัสยิด 3 แห่ง ศาลเจ้า 1 แห่ง และสำนักสงฆ์ 1 แห่ง

3.4 ตลาดสด ใน ส.คลองหลวงมีตลาดสดหลายแห่ง แต่ตลาดสดในระดับชุมชนมีเพียงแห่งเดียวคือตลาดประจานพร อยู่ริมถนนพหลโยธิน โดยตลาดประจานพรที่ให้บริการแก่คนงานโรงงานอุตสาหกรรมและแหล่งพักอาศัยในบริเวณใกล้เคียง

3.5 การรักษาความปลอดภัยในชุมชน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชนแห่งนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจอร่าเภอคลองหลวง จำนวนคดีที่เกิดขึ้นในชุมชนในปี

พ.ศ.2525 มีทั้งหมด 499 คดี เป็นคดีอุกฉกรรจ์ 11 คดี ในระหว่างปี พ.ศ.2520-2525 คดี
ต่าง ๆ มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.63 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.13 ต่อปี

3.6 สถานที่พักแรม ส.คลองหลวงยังไม่มีสถานที่พักแรมในรูปโรงแรมหรือ
บังกาโลที่พัก

การคมนาคมขนส่ง

การที่ ส.ประชาธิปไตยและ ส.คลองหลวง มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน
ประชากร, เศรษฐกิจและสังคม สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากการคมนาคม ที่สามารถ
ติดต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ได้อย่างสะดวก ถนนที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในชุมชนนี้คือ
ถนนพหลโยธิน ซึ่งเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดในภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ และภาคกลางตอนเหนือ นอกจากนี้ ส.ประชาธิปไตยยังสามารถติดต่อกับจังหวัดในภาค
ตะวันออกเฉียงใต้โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 หรือเส้นทางรังสิต-นครนายก

ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับระบบการคมนาคมขนส่งในชุมชน ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง
จึงพิจารณาใน 2 ระดับคือ ระดับภาคซึ่งหมายถึงการคมนาคมขนส่งระหว่างชุมชน และ ระดับชุมชน
คือการคมนาคมขนส่งภายในชุมชน ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

1. การคมนาคมขนส่งระหว่างชุมชน สามารถติดต่อได้หลายทางดังนี้

1.1 การคมนาคมทางรถยนต์ โดยอาศัยทางหลวงสายสำคัญคือ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ซึ่งตัดผ่าน ส.ประชาธิปไตย
และ ส.คลองหลวง นับเป็นเส้นทางสำคัญที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคเหนือ, ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางตอนเหนือ มีจรรยาจรแอสฟัลติกคอนกรีต ข้างละ 2 ช่องจราจร
มีเกาะกลางถนน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 เป็นเส้นทางที่เชื่อมระหว่างรังสิต
(ส.ประชาธิปไตย) ไปจังหวัดนครนายก และจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจรรยาจรลาคล้าย 2 ช่อง
จราจร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 เป็นเส้นทางระหว่างรังสิต (ส.ประชาธิปัตย์) ไปบางขุน และเชื่อมต่อทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3186 ไปข้ามสะพานปทุมธานี เพื่อเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดปทุมธานี-ส.ประชาธิปัตย์-กรุงเทพมหานคร เป็นถนนชนิด 2 ช่องจราจร ผิวจราจรลาดยาง

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3066 คือเส้นทางรังสิต (ส.ประชาธิปัตย์)-ประตูน้ำจุฬาลงกรณ์ ระยะทางยาว 1,100 เมตร เลียบคลองรังสิตประจวบศักดิ์ เป็นถนนชนิด 2 ช่องจราจร ผิวจราจรลาดยาง

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3100 คือเส้นทางเลียบคลองรังสิตประจวบศักดิ์ โดยแยกจากทางหลวงหมายเลข 306 ช่วงบางขุน-รังสิต กม.ที่ 5 / 000 ไปจนถึงทางหลวงหมายเลข 306 ช่วงพระรามหก-บางขุน กม.ที่ 23 / 550 เป็นถนนชนิด 2 ช่องจราจร ผิวจราจรลาดยาง

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3214 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) กม.ที่ 40 / 455 ไปที่ว่าการอำเภอและสถานีวิทยุ อำเภอคลองหลวง เป็นถนนชนิด 2 ช่องจราจร ผิวจราจรลาดยาง

1.2 การคมนาคมทางอากาศ เนื่องจาก ส.ประชาธิปัตย์อยู่ห่างจากท่าอากาศยานกรุงเทพ ซึ่งเป็นสนามบินพาณิชย์ระหว่างประเทศ เพียงประมาณ 8 กม. จึงทำให้การคมนาคมติดต่อทางอากาศภายในและภายนอกประเทศเป็นไปได้อย่างสะดวกที่สุด

1.3 การคมนาคมทางน้ำ ใน ส.ประชาธิปัตย์และ ส.คลองหลวง มีคลองรังสิตประจวบศักดิ์, คลองซอยที่ 1, คลองซอยที่ 2, คลองซอยที่ 3 และคลองเปรมประชากร ติดต่อกับตัวจังหวัดปทุมธานีได้โดยผ่านประตูน้ำจุฬาลงกรณ์ไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา, จังหวัดนครนายก และปราจีนบุรี ได้โดยผ่านไปทางอำเภออัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันคลองเหล่านี้ยังใช้ขนส่งสินค้าทางเกษตรอยู่บ้าง แต่มีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม การคมนาคมทางน้ำยังเป็นการคมนาคมหลักชนิดเดียวที่เข้าถึงพื้นที่ซึ่งไม่สามารถติดต่อโดยการคมนาคมด้านอื่นได้

1.4 การคมนาคมทางรถไฟ ถึงแม้ว่า ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง จะมีทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน โดยมีสถานีรถไฟ 1 แห่ง คือ สถานีรถไฟคลองรังสิต แต่ความนิยมในการคมนาคมขนส่งโดยทางรถไฟของชุมชนแห่งนี้มีน้อยมาก ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุสำคัญมาจากสถานีรถไฟคลองรังสิต ไม่มีทางรถยนต์เข้าถึง การติดต่อระหว่างชุมชนกับสถานีรถไฟเป็นไปได้โดยลำบาก จึงทำให้ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร

1.5 การขนส่งสาธารณะ ส.ประชาธิปไตยสามารถติดต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดรอบกรุงเทพฯ ได้สะดวกโดยรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) ดังนี้

- รถเมล์สาย 39 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-สนามหลวง ตั้งแต่เวลา 04.00 น.-23.00 น. มีรถประจำทางวิ่งบริการ 63 คัน

- รถเมล์สาย 59 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-สนามหลวง ตั้งแต่เวลา 04.00 น.-23.00 น. มีรถประจำทางบริการ 45 คัน

- รถเมล์สาย 29 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-หัวลำโพง ตั้งแต่เวลา 03.40 น.-23.00 น. มีรถประจำทางบริการ 50 คัน

- รถเมล์สาย 34 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-หัวลำโพง ตั้งแต่เวลา 03.40 น.-23.00 น. มีรถประจำทางบริการ 50 คัน

- รถเมล์สาย 95 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่เวลา 04.30 น.-22.30 น.

นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางปรับอากาศขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.)

อีก 4 สาย ดังนี้

- รถเมล์สาย ปอ.3 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-สะพานพระปิ่นเกล้า ตั้งแต่เวลา 05.45 น.-22.00 น.

- รถเมล์สาย ปอ.4 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-สวนธนบุรีรมย์ ตั้งแต่เวลา 05.45 น.-22.00 น.

- รถเบิ้ลสาย ปอ.10 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-บางพระแก้ว ตั้งแต่เวลา
05.45 น.-22.00 น.

- รถเบิ้ลสาย ปอ.13 รับส่งผู้โดยสารจากรังสิต-ปู่เจ้าสมิงพราย

สำหรับรถประจำทางที่เดินทางติดต่อกันระหว่าง ส.พระราชินีกับอำเภอและจังหวัด
ใกล้เคียง แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 แสดงรายละเอียดของรถโดยสารประจำทางที่ผ่าน ส.พระราชินี

หมวด	สาย	ชื่อเส้นทาง	ชื่อผู้ประกอบการ	การเดินทาง				หมายเหตุ
				รถกำหนด		เดินจริง		
				เที่ยว/วัน	จำนวนรถคัน	เที่ยว/วัน	จำนวนรถคัน	
3	336	รังสิต-บางคูหาธรรม	บริษัท เพชรอุบล จำกัด	102-122	8	-	-	
4	1057	รังสิต-วัดเขมาภิรตาราม	บริษัท สดิสบุร จำกัด	120	12	80	10	
4	1117	ลำลูกกา-มีนบุรี	บริษัท สดิสบุร จำกัด	90	8	-	-	
4	1007	รังสิต-คลองสิบ	บริษัท ส.มีนบุรี จำกัด	244	21	240	27	
4	1118	รังสิต-เขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน	บริษัท เพชรอุบล จำกัด	264	20	264	18-20	
4	1008	รังสิต-คลองสิบ	บริษัท เพชรอุบล จำกัด	182	18-20	182	18-20	
4	8108	รังสิต-โรงเรียนจตุรสาร	บริษัท เพชรอุบล จำกัด	250	28-204	250	28-204	

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัด จังหวัดปทุมธานี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การคมนาคมขนส่งภายในชุมชน การคมนาคมในชุมชนหนาแน่นส่วนใหญ่อาศัยเส้นทางคมนาคมทางบก ส่วนการคมนาคมทางน้ำนั้นมีความสำคัญเฉพาะในบริเวณพื้นที่ที่ไม่มีถนนเข้าถึงเป็นส่วนใหญ่ ในที่นี้จะกล่าว เฉพาะรายละเอียดการคมนาคมทางรถยนต์ในพื้นที่ชุมชนหนาแน่นเท่านั้น

2.1 ระบบถนนภายในชุมชน ถนนสายหลักภายในชุมชนคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ซึ่งนอกจากจะรับการจราจรผ่านเมืองแล้ว ยังรับการจราจรภายในชุมชนในปริมาณสูงมากอีกด้วย และเนื่องจากการเจริญของชุมชนนี้ เกาะอยู่ตามริมถนนพหลโยธิน ตลอดสาย จึงปรากฏซอยแยกจำนวนมากมาย โดยเฉพาะฝั่งด้านตะวันตกของถนนพหลโยธิน ซอยเหล่านี้จะแยกเข้าโรงงานอุตสาหกรรม คลาด ย่านการค้า และย่านพักอาศัย อย่างไรก็ตามกิจกรรมเหล่านี้บางแห่งก็ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน และอาศัยทางเข้า-ออกโดยตรงกับถนนดังกล่าว

บริเวณย่านพาณิชย์กรรม ส่วนใหญ่จะอยู่ริมถนนพหลโยธินช่วงใน เขต ส.ประชาธิปไตย ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งค้าปลีก ค้าส่ง และตลาดสด สำหรับย่านพาณิชย์กรรมที่ใหญ่ที่สุดคือบริเวณศูนย์การค้ารังสิต ซึ่งประกอบด้วยย่านตลาด ย่านพักอาศัย ตลอดจนเป็นศูนย์รวมของรถประจำทางที่วิ่งติดต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ถนนภายในบริเวณนี้ได้รับการวางผังอย่างเป็นระเบียบ รวมทั้งสภาพผิวจราจรก็มีการบำรุงรักษาพอสมควร ส่วนใหญ่ผิวจราจรเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก มี 2 ช่องจราจร และช่องจอดรถทั้ง 2 ฝั่ง ไม่มีเกาะกลาง มีทางเท้าทั้ง 2 ด้าน

2.2 การขนส่งของโรงงานอุตสาหกรรม ในบริเวณชุมชนที่ศึกษา โดยเฉพาะ ส.คลองหลวง มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่ทั่วไป และส่วนมากจะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ระบบการขนส่งของโรงงานอุตสาหกรรมจึงเป็นสิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณา ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำผลการสำรวจของสำนักผังเมืองซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถาม ซึ่งสามารถสรุปผลดังนี้

ก. การขนส่งวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงาน ส่วนใหญ่อาศัยรถบรรทุกซึ่งมีทั้งรถบรรทุกของโรงงานเอง และรถรับจ้างขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) บางส่วนซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่อาศัยการขนส่งวัตถุดิบทางเรือ โดยอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางขนส่ง และขนถ่ายใส่รถบรรทุกจากท่าเรือบริเวณถนนดิวานนท์ เพื่อส่งมายังโรงงานต่อไป

แหล่งวัตถุดิบส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นวัตถุดิบที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศจะใช้ท่าเรือกรุงเทพฯ (คลองเตย) และขนส่งโดยตรงมา

ยังโรงงานโดยรถบรรทุก สำหรับวัดฤๅษีที่มาจากต่างจังหวัดมีเพียงส่วนน้อย ได้แก่จังหวัด
สมุทรปราการ สระบุรี และจันทบุรี

ความถี่ในการขนส่งวัดฤๅษี โดยเฉลี่ยแต่ละโรงงานจะขนส่งประมาณ 110 เที่ยว/
เดือน โดยรถบรรทุกสำหรับโรงงานที่ขนส่งวัดฤๅษีมากที่สุด มีจำนวน 450 เที่ยว/เดือน และมี
หลายโรงงานที่จำนวน เที่ยว/เดือนไม่แน่นอน โดยเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตลาด
ถนนสายสำคัญที่ใช้ในการขนส่งคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) (สำนักผังเมือง
2527 : 21)

ข. การขนส่งผลผลิตจากโรงงานไปสู่ตลาด ตลาดส่วนใหญ่จะอยู่ใน
กรุงเทพมหานคร มีเพียงส่วนน้อยที่ส่งโดยตรงไปต่างจังหวัดซึ่งได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ และ
จังหวัดนครปฐม สำหรับผลผลิตที่ส่งออกต่างประเทศโดยตรง ส่วนใหญ่จะขนส่งโดยทางรถบรรทุก
ตรงไปยังท่าเรือกรุงเทพฯ (คลองเตย) และมีอยู่เพียง 1 โรงงาน ที่ส่งผลผลิตไปยังท่าอากาศยาน
กรุงเทพฯ เพื่อส่งออกทางอากาศ

ยานพาหนะที่ใช้ขนส่งผลผลิตส่วนใหญ่จะใช้รถบรรทุกหกล้อหรือสิบล้อ ซึ่งมีทั้ง
รถบรรทุกของโรงงานเองและรถรับจ้างของ ร.ส.พ. ส่วนรถแท็กซี่หรือรถตู้คอนเทนเนอร์มีใช้บ้าง
แต่น้อยมาก สำหรับการขนส่งผลผลิตทางเรื่อนั้นมีอยู่เพียง 1 โรงงาน ซึ่งใช้ทำน้ำที่หัวถนนติวานนท์
และต้องใช้รถบรรทุกขนจากโรงงานไปถ่ายสินค้าลงเรืออีกครั้งหนึ่ง

ปริมาณการขนส่งผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 160 เที่ยว/เดือน โดยมีโรงงานที่
ขนส่งผลผลิตสูงสุดจำนวน 270 เที่ยว/เดือน ถนนสายสำคัญที่ใช้ในการขนส่งผลผลิตคือ ทางหลวง
แผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) (สำนักผังเมือง 2527 : 22)

ค. การรับส่งพนักงานของโรงงานต่างๆ โรงงานอุตสาหกรรมประมาณ
90% มีการจัดรถบริการรับส่งพนักงานโดยใช้รถโดยสารขนาดใหญ่ และรถสองแถว เป็นส่วนใหญ่
จุดปลายทางของรถรับส่งเหล่านี้จะกระจายอยู่ในส่วนต่างๆของกรุงเทพมหานครตามลำดับจากมาก
ไปหาน้อยคือ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ พระโขนง วงเวียนใหญ่ สนามหลวง หลักสี่ ลาดพร้าว บางรัก
เตาปูน ประตูน้ำ และสามย่าน นอกจากนี้ยังมีปลายทางอยู่ในบริเวณอื่นๆ คือ ติญบุรี คลองหลวง
บางขุน เชียงราก ตลาดรังสิต และบางชัน ผู้ใช้บริการรถรับส่งเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนงาน

ชาย-หญิง สำหรับผู้บริหารจะใช้รถส่วนตัว อย่างไรก็ตาม ยังมีโรงงานขนาดใหญ่หลายแห่งที่มีที่พัก
คนงานภายในบริเวณโรงงาน จึงไม่จำเป็นต้องมีรถรับ-ส่งพนักงาน (สำนักผังเมือง 2527:22)

การคมนาคมขนส่งระหว่างชุมชนและภายในชุมชน สามารถวัดได้จากปริมาณ
การจราจรและองค์ประกอบของการจราจร ดังต่อไปนี้

3. ปริมาณการจราจร

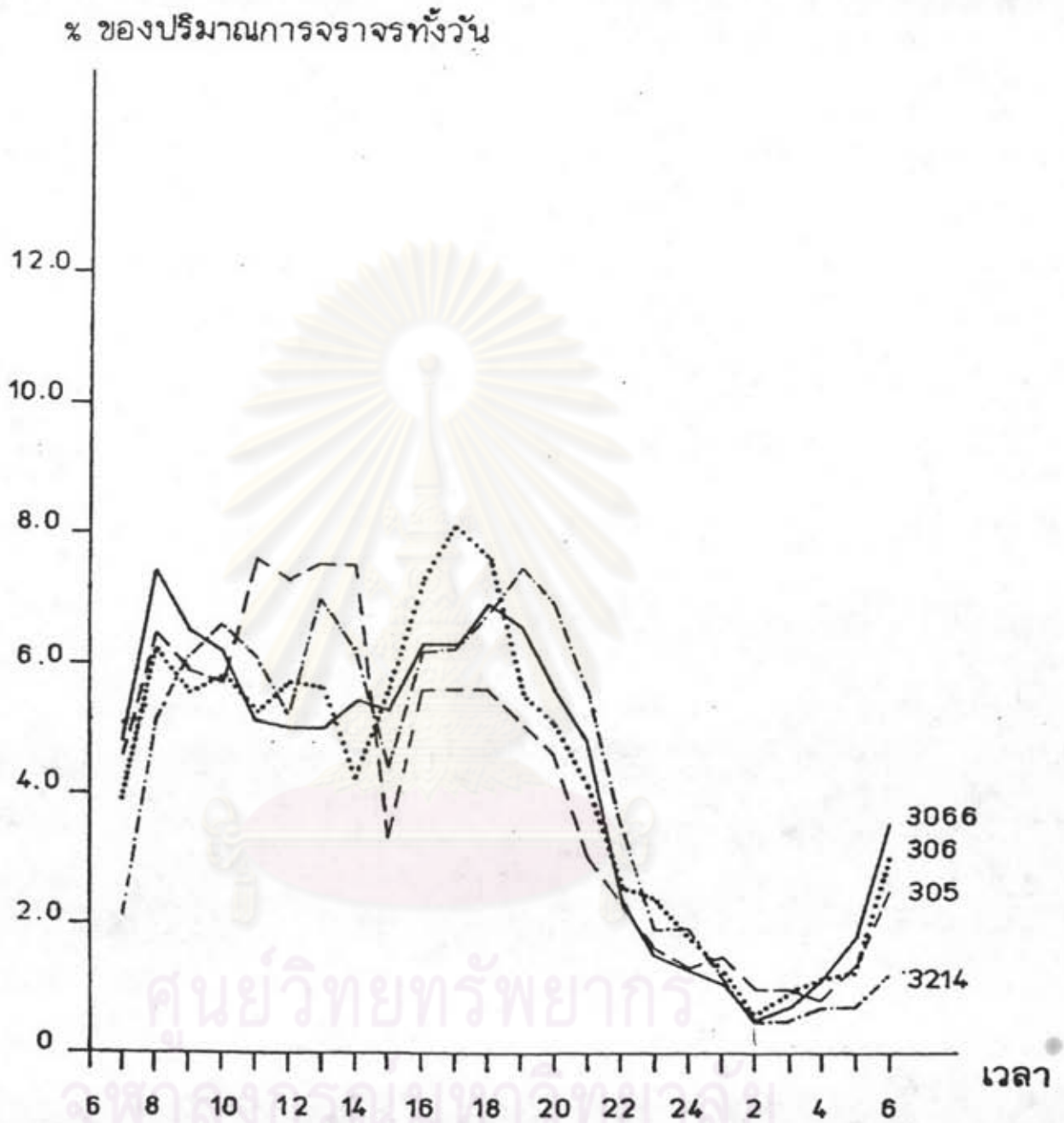
ในการสำรวจปริมาณการจราจรนี้ นำข้อมูลมาจากสำนักผังเมือง ซึ่งมีการจัดตั้ง
เครื่องนับรถยนต์อัตโนมัติ จำนวน 4 จุด ได้แก่บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 ใกล้แยกตัดกับ
ถนนพหลโยธิน บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 ใกล้จุดตัดทางรถไฟ บนทางหลวงจังหวัด
หมายเลข 3066 ใกล้แยกตัดกับถนนพหลโยธิน และบนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3214 ใกล้แยก
ตัดกับถนนพหลโยธิน นอกจากนี้ยังใช้เจ้าหน้าที่นับรถยนต์แยกประเภทในชั่วโมงเร่งด่วนตามจุดสำคัญ
ของถนนสายต่างๆ ในพื้นที่ที่ศึกษา รวมทั้งได้คิดค่างของข้อมูลปริมาณการจราจรทั้งวัน ซึ่งสำรวจโดย
แขวงการทางปทุมธานี กรมทางหลวง เพื่อนำมาประกอบการศึกษา

หากพิจารณาปริมาณการจราจร (เฉพาะรถยนต์) ต่อวัน จะพบว่าทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ช่วง รังสิต-บางปะอิน มีปริมาณการจราจรสูงสุดคือ 14,968 คัน/
วัน รองลงมาคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 ในช่วงบางขุน-บรรจบถนนพหลโยธิน และ
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 ในช่วงแยกถนนพหลโยธิน-ธัญบุรี ตามลำดับ (รายละเอียดใน
ตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.42 แสดงปริมาณการจราจรเฉพาะรถยนต์ต่อวัน (สำรวจเมื่อเดือนพฤษภาคม 2526)

หมายเลข	ตอน	จุดนับรถ(กม.)	ปริมาณการจราจร (คัน/วัน)
1	รังสิต-บางปะอิน	35/000	14,968
305	แยกถนนพหลโยธิน-ธัญบุรี	4/500	7,042
306	บางขุน-บรรจบถนนพหลโยธิน	7/000	9,500
3066	รังสิต-ประตูน้ำจุฬาลงกรณ์	0/500	4,700
3100	เลียบคลองรังสิต	5/275	1,365
3214	แยกถนนพหลโยธิน-คลองหลวง	0/500	1,567

ที่มา : แขวงการทางปทุมธานี เขตการทางกรุงเทพฯ กรมทางหลวง

กราฟที่ 4.5 ลักษณะการกระจายตัวของปริมาณการจราจรในแต่ละชั่วโมง

ส่วนปริมาณการจราจรในช่วงชั่วโมงเร่งด่วนช่วงเช้า ซึ่งรวมจักรยานยนต์ด้วยนั้น แสดงไว้ในแผนที่ที่

หากพิจารณาลักษณะการกระจายตัวของปริมาณการจราจรบนทางหลวงในช่วงเวลาต่างๆ แล้วจะพบว่า ทางหลวงหมายเลข 306 และ 3066 มีรูปแบบการกระจายตัวในลักษณะของถนนในเมือง กล่าวคือ มีช่วงจราจรหนาแน่นทั้งเช้าและบ่ายแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ช่วงเช้าอยู่ในระหว่าง 6.00-7.00 น. และช่วงเย็นระหว่าง 16.00-18.00 น. ซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางไป-กลับ ระหว่างบ้านกับที่ทำงาน สำหรับทางหลวงหมายเลข 305 และ 3214 มีรูปแบบการกระจายตัวแตกต่างออกไป กล่าวคือ จะมีชั่วโมงเร่งด่วนไม่ชัดเจนหรือมีแค่ไม่ได้อยู่ในช่วงเช้าหรือเย็น อันเป็นลักษณะของการจราจรระหว่างจังหวัด หรือระหว่างชุมชนที่ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องกันโดยตรง ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของทางหลวงทั้ง 2 สาย (รายละเอียดในกราฟที่ 4.17)

4. องค์ประกอบของการจราจร

ในการสำรวจองค์ประกอบของการจราจรนี้ นำข้อมูลมาจากสำนักผังเมือง ซึ่งใช้วิธีสำรวจโดยใช้เจ้าหน้าที่นับรถยนต์แยกประเภท่วมกับการวัดปริมาณการจราจร ผลการสำรวจพบว่าองค์ประกอบของการจราจรเฉลี่ยบนถนนสายต่างๆ ในชุมชนตลาดรังสิต, ถนนพหลโยธิน และทางหลวงสายอื่นๆ ยานพาหนะส่วนใหญ่จะเป็นรถยนต์ส่วนบุคคลซึ่งรวมถึงรถบรรทุกขนาดเล็กสี่ล้อด้วย อนึ่ง องค์ประกอบของการจราจรของถนนในชุมชนตลาดรังสิต มีความแตกต่างจากถนนพหลโยธินและทางหลวงอื่นๆ กล่าวคือ มีปริมาณของจักรยานยนต์สูงถึง 30.5% ในขณะที่บนถนนพหลโยธินและทางหลวงจะมีรถบรรทุกขนาดเล็กขึ้นไปและรถโดยสารขนาดใหญ่จำนวนมาก (รายละเอียดในตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.43 แสดงองค์ประกอบของการจราจร

หน่วย : ร้อยละ						
ถนน	จักรยานยนต์	ส่วนบุคคล	โดยสารเล็ก	โดยสารใหญ่	บรรทุก	สามล้อ เครื่อง
ภายในตลาดรังสิต	30.5	35.4	21.9	7.7	3.7	0.8
พหลโยธิน	9.4	36.5	21.7	10.5	21.5	0.4
ทางหลวงอื่นๆ	17.3	40.2	15.2	16.4	20.2	0.6

ที่มา : การสำรวจของสำนักผังเมือง

5. อุบัติเหตุทางรถยนต์

จากสถิติอุบัติเหตุในช่วงปี พ.ศ.2525 ถึง พ.ศ.2526 ปรากฏว่ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ในเขตพื้นที่วางผังเมืองรวม 229 ครั้ง คิดเป็นค่าเสียหายรวมทั้งสิ้น 3,454,600 บาท ทั้งนี้ เป็นสถิติเฉพาะที่ได้จากสถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 1 อำเภอบางปะอิน ซึ่งคาดว่า จำนวนอุบัติเหตุจริงนั้นคงมีตัวเลขสูงกว่านี้อย่างแน่นอน เนื่องจากยังมีอุบัติเหตุอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รายงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อย่างไรก็ตาม จากสถิติที่มีอยู่ก็ถือได้ว่าเป็นสถิติอุบัติเหตุที่สูงมาก

ตารางที่ 4.44 แสดงรายละเอียดการเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์

ทางหลวง	กม.	สถานที่	จำนวนครั้ง	ค่าเสียหาย
1 (ทลโยธิน)	30-32	บริเวณชุมชนรังสิต	67	901,600
1 (ทลโยธิน)	32-39	ระหว่างรังสิตกับคลองหลวง	97	1,435,000
1 (ทลโยธิน)	39-41	บริเวณทางแยกคลองหลวง	20	496,500
1 (ทลโยธิน)	41 ขึ้นไป	เหนือทางแยกคลองหลวง	27	472,500
305 (รังสิต-นครนายก)	0-5	ในเขตสุขาภิบาลประชาธิปไตย	18	149,000
		รวม	229	3,454,600

ที่มา : สำนักผังเมือง

ตารางที่ 4.44 แสดงจำนวนครั้งและค่าเสียหายแยกตามสถานที่เกิดอุบัติเหตุ จะเห็นว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่จะเกิดบนถนนทลโยธิน นั่นคือ เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด 211 ครั้ง จากอุบัติเหตุทั้งหมด 229 ครั้ง สำหรับอุบัติเหตุที่เกิดบนถนนรังสิต-นครนายก (หมายเลข 305) นั้น มีจำนวนเพียง 18 ครั้ง และเป็นอุบัติเหตุที่ไม่รุนแรงมาก ค่าเสียหายจึงไม่สูงมากนัก

บริเวณที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นมากที่สุดก็คือ บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนทลโยธิน) ในช่วงเขตชุมชนรังสิต ซึ่งมีระยะทางยาวประมาณ 2 กม. เริ่มตั้งแต่เข้าเขตสุขาภิบาลประชาธิปไตย ด้านใต้ ไปจนถึงทางแยกทางหลวงหมายเลข 306 (รังสิต-บางขุน) ช่วงนี้จะเกิดอุบัติเหตุถึง 67 ครั้ง

มีค่าเสียหาย 901,600 บาท สาเหตุสำคัญก็เนื่องจากมีทางแยกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีผู้เดินถนนมากด้วย ประกอบกับรถยนต์บนถนนหลยอินมักจะใช้ความเร็วสูง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นรถที่วิ่งผ่านชุมชนไป โอกาสเกิดอุบัติเหตุจึงเป็นไปได้ง่าย สำหรับบริเวณทางแยกชุมชนคลองหลวง (กม. 39-41) ก็เป็นอีกบริเวณที่มีอุบัติเหตุสูง เนื่องจากเป็นทางแยกใหญ่และมีชุมชนเริ่มเกาะตัวขึ้นใหม่ติดอยู่ริมถนนหลยอิน ซึ่งต่อไปก็จะมีปัญหาเช่นเดียวกับชุมชนรังสิตในปัจจุบัน ช่วงระหว่างชุมชนรังสิตและชุมชนคลองหลวง (ระยะทางประมาณ 7 กม.) ซึ่งปัจจุบันเป็นโรงงานอุตสาหกรรม สลับกับย่านอยู่อาศัย ก็เป็นช่วงที่มีอุบัติเหตุสูงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วง กม.33-35 มีอุบัติเหตุสูงมากถึง 44 ครั้ง

จากสถิติข้างต้น จะเห็นได้ชัดว่า ถนนหลยอินในช่วงดังกล่าวนี้สมควรได้รับการปรับปรุงรูปแบบอย่างเร่งด่วน กล่าวคือ จะต้องออกแบบถนนให้แยกการจราจรผ่านเมืองออกจากการจราจรภายในชุมชนอย่างเด็ดขาด และจะต้องปรับปรุงแบบทางแยกให้เหมาะสมกับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย

สาธารณูปโภค

1. ไฟฟ้า การไฟฟ้าของ ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง ปัจจุบันใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าภูมิภาค ในปลายปี 2527 การไฟฟ้าภูมิภาคจะรับโอนการบริการการใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวงทั้งหมด

การไฟฟ้าภูมิภาคมีสถานีย่อยอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี รับไฟฟ้ามาจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต

ตารางที่ 4.45 แสดงจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้าภูมิภาคศรีสะเกษ

จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า ประเภทผู้ใช้ไฟฟ้า	พ.ศ.2523	พ.ศ.2524	พ.ศ.2525	พ.ศ.2526
ประเภทที่พักอาศัย	17,767	20,936	23,835	26,319
ประเภทธุรกิจขนาดเล็ก	181	189	206	241
ประเภทธุรกิจขนาดใหญ่	3	5	6	9
ประเภทอุตสาหกรรมขนาดเล็ก	32	41	48	56
ประเภทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่	11	12	15	12
ประเภทไฟฟ้าถนนและไฟฟ้าสาธารณะ	3	3	3	5

ที่มา : สำนักผังเมือง

จากแผนที่ที่ 4.6 แสดงพื้นที่ที่ได้รับการบริการไฟฟ้า ซึ่งอยู่ริมถนนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (ถนนรังสิต-นครนายก) มีสิ่งก่อสร้างเรียงรายอยู่ 2 ฝากถนน หากพิจารณาจำนวนรายของผู้ใช้ไฟฟ้า พบว่าที่พักอาศัยมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุด รองลงมาคือสถานประกอบธุรกิจขนาดเล็ก และสถานประกอบอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ตามลำดับ

2. ประปา จากแผนที่ที่ 4.7 พบว่าพื้นที่ที่ได้รับการประปามีเพียงบริเวณที่มีสิ่งก่อสร้างริมถนนพหลโยธินในสุขาภิบาลประชาธิปไตยเท่านั้น ส่วนอาคารที่อยู่ริมถนนพหลโยธินในสุขาภิบาลคลองหลวง และ ริมถนนรังสิต-นครนายก ส่วนใหญ่จะขุดน้ำบาดาลใช้เอง สำหรับบ้านพักอาศัยที่อยู่ริมคลองมักใช้น้ำในลำคลองเป็นส่วนใหญ่

สำนักงานที่ให้บริการน้ำประปาในชุมชนมี 2 แห่งคือ

1) การประปาสุขาภิบาลประชาธิปไตย ตั้งอยู่บนถนนรังสิต-ปทุมธานี (ต่อไปจะโอนให้การประปาภูมิภาค) พื้นที่สำนักงาน 1 ไร่ มีบ้านพัก 2 หลัง ลูกจ้างประจำ 5 คน ลูกจ้างชั่วคราว 4 คน มีโรงกรองน้ำ 1 โรง ในเนื้อที่ 2 ไร่ กรองน้ำได้ 900 ม³ ต่อวัน

มีอ่างเก็บน้ำในบริเวณเดียวกับโรงกรอง เก็บน้ำได้ 500 ม³ ได้รับน้ำดิบจากคลองเปรมประชากร ห่างจากโรงกรอง 1300 เมตร ปริมาณน้ำประปาที่บริการต่อวัน 888 ม³

2) การประปาภูมิภาค สำนักงานตั้งอยู่ที่ตำบลประชาธิปัตย์ เริ่มตั้งเมื่อ พ.ศ. 2525 พื้นที่สำนักงาน 5 ไร่ มีพนักงาน 9 คน มีบ้านพัก 1 หลัง ห้องแถว 2 หลัง มีบ่อบาดาล 2 บ่อ ลึกประมาณ 206 เมตร สูบน้ำวันละ 366 ม³ โดยผ่านคลอรีน ห่างที่ทิ้งขยะ 100 เมตร คุณภาพของน้ำดี มีถังเก็บน้ำได้ขนาด 2,000 ม³ ถังสูงจนน้ำได้ 250 ม³ 1 ถัง ผลิตน้ำได้ 2,640 ม³ ต่อวัน ผลิตตลอด 24 ชั่วโมง

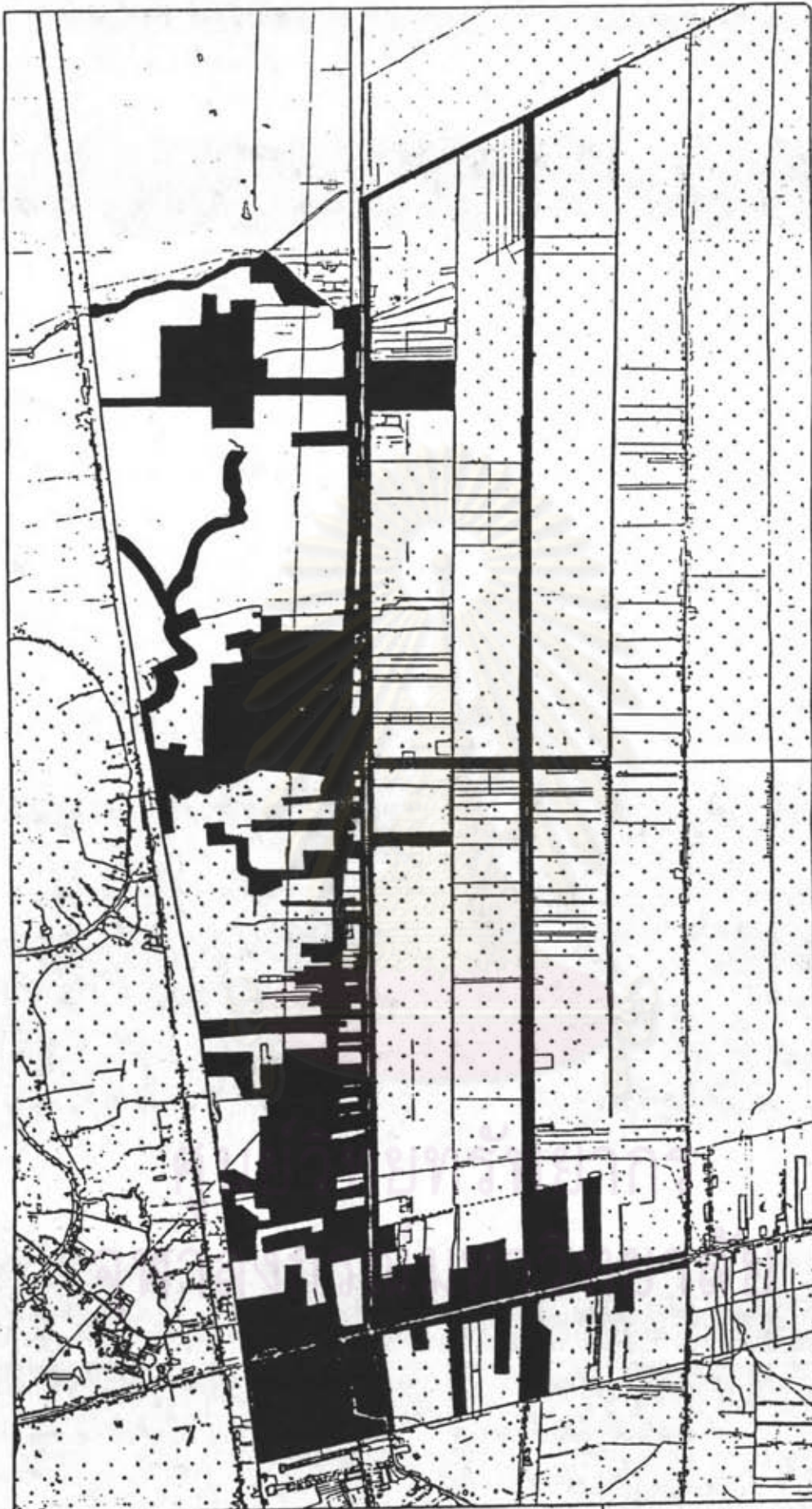
3. ระบบระบายน้ำ ในชุมชนนี้มีการให้บริการระบายน้ำเฉพาะบริเวณที่มีชุมชนหนาแน่น คือบริเวณริมถนนพหลโยธินทางด้านใต้ของสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ และบริเวณศูนย์การค้ารังสิตเท่านั้น (ในแผนที่ที่ 4.8) ส่วนบริเวณอื่นๆ โดยเฉพาะในโรงงานอุตสาหกรรมจะมีระบบการระบายน้ำและการกำจัดน้ำเสียเป็นของตนเอง

4. โทรศัพท์ การติดต่อทางโทรศัพท์ ใช้โทรศัพท์รหัสหมายเลข 7 ตัวขององค์การโทรศัพท์ กรุงเทพมหานครโดยตรง ระบบโทรศัพท์ทางไกลติดต่อกับจังหวัดอื่นได้ทุกจังหวัดที่มีบริการโทรศัพท์ทั่วประเทศ สำหรับพื้นที่ที่ได้รับการบริการด้านโทรศัพท์ (ดูรายละเอียดได้ในแผนที่ที่ 4.9)

5. การป้องกันอัคคีภัย สถานีดับเพลิงประชาธิปัตย์ตั้งอยู่ในบริเวณที่ทำการสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ ถนนรัชคนชโรคม อําเภอดุสิต จังหวัดปทุมธานี มีรถดับเพลิงขนาดบรรจุน้ำได้ 2,000 ลิตร 1 คัน รถน้ำ 1 คัน เครื่องดับเพลิงชนิดหาม 2 เครื่อง

แหล่งน้ำที่ใช้ดับเพลิงใช้จากน้ำประปาสุขาภิบาลประชาธิปัตย์และการประปาภูมิภาค มีหัวจุดต่อท่อดับเพลิง 6 จุด และใช้น้ำจากคลองเปรมประชากร ทางสุขาภิบาลประชาธิปัตย์มีโครงการขอเพิ่มรถดับเพลิงอีก 1 คัน ใน พ.ศ.2527 สำหรับสุขาภิบาลคลองหลวงมีรถดับเพลิง 2 คัน อยู่ในบริเวณอําเภอกองหลวง

6. การกำจัดขยะมูลฝอย ปัจจุบันสถานที่ทิ้งขยะในเขตสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ อยู่ในย่านชุมชน มีเนื้อที่ 3 ไร่ และทางสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ได้จัดซื้อที่ดินแห่งใหม่สำหรับการทิ้งขยะเนื้อที่ 20 ไร่ อยู่ที่คลอง 2 แล้วเข้าไปอีก 3 กิโลเมตร ในการเก็บขยะมูลฝอยมีรถเก็บขยะอยู่

สัญลักษณ์

■ พื้นที่ที่ได้รับบริการ

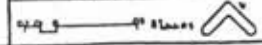
□ พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการ

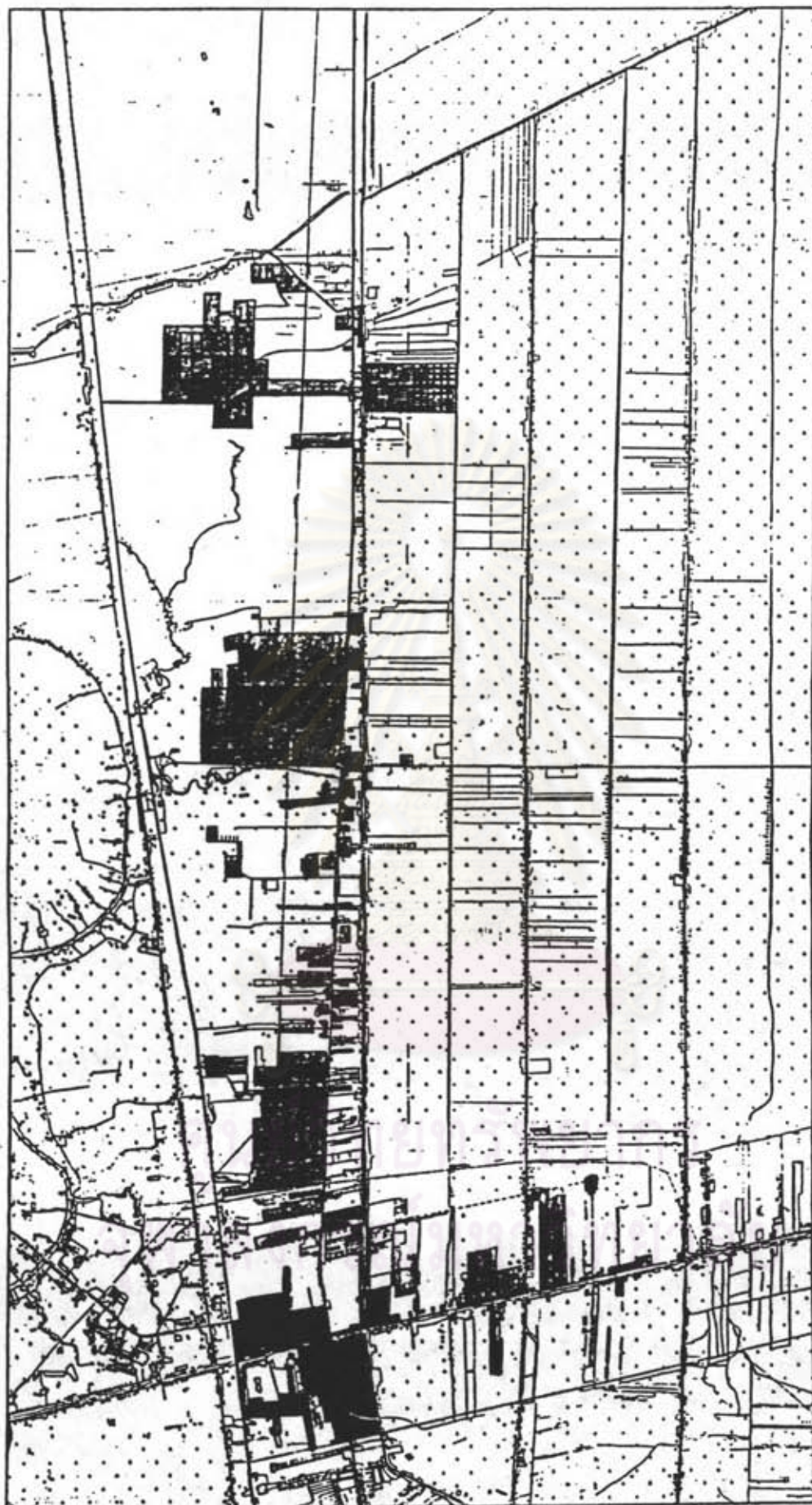
มาตรา ๑. การระบุพื้นที่ที่ได้รับบริการ
 ๑.๑.๑. พื้นที่ที่ได้รับบริการ
 ๑.๑.๒. พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการ

พื้นที่ที่ได้รับบริการ
 ๑.๑.๑. ๑.๑.๒.

แผ่นที่ ๓๔.๖

พื้นที่ส่วนนี้ ๖๕๐๐

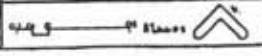
สัญลักษณ์

- พื้นที่ที่ได้รับการบริการด้านประปา
- ▨ พื้นที่ที่ได้รับการบริการด้านไฟฟ้า
- พื้นที่ที่ไม่ได้รับการบริการ

ภาคผนวก : แผนที่แสดงพื้นที่ให้บริการด้านประปา
 1. วัตถุประสงค์ : เพื่อแสดงพื้นที่ให้บริการด้านประปา
 2. ขอบเขต : อำเภอเมืองบุรีรัมย์
 3. ข้อมูล : ข้อมูลจากกรมประปา
 4. วันที่ : 15/05/2558
 5. ผู้จัดทำ : ฝ่ายวิศวกรรม
 6. หน่วยงาน : สำนักงานประปา

แผนที่ที่ 4.7

ที่มา : กรมประปา

3 คัน ซึ่งจำนวนรถเก็บขยะและพนักงานไม่เพียงพอ ดังนั้นใน พ.ศ.2527 สุขาภิบาลประชาธิปไตย จึงซื้อรถเก็บขยะเพิ่มขึ้นอีก 1 คัน การเก็บขยะเริ่มเก็บขยะตั้งแต่เวลา 06.00 น.เป็นต้นไป การกำจัดขยะใช้วิธีเผา

สำหรับสถานที่ทิ้งขยะของสุขาภิบาลคลองหลวงอยู่ที่ตำบลคลองหนึ่ง พื้นที่ดิน เป็นที่ดิน สาธารณะ 100 ไร่ แต่ใช้ทิ้งขยะ 2 ไร่ มีรถเก็บขยะ 1 คัน การกำจัดขยะใช้วิธีเผา

7. การไปรษณีย์โทรเลข ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลประชาธิปไตย ฝากเหนือของถนนรังสิต-นครนายก ขึ้นตรงต่อการสื่อสารแห่งประเทศไทย มีพนักงาน 12 คน อาคารเป็นอาคารชั้นเดียว คอนกรีต มีอาคารเดี่ยว 3 หลัง มีพนักงานพัก 3 คน มีผู้ใช้บริการ ประมาณปีละ 60,400 ราย ใช้บริการจดหมายลงทะเบียน พัสดุ โทรเลข และธนาคัติ ไม่รวม จดหมายธรรมดา

8. การสาธารณสุขของโรงงานอุตสาหกรรม ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวนมาก การอุตสาหกรรม เป็นการ ผลิตหลักที่ทำรายได้ให้กับประเทศ ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมจะอยู่ริมถนนพหลโยธินและถนน รังสิต-นครนายก ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอและเส้นใย, อุตสาหกรรมกำดัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป และเครื่องหนัง, อุตสาหกรรมผลิตกระดาษ, ยางรถยนต์ เครื่องสุขภัณฑ์และอาหารสำเร็จรูป ใน อนาคตมีแนวโน้มในการลงทุนประกอบการค้าอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอยู่ใกล้ศูนย์กลางตลาด (กรุงเทพฯ) เส้นทางคมนาคมสะดวก ตลาดแรงงานยังมีเพียงพอและหาได้ง่าย

แหล่งน้ำดิบของโรงงาน ส่วนใหญ่อาศัยน้ำบาดาลซึ่งทางโรงงานดำเนินการขุดเจาะ เอง ส่วนใหญ่จะเจาะโดยใช้ท่อขนาด 4"-6" และความลึกประมาณ 150-200 เมตร เป็นส่วนใหญ่ น้ำเหล่านี้ใช้เป็นที่ตั้งน้ำดื่มและน้ำใช้ของโรงงาน สำหรับโรงงานที่อยู่ใกล้กับเขตสุขาภิบาลประชาธิปไตย จะอาศัยน้ำดิบจากการประปาภูมิภาคหรือการประปาสุขาภิบาลประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามมีโรงงาน เป็นส่วนน้อยที่ใช้น้ำผิวดิน (น้ำคลอง) โดยตรง สาเหตุที่ใช้น้อยเนื่องจากโรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ ห่างจากแหล่งน้ำธรรมชาติและปริมาณน้ำที่ต้องการสูงมาก (ประมาณ 150-200 ลบ.ม.ต่อ ชม.) การสูบน้ำโดยตรงจากคลองจำเป็นต้องผ่านการกรอง ซึ่งไม่สะดวกที่จะดำเนินการในเมื่อมีความต้องการ ปริมาณน้ำใช้มากๆ ในขณะที่การใช้น้ำบาดาลสามารถขุดเจาะได้ตามปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ และไม่ จำเป็นต้องผ่านการกรองก่อนนำมาใช้

ด้านพลังงานไฟฟ้านั้น เนื่องจากการให้บริการด้านนี้ของการไฟฟ้านครหลวงและ การไฟฟ้าภูมิภาค สามารถทำได้โดยทั่วถึง โรงงานส่วนใหญ่จึงนิยมใช้บริการไฟฟ้าของรัฐ สำหรับ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของโรงงาน สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ที่มีผลผลิต ด้านเส้นใยและสิ่งทอ ส่วนมากจะมีค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้ามากกว่า 1,000,000 บาท/เดือน คิดเป็น ค่าใช้จ่ายประมาณ 6 ล้านบาท/เดือน จากการสำรวจของกองวิศวกรรม สำนักผังเมือง ไม่มี โรงงานใดที่ผลิตกระแสไฟฟ้าใช้เอง นอกจากมีเครื่องปั่นไฟฟ้าสำรองในกรณีฉุกเฉิน เท่านั้น

สำหรับการกำจัดน้ำเสียนั้น โรงงานที่ไม่มีน้ำเสีย จะไม่มีโรงกำจัดน้ำเสียและน้ำคัง โดยตรงลงตามคลองธรรมชาติหรือท่อสาธารณะ ส่วนโรงงานที่มีน้ำเสียจะมีโรงกำจัดน้ำเสียเป็น ส่วนมาก มีเพียงส่วนน้อยที่ทิ้งน้ำเสียโดยตรงซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น โรงงานขนาดเล็ก ระบบกำจัดน้ำเสีย ส่วนใหญ่จะใช้ระบบบ่อกักให้มีการตกตะกอนแล้วจึงทิ้งน้ำลงคลองหรือท่อสาธารณะ การกำจัดน้ำเสีย ซึ่งใช้วิธีทางชีวเคมี เป็นส่วนน้อย โดยเฉพาะโรงงานที่อยู่ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จะใช้ ระบบกำจัดน้ำเสียรวมของนิคมนั้น อย่างไรก็ตามไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าโรงงานที่มีน้ำเสีย และ มีโรงกำจัดน้ำเสีย จะมีการกำจัดน้ำเสียในทางปฏิบัติถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่เพียงใด

ในด้านการกำจัดขยะมูลฝอยของโรงงาน เหล่านี้อาศัยการเผาทิ้งเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวกและประหยัด สำหรับโรงงานที่มีบริเวณว่างจะเอาขยะมาถมบริเวณว่าง เหล่านั้น นอกจากนี้มีโรงงานบางส่วนที่อาศัยระบบการเก็บขยะของสุขาภิบาลฯ ซึ่งส่วนมากจะเป็น โรงงานที่อยู่ริมถนนสายหลัก เช่น ถนนพหลโยธิน ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการพัฒนาที่มีผลต่อ ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง

โครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ส.ประชาธิปไตยและ ส.คลองหลวง ตลอดจนพื้นที่ข้างเคียง ก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในพื้นที่และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้แกการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของสุขาภิบาลทั้ง 2 แห่ง เป็นอย่างมาก โครงการที่จะกล่าวต่อไปนี้ บางโครงการกำลังอยู่ในระยะดำเนินการ และบางโครงการก็ดำเนินการสิ้นสุดลงแล้ว ซึ่งพอจะรวบรวมได้ดังนี้

1. โครงการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตรังสิต

1.1 สถานที่ตั้ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดซื้อที่ดินไว้ ๗ บริเวณทุ่งรังสิต ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ระหว่างกิโลเมตรที่ 41 และ 42 มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,612 ไร่ ทิศเหนือจดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (A.I.T.) ทิศใต้จดที่ดินเอกชน ทิศตะวันออกจดถนนพหลโยธิน และทิศตะวันตกจดคลองเชียงรากใหญ่ คลองท่าโฆลง และที่ดินเอกชน

การพัฒนาโครงการรังสิตของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะแบ่งออกเป็นช่วงความแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยในช่วงระยะที่ 1 นี้ (พ.ศ.2525-2529) มหาวิทยาลัยจะย้ายการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 และบางหน่วยงานจากวิทยาเขตท่าพระจันทร์ไปยังวิทยาเขตรังสิตก่อน ส่วนในช่วงต่อไปในอนาคตมหาวิทยาลัยมีเป้าหมายและนโยบายที่จะพัฒนาสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ขึ้นมาที่วิทยาเขตรังสิต

1.2 ผลจากโครงการ

1.2.1 มหาวิทยาลัยสามารถที่จะผลิตบัณฑิตพัฒนาทางวิชาการและบริการวิชาการต่อสังคมเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศได้อย่างเต็มที่ และเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบทั้งการผลิตทางด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี

1.2.2 สามารถแก้ปัญหาสถานที่เรียนไม่เพียงพอที่ท่าพระจันทร์

1.2.3 การที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดตั้งวิทยาเขตใกล้กับสถาบัน

เทคโนโลยีแห่งเอเชีย (A.I.T.) ทำให้เป็นการรวมกลุ่มของสถาบันการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ เป็นเหตุให้ ส.คลองหลวงโดยเฉพาะบริเวณชุมชนบางชั้น ต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเดิม ชุมชนอุตสาหกรรมเป็นชุมชนการศึกษา

1.2.4 พื้นที่บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยมีการพัฒนามากขึ้น

2. โครงการมหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ วิทยาเขตรังสิต

2.1 สถานที่ตั้ง มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ มีพื้นที่ 252 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 37-38 ขณะนี้เปิดให้มีการเรียนการสอนแล้ว

2.2 ผลจากโครงการ

2.2.1 การที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ มาจัดตั้งวิทยาเขตที่รังสิต ช่วยให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษากระจายตัวจากกรุงเทพมหานคร มายังจังหวัดปริมณฑลเป็นการช่วยลดความแออัดภายในกรุงเทพมหานคร

2.2.2 มีผลเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทและการใช้ประโยชน์ที่ดินภายใน ส.คลองหลวง

2.2.3 พื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยมีการพัฒนามากขึ้น

3. โครงการชุมชนนครเมืองใหม่

นครมีการวางแผนล่วงหน้าสำหรับประชากร 80,000-100,000 คน ประกอบด้วยเขตที่อยู่อาศัย ย่านธุรกิจการค้า และนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงโรงเรียน โรงพยาบาล สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสวัสดิการอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เป็นชุมชนที่ได้มาตรฐาน

3.1 สถานที่ตั้ง โครงการชุมชนนครจัดสร้างขึ้นบริเวณกิโลเมตรที่ 46 ทิศตะวันออกจกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ทิศตะวันตกจกทางรถไฟสายเหนือ และสายตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากสนามบินดอนเมืองประมาณ 20 กิโลเมตร

3.2 รายละเอียดของโครงการ

3.2.1 เขตอุตสาหกรรม ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ฉะนั้นผู้ที่มาลงทุนในเขตนี้จะได้รับสิทธิพิเศษ รวมทั้งการยกเว้นภาษีต่างๆ ตามเงื่อนไขของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เขตอุตสาหกรรมแบ่งเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขตที่ 1 และเขตที่ 2 โดยวางแผนไว้รับคนงานในเขตส่งเสริมทั้งสองได้ถึง 20,000 คน

3.2.2 ระบบสาธารณูปโภค

-ระบบไฟฟ้าในเขตอุตสาหกรรม เป็นไฟฟ้าที่มีแรงดัน 24KV. และ 115 KV. โดยการไฟฟ้าภูมิภาคจัดจำหน่าย

- ระบบน้ำประปา จัดจ่ายน้ำจากถังเก็บน้ำ 2 ถัง ซึ่งแต่ละถัง มีความจุ 500 ลูกบาศก์เมตร และ 250 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจะส่งน้ำได้ถึง 20 เมตร
- ระบบโทรศัพท์ โดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ได้จัดตั้ง ที่ทำการชุมสายนครขึ้น และได้เปิดบริการ 2,000 เลขหมาย
- ระบบกำจัดน้ำเสีย มีโรงงานกำจัดน้ำเสียซึ่งสามารถรับปริมาณ น้ำโสโครกเพื่อบำบัดได้ 12,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน น้ำที่ผ่านโรงงานกำจัดน้ำเสียจะมีความสะอาด มาตรฐาน
- ระบบป้องกันน้ำท่วม ใช้เขื่อนและคลอง เพื่อป้องกันน้ำท่วมและ เพื่อระบายน้ำ นอกจากนี้ยังได้ติดตั้งเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ความจุต่างๆ เพื่อช่วยให้การระบายน้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ถนนภายในนครได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงความสะอาด และปลอดภัย
- การรถไฟ ด้านตะวันตกของนครจรดทางรถไฟสายเหนือ ห่างจากคอนเมืองเพียง 20 กิโลเมตร มีสถานีรถไฟนครเพื่อหยุดรับส่งพร้อมแล้ว

3.2.3 ที่พักอาศัยและที่พักผ่อน นครจัดเขตที่พักอาศัย เขตพักผ่อน หย่อนใจ และเขตอื่นๆ ไว้อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางนิเวศวิทยา มีบ้านหลายระดับราคา นอกจากนี้ การเคหะแห่งชาติยังได้จัดสร้างอาคารที่พักอาศัยแบบแฟลตสำหรับผู้มีรายได้น้อยอีกด้วย

3.3 ผลจากโครงการ

3.3.1 การจัดชุมชนนครมีลักษณะเป็นชุมชนอุตสาหกรรมที่มีการออกแบบ วางแผนในเรื่องของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อมที่ดี ทำให้โรงงาน อุตสาหกรรมที่ตั้งกระจัดกระจายมารวมกันอยู่เป็นซึ่งง่ายต่อการกำจัดน้ำเสีย

3.3.2 เป็นแหล่งจ้างงานของประชากรในชุมชนและพื้นที่รอบข้าง

4. โครงการสร้างสถานีขนส่งชานเมืองกรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ระบบการขนส่งสินค้าระหว่างกรุงเทพฯกับจังหวัดต่างในส่วนภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยจะสามารถทำให้เกิดการประหยัดเวลาในการขนส่งทั่วประเทศได้ ซึ่งจะมีผลทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางรวมทั้งความสูญเสียของเวลาในแต่ละปี คิดเป็นมูลค่าหลายร้อยล้านบาท

4.1 สถานที่ตั้ง สถานีขนส่งสินค้าชานเมืองกรุงเทพฯ ทางด้านเหนือมีโครงการจัดสร้างสถานี ๗ บริเวณกิโลเมตรที่ 30 คลองรังสิตฝั่งใต้ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี อยู่บริเวณข้างโรงเรียนสายปัญญารังสิต มีเนื้อที่ประมาณ 92 ไร่

4.2 รายละเอียดของโครงการ กรมการขนส่งทางบกมีมติจากคณะรัฐมนตรีให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งบริษัทสินสมุทรเป็นผู้ได้รับอนุญาตจัดตั้งสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองโดยกรมการขนส่งทางบกพิจารณาออกใบอนุญาต

4.3 ผลจากโครงการ

4.3.1 เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างการขนส่งทางไกลและการขนถ่ายสินค้าในตัวเมือง กล่าวคือเป็นสถานีให้ผู้ประกอบการขนส่งดำเนินการขนถ่ายสินค้าจากรถบรรทุกเข้ามาอยู่ในที่เดียวกัน ๗ สถานี แล้วจัดเส้นทางเพื่อขนส่งต่อไปยังผู้บริโภคลายทาง

4.3.2 ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งลดลง เนื่องจากสามารถใช้รถบรรทุกและน้ำมันอย่างประหยัด ในกรณีที่สินค้ามีมากก็สามารถเพิ่มพื้นที่บรรทุกโดยใช้รถขนาดใหญ่เช่น รถพ่วง ไม่ต้องขนส่งหลายเที่ยวในเส้นทางเดียวกัน

4.3.3 ผู้ประกอบการขนส่งสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างประหยัดจากสถานีและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการขนถ่ายสินค้าของสถานีขนถ่ายสินค้า

4.3.4 ช่วยลดปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร

4.3.5 เป็นแหล่งจ้างงานของประชากรที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

5. โครงการหมู่บ้านจัดสรร บริเวณชุมชน ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมากมาย อาทิเช่น หมู่บ้านรัตนโกสินทร์ 200 ปี หมู่บ้านราชธานี และหมู่บ้านชาวเป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีโครงการจัดสรรที่ดินเพื่อการพักอาศัยและเกษตรกรรมอีกมากมาย ได้แก่ รังสิตเลคแลนด์ (Rangsit Lake Land) เวิลด์คลับแลนด์ (World Club Land) รังสิตเคหะการเกษตร หงษ์พันธุ์การเกษตร หมู่บ้านทหารอากาศ และบ้านสวนรังสิต ฯลฯ

โครงการที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ข้างเคียง

1. เมืองเอก

1.1 สถานที่ตั้ง โครงการเมืองเอกตั้งอยู่นอกเขต ส.ประชาธิปไตย แต่สามารถติดต่อกับโครงการได้สะดวก โดยมีทางเข้าโครงการ 2 ทางคือ ทางเข้าจากถนนวิภาวดีรังสิต ฝั่งตรงข้าม โรงงานเบนโทร์ และทางเข้าตรงถนนทหารที่แยกจากถนนบางขุนไพลิตวานนท์ ทิศเหนือของโครงการจคคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ทิศตะวันออกจคคลองเปรมประชากร

1.2 รายละเอียดของโครงการ เมืองเอกมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองที่สมบูรณ์แบบ มีพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลางประมาณ 1,000 ไร่ โดยมีสิ่งดังต่อไปนี้

- สนามกอล์ฟ มีเนื้อที่ประมาณ 400 ไร่ พร้อมอาคารสโมสรและภัตตาคาร
- บึงธรรมชาติและคลอง มีเนื้อที่รวมประมาณ 200 ไร่ คลองกว้าง 20 เมตร ยาวกว่า 10 กิโลเมตร ลัดเลาะตามแนวบ้านที่ปลูก 2 ฝั่งคลอง เชื่อมต่อกับบึงขนาดใหญ่กว่า 60 ไร่ เพื่อกีฬาทางน้ำ เช่น เรือใบ และวินด์เซฟ
- วินด์เซฟคลับ เป็นสโมสรกีฬาทางน้ำและกระดานโต้คลื่น พร้อมภัตตาคารและสถานที่พักผ่อนชมความงามตามธรรมชาติ
- คันทรีคลับ เป็นสโมสรสำหรับชุมชนชาวเมืองเอก พร้อมสระว่ายน้ำ สนามเทนนิส สนามเด็กเล่น กีฬาในร่มอื่นๆ ร้านอาหารซึ่งเป็นสถานที่จัดเลี้ยง จัดประชุมและพักผ่อน
- สวนสาธารณะ จัดเป็นส่วนหย่อมกระจายอยู่ทั่วชุมชน
- ศูนย์การค้าและซูเปอร์มาร์เก็ต
- มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีเนื้อที่ประมาณ 160 ไร่ คำเนินการโดยผู้บริหารโรงพยาบาลพญาไท เปิดสอนในปีการศึกษา 2529 นี้
- ถนนในโครงการ เป็นถนน ค.ส.ล.มาตรฐาน มีทางเท้า และคันไม้ที่ให้ร่มเงาตลอดสาย แบ่งเป็นถนนสายประธานกว้าง 20 เมตร ถนนสายเอกกว้าง 14 เมตร ถนนสายโทกว้าง 12 เมตร และถนนซอยกว้าง 10 เมตร

1.3 สาธารณูปโภค มีการจัดสาธารณูปโภคพร้อม อาทิเช่น ไฟฟ้า ประปา โทรทัศน์ ระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำทิ้ง ระบบรักษาความปลอดภัย และ รถประจำหมู่บ้าน

1.4 ผลจากโครงการ

1.4.1 กระจายแหล่งที่พักอาศัยมายังพื้นที่ในปริมณฑล

1.4.2 พื้นที่โดยรอบโครงการมีการพัฒนา

2. พื้นที่อนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปา

2.1 รายละเอียดของโครงการ

เมื่อ พ.ศ.2522 สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้เสนอมาตรการการอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาในครหลวงในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันน้ำเสียและสารพิษจากการอุตสาหกรรม ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2522 ด้วยเหตุผลในการป้องกันมิให้คุณภาพน้ำดิบที่จะใช้ในการผลิตน้ำประปาของการประปาในครหลวงมีคุณภาพเสื่อมลง โดยประกาศห้ามตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทที่อยู่ในบริเวณจุดสูบน้ำดิบ อันได้แก่

ก) พื้นที่ในเขตอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ตำบลบางไทร ตำบลไม้ครุ ตำบลบ้านม้า ตำบลโคกช้าง ตำบลช้างใหญ่ ตำบลโพแดง ตำบลเชียงรากน้อย

ข) พื้นที่ในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ตำบลท้ายเกาะ ตำบลบางกระบือ ตำบลคลองควาย ตำบลบางเคย ตำบลสามโคก ตำบลบางโพธิ์เหนือ ตำบลกระแซง ตำบลเชียงรากน้อย ตำบลบ้านจิว ตำบลบ้านปทุม ตำบลเชียงรากใหญ่

ค) พื้นที่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ตำบลบ้านฉาง ตำบลบางพูด ตำบลสวนพริกไทย ตำบลบ้านกลาง

มาตรการในการควบคุมการตั้งหรือขยายโรงงานใน เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปามีดังต่อไปนี้

1) ไม้อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมที่มีน้ำทิ้งประกอบด้วยสารเป็นพิษ ประเภทโลหะหนัก ได้แก่ สังกะสี (Zn) โครเมียม (Cr) ทองแดง (Cu) ปรอท (Hg) แมงกานีส (Mn) แคดเมียม (Cd) ตะกั่ว (Pb) ซีลีเนียม (Se) นิกเกิล (Ni) แบเรียม (Ba) และเหล็ก (Fe) วัตถุพิษที่ใช้ในการเกษตรและสารเคมีอื่นๆ ที่เป็นพิษ เช่น พีซีบี (Polychlorinated Biphenyl) ไซยาไนด์ (CN) สารหนู (S) ฟีนอล (Phenol) เป็นต้น

2) ไม้อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมที่มีน้ำทิ้งปริมาณเกินกว่า วันละ 50 ลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ไม่รวมน้ำไหลละออง

3) สำหรับอุตสาหกรรมที่มีปริมาณน้ำทิ้งน้อยกว่าวันละ 50 ลูกบาศก์เมตร ให้อยู่ในการพิจารณาอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม

2.2 ผลจากโครงการ

2.2.1 ควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีผลกระทบค่อนแหล่งน้ำดิบมิให้ปล่อยน้ำเสียเกินมาตรฐานที่กำหนด

2.2.2 สิ่งแวดล้อมในเขตอนุรักษ์ฯ มีสภาพที่ดีขึ้น

3. พื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

3.1 สถานที่ตั้ง

พื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่รวมกันประมาณ 787.6 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 492,246 ไร่ และพื้นที่บางส่วนของอำเภอบางเลนและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ประมาณ 56 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 35,000 ไร่

3.2 ผลจากโครงการ

3.2.1 สงวนพื้นที่เกษตรกรรม

3.2.2 สกัดกั้นการขยายตัวของพื้นที่เมืองโดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม

ซึ่งจะก่อให้เกิดมลภาวะต่อพื้นที่เกษตรกรรมและสภาพแวดล้อม

4. โครงการทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันออก)

แนวทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันออก) นี้จะเป็นแนวทางหลวงเชื่อมโยงต่อจากทางหลวงหมายเลข 32 สายบางปะอิน-นครสวรรค์ ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญสู่ภาคเหนือและกำลังดำเนินการปรับปรุงเป็นทางหลวงคู่ขนาน (Divided Highway) อยู่ แนวทางจะผ่านด้านตะวันออกของอำเภอลองหลวง ผ่านด้านตะวันตกของอำเภอธัญบุรี ผ่านด้านตะวันตกของอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผ่านด้านตะวันตกของเขตนินบุรี เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และผ่านด้านตะวันตกของอำเภอบางพลี ไปบรรจบโครงการทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันตก) ที่จุดตัดทางหลวงหมายเลข 3344 สายสมุทรปราการ-พัฒนาการ-บางกะปิ ที่บริเวณด้านเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ แนวทางดังกล่าวได้ศึกษาปรับปรุงให้สอดคล้องกับแนวป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของสถาบัน เทคโนโลยีแห่งเอเชีย

สำหรับแนวทางหลวงวงแหวนรอบนอกจากจุดตัดอำเภอบางปะอิน จะตัดต่อข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านด้านเหนือของจังหวัดปทุมธานีไปบรรจบทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันตก) ที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

4.1 ลักษณะทั่วไปของระบบทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันออก)

4.1.1 โครงการที่หนึ่ง ทางหลวงพิเศษหมายเลข 32 คอนบางพลี-มีนบุรี ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร เริ่มต้นจากจุดตัดทางหลวงหมายเลข 34 สายบางนา-ตราด ประมาณ กม.11 ผ่านด้านตะวันตกของเขตลาดกระบัง เขตนินบุรี กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นทางหลวงพิเศษแบบคู่ขนาน 4 ช่องจราจร

4.1.2 โครงการที่สอง ทางหลวงพิเศษหมายเลข 32 คอนมีนบุรี-ธัญบุรี-บางปะอิน ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร เริ่มต้นจากจุดเชื่อมทางแยกถนนรามอินทราผ่านด้านตะวันตกของอำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรี ด้านตะวันออกของอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี บรรจบทางหลวงหมายเลข 32 สายบางปะอิน-นครสวรรค์ บริเวณจุดตัดทางหลวงหมายเลข 1 สายหลโยธิน ที่บางปะอิน จังหวัดอยุธยา มีลักษณะเป็นทางหลวงพิเศษแบบคู่ขนาน 4 ช่องจราจร และมีคลองระบายน้ำด้านตะวันออกจากบางปะอิน จังหวัดอยุธยา สอดคล้องกับโครงการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ผู้จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกคือ นครนายก และปราจีนบุรี และเป็น

เส้นทางสำคัญที่ช่วยระบายการจราจรและการขนส่งจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1.3 โครงการที่สาม ทางหลวงวงแหวนรอบนอกตอนบางปะอิน-บางบัวทอง ระยะทางประมาณ 36 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่พิจารณาเชื่อมโยงทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันออก) กับทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันตก) ทางด้านเหนือ โดยมีแนวทางเริ่มจากจุดตัดบริเวณบางปะอิน ผ่านด้านเหนือของอำเภอบางไทร จังหวัดอยุธยา ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านด้านเหนืออำเภอเมือง ปทุมธานี ไปบรรจบทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันตก) หมายเลข 340 ที่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเป็นทางหลวงแผ่นดิน แบบ 2 ช่องจราจร

4.1.4 โครงการที่สี่ ทางหลวงพิเศษหมายเลข 340 ตอนบางขุนเทียน-พระประแดง-บางพลี ระยะทางประมาณ 36 กิโลเมตร เริ่มต้นต่อจากทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันตก) ตอนบางบัวทอง-คลังชัน-บางขุนเทียน ที่จุดตัดทางหลวงหมายเลข 35 สายธนบุรี-ปากท่อ ประมาณกิโลเมตรที่ 9 ผ่านด้านใต้ของอำเภพระประแดง ด้านเหนือของจังหวัดสมุทรปราการ ไปบรรจบทางหลวงหมายเลข 34 สายบางนา-ตราด ประมาณกิโลเมตรที่ 11 ทางด้านตะวันตกของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะเป็นทางหลวงพิเศษแบบคู่ขนาน 4 ช่องจราจร และประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างที่สำคัญทั้งด้านการคมนาคมขนส่งและด้านพุทธศาสตร์ คืออุโมงค์ลอดแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งได้มีการศึกษาความเหมาะสมไว้แล้ว ทางหลวงช่วงนี้จะเป็นช่วงที่มีการจราจรและการขนส่งสินค้ามากที่สุดจากแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณถนนสุขสวัสดิ์ อำเภอพระประแดง และอำเภอบางพลี

ในขั้นตอนนี้สมควรเร่งรัดการสำรวจออกแบบ และจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินตลอดสาย และดำเนินการก่อสร้างโครงการตอน บางขุนเทียน-พระประแดง-บางพลี และโครงการตอนมีนบุรี-ธัญบุรี-บางปะอิน รวมทั้งเชื่อมโยงกันโดยกำหนดให้แล้วเสร็จในปลายปี 2530 สำหรับโครงการตอนบางพลี-มีนบุรี และโครงการบางปะอิน-บางบัวทอง ให้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2533

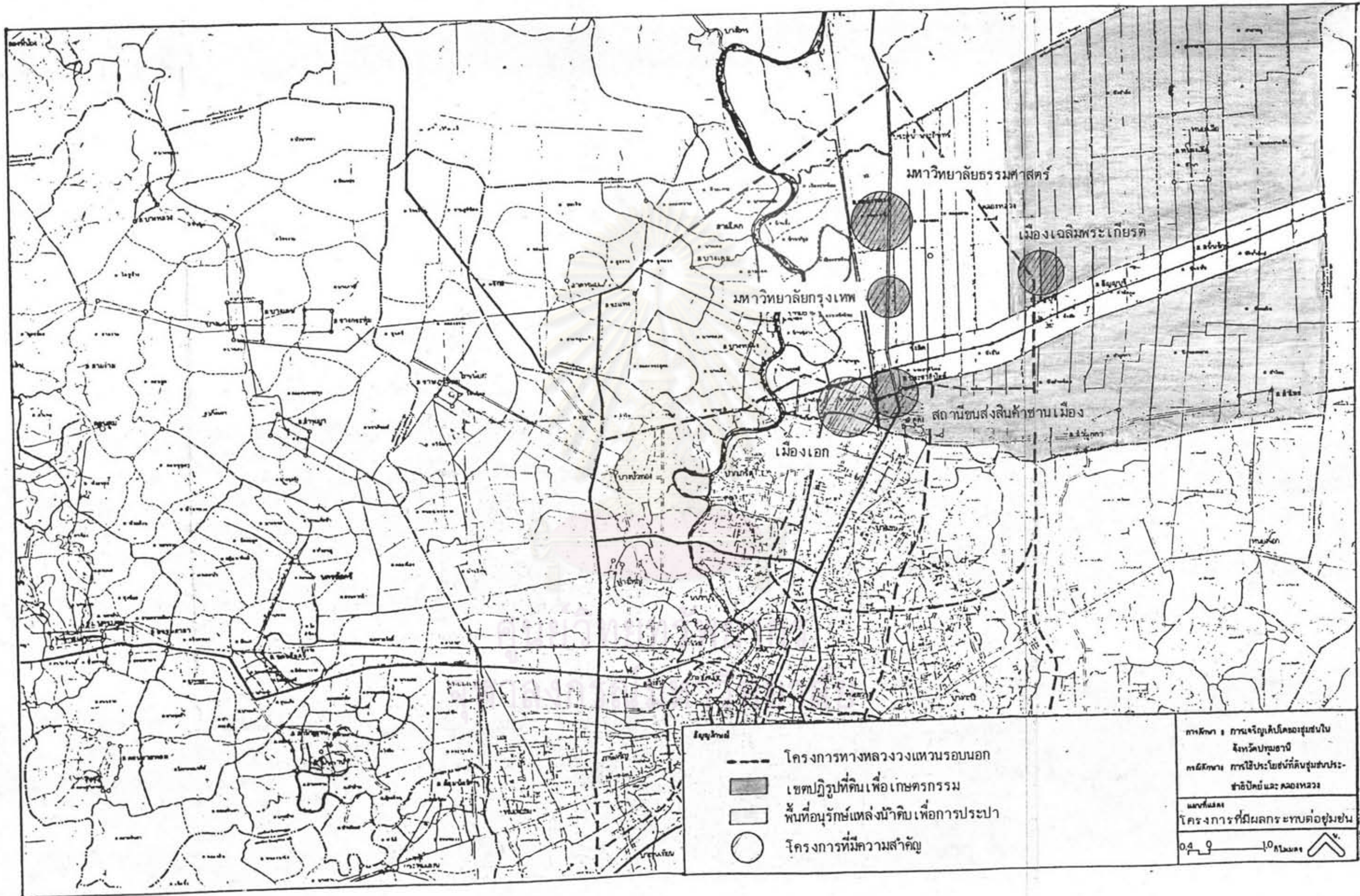
4.2 ผลจากโครงการ

4.2.1 สามารถแก้ไขปัญหาราจราคาขึ้น เนื่องจากถนนพหลโยธินและถนนวิภาวดีรังสิตไม่สามารถขยายถนนให้กว้างพอที่จะรองรับปริมาณการจราจรในอนาคตได้เพียงพอ ระบบทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันออก) จึงช่วยแบ่งเบาการจราจรผ่านเมืองที่จะเดินทางผ่านไปยังภูมิภาคต่างๆ ได้

4.2.2 เป็นโครงการเอนกประสงค์สอดคล้องกับโครงการป้องกันน้ำท่วม ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีตัวถนนเป็นคันป้องกันน้ำท่วม พื้นที่ภายในตั้งแต่เขตกอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, อำเภอลองหลวง อำเภอดอนมณี อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี, เขตนินบุรี เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และบริเวณพื้นที่ด้านเหนือของจังหวัดสมุทรปราการ

4.2.3 ระบบทางหลวงวงแหวนรอบนอก (ด้านตะวันออก) มีเขตทางด้านขวากว้าง สำหรับเป็นแนวคลองขุดหันน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลงสู่อ่าวไทยที่บริเวณสถานพักฟื้นบางปู จังหวัดสมุทรปราการ นอกจากช่วยในการป้องกันน้ำท่วมด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแล้ว ประโยชน์อีกอย่างของระบบดังกล่าวคือช่วยป้องกันมิให้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเอ่อท่วมพื้นที่นา บริเวณอำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, อำเภอรังสิต จังหวัดปทุมธานี และบริเวณที่ลุ่มสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านใต้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สัญลักษณ์
- โครงการทางหลวงวงแหวนรอบนอก
 - เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
 - พื้นที่อนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปา
 - โครงการที่มีความสำคัญ

กาฬภิกษา : การเจริญเติบโตของชุมชนใน
จังหวัดปทุมธานี
กาฬภิกษา : การใช้ประโยชน์ที่ดินชุมชนประ-
ชาชาติและคลองหลวง

แผนที่แสดง
โครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชน

0.4 0 1.0 กิโลเมตร

บทบาทของชุมชน ส.ประชาธิปไตย และ ส.คลองหลวง

บทบาทของ ส.ประชาธิปไตย

ส.ประชาธิปไตยเป็นชุมชนหนึ่งที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนา เพื่อให้สามารถพึ่งตัวเองได้ ทั้งนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลในการกระจายความเจริญจากกรุงเทพมหานครสู่ภูมิภาค และปริมาณพลก็คือด้านสุดท้ายในการสกัดกั้นประชากรจากภูมิภาคมิให้หลั่งไหลเข้ามาแออัดในกรุงเทพมหานคร ดังที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน

นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคนี้ปรากฏเด่นชัดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และคำเป็นคำเองในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 สำหรับภาค กทม.และปริมาณพล สำนักผังเมืองได้ทำการศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร และนำมาวิเคราะห์เพื่อวางผังภาค กทม.และปริมาณพล โดยยึดตามแนวนโยบายในแผนพัฒนา ดังกล่าว สาระสำคัญของผังกำหนดให้กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวในขอบเขตจำกัด และส่งเสริมให้มีระบบเมืองอย่างชัดเจน คือ

- 1) กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศ
- 2) ชุมชนหลัก เป็นชุมชนขนาดใหญ่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับภาค
- 3) ชุมชนรอง เป็นชุมชนขนาดกลางภายในภาคทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับจังหวัด
- 4) ชุมชนขนาดเล็ก ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการและพักอาศัยในระดับท้องถิ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากแผนที่ที่ 2.2 ผังภาค กทม.และปริมณฑลกำหนดให้ ส.ประชาธิปัตย์ เป็นชุมชนหลัก และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางพาณิชย์และบริการ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไปของ ส.ประชาธิปัตย์ ประกอบกับการสำรวจในพื้นที่โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เดินทางมายังบริเวณศูนย์การค้ารังสิต และผู้ที่ซื้อสินค้าในศูนย์การค้ารังสิต พบว่าสมาชิกสภาประชาธิปัตย์มีบทบาทเด่นคือ

1. บทบาททางด้านการคมนาคม

1.1 ประตูทางออกของกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดในภูมิภาค

ส.ประชาธิปัตย์มีถนนสายสำคัญถึง 3 สาย โดยเฉพาะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 หรือถนนพหลโยธินซึ่งเป็นแกนกลางของชุมชน ถนนพหลโยธินเป็นเส้นทางที่เชื่อมกรุงเทพมหานครกับจังหวัดในภาคกลางตอนเหนือและภาคเหนือ นอกจากนี้ถนนพหลโยธินบริเวณหมู่ที่ 2 ส.ประชาธิปัตย์ ยังมีทางแยกของถนนสายสำคัญอีก 2 สายคือ

- 1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (ถนนรังสิต-นครนายก)
- 2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 เป็นเส้นทางที่เชื่อมระหว่าง

ส.ประชาธิปัตย์ไปบางขุน และยังเชื่อมกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3186 ไปข้ามสะพานปทุมธานีเกิดการเชื่อมค่อระหว่างจังหวัดปทุมธานี-ส.ประชาธิปัตย์-กรุงเทพมหานคร

ส.ประชาธิปัตย์จึงเป็นเสมือนประตูทางออกของกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดต่างๆ ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นเสมือนหน้าด่านที่มีประชากรจากจังหวัดในภูมิภาคจะต้องผ่านก่อน เข้าไปสู่กรุงเทพมหานคร ดังนั้นหากมีการวางแผนที่เหมาะสมเพียงพอ ส.ประชาธิปัตย์จะเป็นตัวสกัดกั้นประชากรและยานพาหนะจากภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มาแออัดในกรุงเทพมหานคร ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

* ผังภาค กทม.และปริมณฑล ของสำนักผังเมือง หน้า 110

1.2 จุดเปลี่ยนเส้นทาง

บริเวณศูนย์การค้ารังสิต เป็นบริเวณที่มีการเข้าออกของประชากรสูง ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์การค้ารังสิตตั้งอยู่บริเวณที่ถนนสำคัญ 3 สายมาพบกัน ทำให้บริเวณนี้เป็นจุดเปลี่ยนเส้นทางหรือคอรด์ โดยมีสถานีคั่นทาง-ปลายทางของรถประจำทางหลายสาย มีรถประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) มาสิ้นสุดเส้นทางที่บริเวณนี้ 9 สาย ซึ่งเป็นรถประจำทางปรับอากาศถึง 4 สาย นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางที่เดินทางระหว่าง ส.ประชาธิปัตย์ และชุมชนใกล้เคียงอีก 7 สาย (รายละเอียดในเรื่องการคมนาคมขนส่ง)

ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เดินทางมายังบริเวณศูนย์การค้ารังสิต* สามารถวิเคราะห์จุดคั่นทาง-ปลายทางของผู้เดินทาง และแบ่งผู้เดินทางออกเป็น 3 ประเภทดังนี้คือ

- 1) ผู้เดินทางที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ส.ประชาธิปัตย์เอง
- 2) ผู้เดินทางที่มีจุดคั่นทาง-ปลายทางอยู่ที่บริเวณศูนย์การค้ารังสิต เท่านั้น
- 3) ผู้เดินทางผ่านบริเวณศูนย์การค้ารังสิต เพื่อเดินทางไปอื่นต่อไป

ผู้เดินทางที่มีจุดประสงค์มาคอรด์ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทที่ 3 ซึ่งมีถึง 38.4% ของผู้เดินทางทั้งหมด และผู้มีจุดประสงค์มาคอรด์มีถึง 82.29% ของผู้เดินทางประเภทนี้ เมื่อพิจารณาแผนที่ที่ 2ค. จะพบว่าจุดคั่นทาง-ปลายทางของผู้เดินทางจะมารวมอยู่ที่กรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่

การที่บริเวณศูนย์การค้ารังสิต เป็นแหล่งที่มีการเคลื่อนไหวประชากรสูง ทั้งประชากรที่เดินทางเข้าออกระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภูมิภาค หรือผู้ที่คอรด์ไปทำงาน-กลับบ้านทุกวัน แม้กระทั่งรถสิบล้อขนส่งสินค้าที่จ่อครอเวลาเข้ากรุงเทพมหานคร เหล่านี้ทำให้ ส.ประชาธิปัตย์มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาค และยังทวีบทบาทมากขึ้นถ้าโครงการสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองกรุงเทพฯ ทางด้านเหนือซึ่งตั้งอยู่ในเขต ส.ประชาธิปัตย์ประสบความสำเร็จ เพราะนั่นหมายความว่าสินค้าจากจังหวัดต่างๆ จะมารวมที่สถานีฯ ก่อนที่จะแยกย้ายไปยังแหล่งผลิตและตลาดต่อไป รถบรรทุกสินค้าจากจังหวัดต่างๆ จึงไม่จำเป็นต้องเข้ามาเพิ่มปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครอีกต่อไป

* รายละเอียดครบถ้วนแบบสอบถามผู้เดินทางมายังบริเวณศูนย์การค้ารังสิตในภาคผนวก

2. บทบาททางด้านพาณิชย์กรรมและบริการ

เนื่องจาก ส.ประชาธิปัตย์ เป็นศูนย์กลางการคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน บริเวณศูนย์การค้ารังสิต ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีถนนสามสายมาพบกัน ทำให้ประชากรจากชุมชนข้างเคียง และจังหวัดในภูมิภาคเดินทางมาใช้บริการของศูนย์การค้ารังสิต* พบว่า ผู้ซื้อสินค้า 25.2% เป็น ผู้อาศัยอยู่ใน ส.ประชาธิปัตย์ 21.4% มาจากอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 19.8% มาจาก กรุงเทพมหานคร (บริเวณสะพานใหม่คอนเมืองเป็นส่วนใหญ่) 11.6% มาจากอำเภอคลองหลวง 10.4% มาจากอำเภอธัญบุรี และมาจากจังหวัดใกล้เคียงอันหมายถึง จังหวัดนครนายก อุดรธานี และนนทบุรี มีประมาณ 5.8% แสดงให้เห็นว่าศูนย์การค้ามีขอบเขตในการให้บริการในหลาย ระดับคือ

ระดับท้องถิ่น ให้บริการแก่ชุมชนที่ศูนย์การค้าตั้งอยู่ ในที่นี้หมายถึง ส.ประชาธิปัตย์ การให้บริการเป็นไปในรูปแบบของการจ่ายกับข้าวประจำวัน เป็นส่วนใหญ่

ระดับจังหวัด ให้บริการแก่ชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่จะเข้ามาใช้ บริการ เป็นครั้งคราวคือสัปดาห์ละครั้งหรือนานๆ ครั้ง

ระดับภาค ให้บริการแก่ประชากรที่เดินทางผ่านไปมาทั่วไป

นอกจากนี้ฝั่งภาค กทม. และปริมณฑลของสำนักผังเมืองยังมีนโยบายอย่างชัดเจนให้ ส.ประชาธิปัตย์ เป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและบริการในระดับภาค ยังเป็นแรงเสริมให้บทบาทของ ส.ประชาธิปัตย์ มีทิศทางเด่นชัดยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* รายละเอียด บทสรุปแบบสอบถามผู้ซื้อสินค้าในศูนย์การค้ารังสิตในภาคผนวก

บทบาทของ ส.คลองหลวง

ในอดีต ส.คลองหลวงมีบทบาททางด้านเกษตรกรรม เห็นได้จากคลองชลประทานและคลองส่งน้ำซึ่งมีอยู่ทั่วพื้นที่ ต่อมาเมื่อถนนพหลโยธินตัดผ่านพื้นที่และความเจริญจากกรุงเทพมหานคร เริ่มกระจายมายังพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดปริมณฑล โรงงานอุตสาหกรรม อาคารพาณิชย์ และอาคารพักอาศัย จึงเริ่มเกิดขึ้นตามถนนพหลโยธิน อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทยังมีความสับสนและขัดแย้งกันอยู่มาก เนื่องจากขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระยะเริ่มแรก

ดังนั้น สำนักผังเมืองจึงจัดทำผังภาค ทม.และปริมณฑล ซึ่งกำหนดบทบาทของชุมชนต่างๆ ในจังหวัดปริมณฑล เพื่อเป็นนโยบายกว้างๆ สำหรับการวางแผนแต่ละชุมชน สำหรับ ส.คลองหลวง นั้นสำนักผังเมืองได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 บริเวณคือ

- 1) บริเวณที่ค่อจาก ส.ประชาธิปไตยทางด้านเหนือถึงถนนเชียงราก ซึ่งเป็นทางแยกไปสู่อำเภอคลองหลวง บริเวณนี้เรียกว่า "คลองหลวง" สำนักผังเมืองกำหนดให้เป็นชุมชนรอง และเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิต
- 2) บริเวณถนนบางชัน-คลองหลวง เรียกว่า "ชุมชนบางชัน" กำหนดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาโดยในช่วง พ.ศ.2525-2534 กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก และขยายเป็นชุมชนขนาดรองในช่วง พ.ศ.2535-2544
- 3) บริเวณคอนเทื่อของสุขาภิบาล ซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม "นวนคร" กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดกลาง และเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิต

บทบาทของ ส.คลองหลวงหอสรูปได้ดังนี้

1. บทบาททางด้านอุตสาหกรรม

ส.คลองหลวงมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญที่สุด โดยเห็นได้จากประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานประมาณ 58.7% ประกอบอาชีพเกี่ยวกับแรงงาน-การผลิต ถึงแม้จำนวนโรงงานจะน้อยกว่าอำเภอเมือง แต่การจ้างงานใน ส.คลองหลวงสูงกว่าอำเภอเมืองมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากกว่า อาทิเช่น บริษัทไทยบริคจสโตนจำกัด บริษัท กู๊ด เบียร์ จำกัด บริษัทไทยอเมริกันเทคซ์ไทล์ บริษัทไทยเมล่อนเทคซ์ไทล์จำกัด บริษัทไทยแอร์จำกัด

บริษัทไทยคูราไบจำกัด บริษัทไทย-เยอรมัน เซรามิก บริษัทอเมริกัน แสตนคาร์ด ฯลฯ ซึ่งโรงงานเหล่านี้อยู่ในบริเวณหมู่ที่ 1-3 ของ ส.คลองหลวง คือ บริเวณที่ค่อจาก ส.ประชาธิปไตยทางด้านเหนือ

นอกจากนี้ทางด้านเหนือของ ส.คลองหลวงยังมีนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ซึ่งวางแผนให้เป็นชุมชนอุตสาหกรรม มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพร้อมมูล จึงเห็นได้ว่าสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร ตลอดจนการคมนาคมขนส่งได้เอื้ออำนวยให้ ส.คลองหลวงเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิต โดยพึ่งการบริการต่างๆ จาก ส.ประชาธิปไตย ตามนโยบายที่กำหนดในผังภาค กทม.และปริมณฑล

อย่างไรก็ตาม การควบคุมมลภาวะที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบริเวณที่มีคลองมากมายซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาและบริเวณที่สงวนไว้สำหรับน้ำประปา การควบคุมมลภาวะของโรงงานมีหลายประการ อาทิเช่น การควบคุมการกำจัดน้ำเสียของโรงงาน ตลอดจนการปล่อยของเสียจากโรงงานออกสู่น้ำสาธารณะ โดยเฉพาะการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินทางด้านอุตสาหกรรมที่เหมาะสม

2. บทบาททางการศึกษา

ชุมชนอุตสาหกรรม "คลองหลวง" และนิคมอุตสาหกรรม "นวนคร" ถูกคั่นกลางด้วยชุมชน "บางซัน" ซึ่งผังภาค กทม.และปริมณฑลของสำนักผังเมืองกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณนี้มีสถานศึกษาระดับชาติในระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษามารวมกลุ่มกันอยู่ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (A.I.T.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตรังสิต และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

การที่ศูนย์กลางการศึกษายู่ระหว่างศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิต ก่อให้เกิดปัญหาในการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษามิให้ได้รับผลกระทบจากการปล่อยมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม นั่นคือ เกิดความขัดแย้งระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินทางด้านอุตสาหกรรมและการศึกษา จึงต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นอย่างมาก